

BETÆNKNING
om
erhvervsfaglige grunduddannelser

*1. betænkning afgivet af det af undervisningsministeren
den 20. august 1970 nedsatte udvalg
til revision af lovgivningen vedrørende lærlingeuddannelserne.*

BETÆNKNING NR. 612

KØBENHAVN 1971

Indholdsfortegnelse

	Side
Indledning	5
Udvalgets overvejelser og forslag.	
A) Redegørelse fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser	8
B) Principperne for udformning af en lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.	9
C) Udkast til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser med tilhørende bemærkninger til de enkelte bestemmelser.	22
Bilag 1. Redegørelse fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser	35
Underbilag 1a: Oversigt over underudvalg, arbejdsgrupper m.v.	44
Underbilag 1b: Det nuværende uddannelsessystem (uddannelsernes struktur, indhold, organisation samt statistik).	50
Underbilag 1c: Redegørelse for det hidtidige arbejde med en reform af de faglige grunduddannelser.	63
Underbilag 1d: Indstilling fra underudvalget om den almene undervisning	76
Bilag 2. Cirkulære om uddannelsesforsøget vedrørende jern- og metalindustriens grunduddannelser.	88
Bilag 3. Finansieringen af lærlingeundervisningen 1969-70.	93
Bilag 4. Kapacitetsbehov og omkostninger i forbindelse med uddannelsesreformen.	95

Indledning

Udvalget til revision af lovgivningen vedrørende lærlingeuddannelserne blev nedsat af undervisningsministeren den 20. august 1970. Nedsættelsen var et led i gennemførelsen af en reform af de faglige grunduddannelser og skete efter indstilling fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, der nedsattes af undervisningsministeren i 1967.

Udvalget fik til opgave på grundlag af de resultater, der blev opnået i udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, at fremkomme med forslag til ændringer af den gældende lovgivning vedrørende de retlige og økonomiske forhold for unge under faglig uddannelse.

Som formand for udvalget beskikkedes Professor *H. Lund Christiansen*, Handelshøjskolen i Århus, og udvalget fik i øvrigt følgende sammensætning:

Borgmester, overlærer *Bent Sørensen*, udpeget af Kommunernes Landsforening.

Formand *Thomas Nielsen*, udpeget af Landsorganisationen i Danmark.

Sekretær *Knud Christensen*, udpeget af Landsorganisationen i Danmark.

Oldermand, skræddermester *Holger Voigt-Petersen*, udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening og Håndværksrådet.

Kontorchef *E. Tøttrup*, udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening.

Lærling *Mogens Hansen*, udpeget af Faglig Ungdom.

Ekspeditionssekretær *Villy Ohm Jensen*, finansministeriet.

Kontorchef *Herbert Graessler*, arbejdsdirektoratet.

Kontorchef *P. Siggaard Jensen*, arbejdsministeriet.

Kontorchef *Frida Horten*, undervisningsministeriet.

Kontorchef *Ida Dybdal*, undervisningsministeriet.

Uddannelseskonsulent *Carl Jørgensen* og fuldmægtig *Birgit Andersen*, begge undervisningsministeriet, blev tilforordnet udvalget.

Som sekretær for udvalget blev beskikket sekretær *Erik Vraa*, undervisningsministeriet.

Ved skrivelse af 12. november 1970 beskikkedes som nyt medlem amtsborgmester *Hans Pihl* efter indstilling fra Amtsrådsforeningen i Danmark.

Den 20. januar 1971 indtrådte formanden for Faglig Ungdom, *Bo Rosschou*, i udvalget i stedet for Mogens Hansen, og den 15. marts 1971 indtrådte uddannelseskonsulent *Erik Nielsen*, Landsorganisationen i Danmark, i stedet for formand *Thomas Nielsen*.

Ved undervisningsministeriets skrivelse af 18. september 1970 har udvalget fra justitsministeriet modtaget forslag fra to dommere om ændring af reglerne for lærlingevoldgift. Udvalget har herudover senere fra justitsministeriet modtaget en udtalelse fra Den danske Dommerforening om samme spørgsmål.

I undervisningsministeriets skrivelse af 20. august 1970 vedrørende udvalgets nedsættelse blev om dets opgaver bemærket følgende:

»Udvalgets arbejdsområde vil i første række omfatte de retlige og økonomiske spørgsmål, der er reguleret i lov om lærlingeforhold samt i de gældende love om godkendelse af og tilskud til handelsskoler og tekniske skoler.

Udvalgets forslag til nyordning af de retlige og økonomiske forhold skal tilpasses de fremtidige faglige grunduddannelser. Udvalget skal overveje de økonomiske konsekvenser af en nyordning, og efter hvilke principper udgifterne ved den faglige uddannelse kan opnås dækket. Udvalget må endvidere overveje, i hvilket omfang det er muligt at tilvejebringe en harmonisering med de økonomiske forhold, der i øvrigt er gældende for uddannelser for samme alderstrin inden for andre dele af uddannelsessystemet.

I forbindelse med udvalgets overvejelser om

de uddannelsessøgendes retsstilling må der blandt andet tages stilling til spørgsmålet om den enkeltes adgang til at gennemføre en påbegyndt uddannelse.

Der lægges vægt på, at udvalgets arbejde søges afsluttet på et sådant tidspunkt, at eventuelt lovforslag kan fremsættes i folketinget i løbet af foråret 1971.«

Efter de indledende drøftelser i udvalget blev det klart, at opfyldelsen af kommissoriet måtte ske i flere tempi. Samordningen med arbejdet i udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, der var i gang med at udarbejde en redegørelse for et forslag til opbygningen af et nyt uddannelsessystem, måtte føre til, at man i første omgang udarbejdede forslag til en lov, der kunne danne grundlaget for opbygningen af det planlagte uddannelsessystem. Under hensyn til den fastsatte frist i kommissoriet måtte udvalget derfor beslutte at udskyde en række andre problemer vedrørende lærlingeuddannelserne til senere behandling.

Den nævnte redegørelse fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, der i sin endelige redaktion er dateret februar 1971, indeholder dette udvalgs overvejelser og forslag til opbygningen af et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem¹⁾.

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser foreslår, at der iværksættes uddannelsesforsøg inden for en række hovederhvervsområder med henblik på opbygningen af et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem til afløsning af de nuværende faglige uddannelser. Der foreslås en gradvis udbygning af forsøgsuddannelserne i perioden indtil 1976, således at der fra 1976-77 vil kunne optages et antal uddannelsessøgende svarende til den nuværende tilgang til lærlingeuddannelserne.

I samme periode forventes tilgangen til lærlingeuddannelserne gradvis at tage af. På nu-

værende tidspunkt er der et uddannelsesforsøg inden for jern- og metalindustrien i gang, og der er fra august 1971 planlagt uddannelsesforsøg inden for handels- og kontorområdet og de håndværksmæssige servicefag. Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser er endelig ved at forberede iværksættelse af uddannelsesforsøg inden for andre hovederhvervsområder fra august 1972.

Selv om det igangværende uddannelsesforsøg inden for jern- og metalindustrien har haft fornøden hjemmel i den gældende lærlingelovs § 31, har udvalget fundet det vigtigt, at den forventede gradvise udbygning af forsøgsuddannelserne får hjemmel i en særskilt lov. Det vil herved blive muligt i højere grad at tilpasse de faglige grunduddannelser til det øvrige uddannelsessystem. Det vil imidlertid i en forsøgsperiode være påkrævet at fastsætte elastiske bestemmelser om uddannelsernes tilrettelæggelse og indhold, hvorfor en lov kun kan have en foreløbig udformning. Når resultaterne fra forsøgene foreligger, bør der efter udvalgets opfattelse udformes en endelig lov om uddannelsessystemet. Indtil videre vil en lov om forsøgsuddannelserne således komme til at virke ved siden af lærlingeloven.

Udvalget har ved udformningen af forsøgsloven holdt sig for øje, at bestemmelserne bør kunne indpasses på en harmonisk måde i en endelig lov, således at der kan skabes en gradvis overgang med mulighed for nærmere at forberede gennemførelsen af uddannelsesreformen. Dette gælder såvel spørgsmålet om organisationsformen som reglerne om finansiering.

Der har været afholdt 10 møder i udvalget. Som resultat af udvalgets hidtidige arbejde fremkommer denne betænkning om de erhvervsfaglige grunduddannelser med tilhørende forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

Betænkningen er tiltrådt af det samlede udvalg, idet der med hensyn til enkelte mindretalsudtalelser henvises til de pågældende steder i betænkningen²⁾.

²⁾ a) Knud Christensen, Erik Nielsen, Bo Roschou, E. Tøttrup og Holger Voigt-Petersen vedrørende finansieringen af forsøgsuddannelserne og forsøgsrådets sammensætning, side 18, 27 og 31.

b) Knud Christensen, Herbert Graessler, Erik Nielsen, Hans Pihl, Bo Roschou og Bent Sørensen vedrørende støtten til de uddannelsessøgende, side 14.

¹⁾ Som bilag til redegørelsen er givet en oversigt over nedsatte underudvalg, arbejdsgrupper m.v., en beskrivelse af det nuværende uddannelsessystem omfattende uddannelsernes struktur, indhold og organisation samt statistiske oplysninger, en redegørelse for det hidtidige arbejde i udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser og de nedsatte underudvalg m.v., samt endelig en indstilling fra et underudvalg om den almene undervisning i de faglige grunduddannelser. Redegørelsen fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser er optrykt side 35 som bilag 1 og de nævnte bilag (underbilag la til 1d) neden for side 44.

Efter kommissoriet er det udvalgets opgave at fortsætte arbejdet med en revision af lovgivningen vedrørende lærlingeuddannelserne. Dette vil være nødvendigt, såfremt en lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser i overensstemmelse med det foreslåede skal tages op til revision i 1974-75. Udvalget vil derfor på baggrund af erfaringerne fra de uddannelsesforsøg, der sættes i gang, stræbe efter at fremlægge forslag vedrørende det samlede lovgivningskompleks i forbindelse med de erhvervsfaglige grunduddannelser i 1974-75³).

København, den 26. april 1971.

Knud Christensen

H. Lund Christiansen

Ida Dybdal

(formand)

Herbert Graessler

Frida Horten

P. Siggaard Jensen

Villy Ohm Jensen

Erik Nielsen

Hans Pihl

Bo Rosschou

Bent Sørensen

£. Tøttrup

Holger Voigt-Petersen

/ Erik Vraa

c) *Bo Rosschou* vedrørende retsforholdet mellem den uddannelsessøgende og praktikstedet, side 12 og 33.

d) *Villy Ohm Jensen* vedrørende dækning af udgifterne til udstyr og inventar, udbygningstakten, finansieringen af forsøgsuddannelserne, side 17 og 20.

³) Udvalget har ikke ment, at det på nuværende tidspunkt burde tage stilling til spørgsmålet om ændring af reglerne om lærlingevoldgift, men dette spørgsmål vil indgå i udvalgets videre arbejde. For forsøgsperioden har man foreslået en særordning, der er uden forbindelse med lærlingevoldgiftssystemet i almindelighed.

Udvalgets overvejelser og forslag

A. Redegørelse fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser foreslår, at der opbygges et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem i stedet for de nuværende faglige uddannelser. Forslaget bygger på en kritisk vurdering af de nuværende lærlingeuddannelser og sammenhængen med det øvrige uddannelsessystem for de 16-19(20)-årige¹⁾.

I redegørelsen fremhæves, at lærlingenes erhvervsvalg i dag sker for tidligt, nemlig allerede ved læreforholdets indgåelse, hvor de ofte savner en realistisk baggrund for valget. Der er desuden ikke i selve lærlingeuddannelserne indbygget nogen mulighed for overgang til andre uddannelser under læretiden. De unge båses således allerede fra begyndelsen ind i snævre uddannelses- og erhvervsmæssige, rammer. Den nuværende ordning, hvorefter læreforholdet stiftes ved aftale med en læremester, vil tillige kunne give en vilkårlig rekruttering af lærlingene.

Med hensyn til lærlingeuddannelsernes indhold er det anført, at koordineringen mellem uddannelsen på virksomhederne og på skolerne ofte kunne være bedre, og at der i visse tilfælde synes at mangle en tilstrækkelig planlægning af og instruktion under oplæringen på virksomhederne. Den stigende specialisering af virksomhederne vil tillige ofte gøre det vanskeligt for den enkelte virksomhed at give en tilstrækkelig afrundet uddannelse. På den anden side dækker nogle lærlingeuddannelser for stort et beskæftigelsesområde, således at uddannelsen i forbindelse med visse af de arbejdsfunktioner, den sigter imod, er for omfattende, medens den i andre relationer burde være mere omfattende.

I den skolemæssige del af lærlingeuddannelserne lægges der efter udvalgets opfattelse for

lidt vægt på undervisning i almene fag, hvilket bl.a. skaber uddannelsesmæssige skel i forhold til de unge, som vælger en boglig uddannelse. Endelig fremhæver udvalget, at der er for ringe sammenhæng og fleksibilitet i det nuværende uddannelsessystem for 16-19(20)-årige.

Forslaget til opbygningen af et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem²⁾ bygger på folketingets beslutning af 30. maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser. Herefter skal det 9. skoleår fra 1973-74 være obligatorisk, og fra 1975 skal der være tilbud til de unge om et 10. skoleår i folkeskolen eller tilsvarende skoleformer eller en bred faglig grunduddannelse.

I forslaget skitseres tre hovedniveauer i uddannelsessystemet, nemlig den almene grundskole (7.-16. leveår), de gymnasiale uddannelser (16.-19.(20.) leveår), og de eftergymnasiale uddannelser (19.-25. leveår). De gymnasiale uddannelser opdeles i de almen gymnasiale og de erhvervsgymnasiale uddannelser. De almen gymnasiale uddannelser svarer til de nuværende uddannelser til studentereksamen og højere forberedelseksamen og har til formål at give de unge en almen studiekompetence samt en almindelig undervisning. De erhvervsgymnasiale uddannelser sigter derimod både mod en erhvervsmæssig beskæftigelse og mod videreuddannelse og skal herudover have et alment sigte. Adgangen til at påbegynde en eftergymnasial uddannelse kan eventuelt være betinget af, at de unge gennemgår teoretisk eller praktisk betonedes suppleringskurser.

De erhvervsgymnasiale uddannelser tænkes indledet med 1-årige basisuddannelser inden for hvert hovederhvervsområde (uddannelseslinje). Basisuddannelsen skal give de uddannel-

¹⁾ Side 36 (bilag 1).

²⁾ Side 37 (bilag 1).

sessøgende en realistisk erhvervs- og uddannelsesvejledning, en grundlæggende undervisning inden for hovederhvervsområdet (uddannelseslinjen) samt en almendannende og almen kompetencegivende undervisning i fortsættelse af undervisningen i folkeskolen.

Efter afslutningen af basisuddannelsen skal de uddannelsessøgende gennemgå en fortsat almen og uddybende faglig undervisning inden for en uddannelsesgren eller et fagspeciale. Varigheden af denne del af uddannelsen vil afhænge af forholdene inden for de enkelte erhvervsområder. Uddannelsen kan eventuelt trindeles, således at de uddannelsessøgende kan forlade den med en anerkendt erhvervskompetence.

Basisuddannelsen vil ifølge forslaget overvejende foregå på skole eller med basis i en skole. Under den fortsatte uddannelse lægges der afgørende vægt på en vekseldannelse mellem skole og virksomhed, idet der skal sikres den fornødne sammenhæng mellem de to uddannelsesformer.

Under uddannelsen på skole skal der gives undervisning i almene fag³⁾.

Uddannelserne skal tilrettelægges således, at der bliver overgangsmuligheder med mindst

muligt tidstab ved påbegyndelse af en ny uddannelse, og der bør være mulighed for som valgfrie fag at vælge kompetencegivende uddannelseselementer inden for en anden uddannelse.

I forbindelse med opbygningen af et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem forudsættes, at der opbygges et efteruddannelsessystem og et system af specialkurser⁴⁾.

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser har foreløbig iværksat planlægningsarbejde inden for følgende hovederhvervsområder⁵⁾:

Handels- og kontorområdet,
jern- og metalindustrien,
bygge- og anlægsområdet,
nærings- og nydelsesmiddelområdet,
de grafiske fag og
de håndværksmæssige servicefag.

Ved planlægningen har man haft de nuværende lærlingeområder som udgangspunkt, men i samarbejde med de pågældende uddannelsesorganer er tillige inddraget områder, som i dag dækkes af andre uddannelser, f.eks. uddannelserne af ikke-faglærte arbejdere.

B. Principperne for udformning af en lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser

Udvalget har i overensstemmelse med kommissoriet udformet et udkast til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser på grundlag af redegørelsen fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser.

Som nævnt¹⁾ er det tanken, at loven skal danne ramme om de kommende uddannelsesforsøg, og det foreslås, at loven tages op til revision i 1974-75, når man har indhentet erfaringer fra forsøgsundervisningen.

Udvalget foreslår, at man indtil videre anvender betegnelsen erhvervsfaglige grunduddannelser. Dette udtryk vil efter udvalgets opfattelse give en dækkende arbejdsbetegnelse i for-

søgsperioden. Udvalget finder det samtidig væsentligt, at sigtet med uddannelsesreformen, nemlig opbygningen af et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem, finder udtryk i loven, jf. udkastets § 1²⁾.

a) Forsøgsuddannelsernes opbygning og indhold

Loven bør efter udvalgets opfattelse udover at beskrive formålet med uddannelsesreformen også fastlægge de væsentlige principper for opbygningen af de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser³⁾.

De enkelte uddannelser tænkes i basisåret opbygget således, at den uddannelsessøgende

³⁾ Side 40 og side 76 (underbilag 1d).

⁴⁾ Side 41 (bilag 1).

⁵⁾ Side 63 (underbilag 1e).

¹⁾ Side 6.

²⁾ Side 24.

³⁾ Side 8 og side 38 (bilag 1).

vælger en uddannelse i overensstemmelse med sine evner og interesser gennem en række successive valg. Under uddannelserne må der derfor gives de unge en erhvervs- og uddannelsesvejledning. Det vil være naturligt i tilknytning hertil at give de unge mulighed for en vejledning med hensyn til personlige problemer.

Under den skolemæssige del af uddannelsen skal gives en faglig undervisning, der både kan omfatte en praktisk oplæring og en teoretisk undervisning. Herudover skal der gives undervisning i almene fag. Denne undervisning skal bl.a. sigte mod at give de uddannelsessøgende en forståelse af erhvervs- og samfundslivet.

Efter den skitserede uddannelsesstruktur bør det tilstræbes, at uddannelserne kan forlades på passende trin, hvor den uddannelsessøgende har opnået en anerkendt erhvervskompetence. De uddannelsessøgende, som afbryder uddannelsen, skal senere kunne genoptage den.

Uddannelserne skal tilrettelægges således, at der i videst omfang bliver mulighed for uddannelsesskift med mindst muligt tidstab for de uddannelsessøgende. Der må endelig i forbindelse med tilrettelæggelsen af forsøgsuddannelserne tages hensyn til videreuddannelsesmulighederne, således at der i videst muligt omfang åbnes adgang til videregående uddannelser, også uden for det pågældende erhvervsfaglige område.

b) Forsøgsuddannelsernes planlægning og styring

I bilag 1⁴⁾ er der nærmere redegjort for, hvorledes udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser har tilrettelagt det forberedende og planlæggende arbejde i forbindelse med uddannelsesforsøgene. Undervisningsministeriet har i forbindelse med uddannelsesforsøget inden for jern- og metalindustrien udstedt et cirkulære⁵⁾, der bl.a. indeholder bestemmelser om organisationen ved uddannelsesforsøgets planlægning og gennemførelse.

Da det drejer sig om en omfattende reform af de faglige uddannelser, lægger udvalget afgørende vægt på, at der etableres en effektiv organisation til planlægning og styring af forsøgene⁶⁾.

Til at varetage den overordnede planlægning og styring foreslås der nedsat et forsøgsråd med repræsentanter for undervisningsministeriet og arbejdsministeriet samt arbejdsmarkedets parter

og de uddannelsessøgende. Udvalgets flertal foreslår, at der i forsøgsrådet herudover indtræder en repræsentant for de kommunale interesser⁷⁾. For hvert forsøgsområde foreslås endvidere nedsat et forsøgsudvalg, der i samarbejde med de udvalg (fælles faglige udvalg og brancheudvalg), som allerede er nedsat i medfør af lærlingeloven og loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere⁸⁾, har ansvaret for de enkelte forsøgsuddannelsers faglige indhold, og som varetager planlægningen og styringen af forsøgsuddannelsen. Ved at inddrage de bestående fælles faglige udvalg og brancheudvalg i planlægningen af forsøgsuddannelserne vil man tillige sikre, at erfaringerne fra forsøgsundervisningen allerede i overgangsperioden vil kunne komme de nuværende lærlingeuddannelser og uddannelser for ikke-faglærte arbejdere til gode.

Arbejdsgangen ved de enkelte forsøgsuddannelsers planlægning og gennemførelse tænkes i øvrigt tilrettelagt efter følgende retningslinjer:

- 1) Forsøgsrådet sørger efter samråd med vedkommende fælles faglige udvalg og brancheudvalg for nedsættelsen af et forsøgsudvalg og fastsætter de nærmere bestemmelser om fordelingen af opgaverne mellem udvalgene.
- 2) Efter forslag fra forsøgsudvalget afgiver rådet indstilling til undervisningsministeren om iværksættelse af uddannelsesforsøg. I forbindelse hermed forudsættes det, at der er udarbejdet forslag til
 - 1°) et uddannelsesprogram for det pågældende erhvervsområde⁹⁾,
 - 2°) på hvilke uddannelsessteder skoleundervisningen skal foregå¹⁰⁾,
 - 3°) regler for de uddannelsessøgendes retlige forhold under uddannelsen¹¹⁾.Undervisningsministeren træffer på grundlag af indstillingen bestemmelse om iværksættelse af uddannelsesforsøget.
- 3) Forsøgsudvalget fastsætter i samråd med de fælles faglige udvalg retningslinjerne for uddannelsen på praktikstederne, og de fælles faglige udvalg sørger for godkendelse af praktiksteder. Den videre planlægning vare-

⁷⁾ Se nærmere nedenfor side 18 og 27.

⁸⁾ Lov nr. 194 af 18. maj 1960.

⁹⁾ Side 30.

¹⁰⁾ Side 15 og 31.

¹¹⁾ Side 11 og 32.

⁴⁾ Side 63 (underbilag 1e).

⁵⁾ Side 88 (bilag 2).

⁶⁾ Side 43 (bilag 1).

tages af forsøgsudvalget i samarbejde med de fælles faglige udvalg og brancheudvalgene¹²⁾.

- 4) Forsøgsudvalget drager omsorg for, at der skabes den fornødne kontakt i forbindelse med uddannelsen på praktikstederne. Dette vil kunne ske i samarbejde med de fælles faglige udvalg og de implicerede forsøgsskoler¹³⁾.

Undervisningsministeriet vil fortsat have det administrative tilsyn med skolerne, men det påhviler forsøgsudvalget løbende at holde sig orienteret om forsøgsuddannelsens gennemførelse samt at sørge for indsamling og vurdering af resultaterne af forsøget. I forbindelse hermed skal forsøgsudvalget vejlede skolerne med hensyn til uddannelsernes faglige indhold samt i samråd med skolerne sørge for, at undervisningen gennemføres i overensstemmelse med kursusplanerne.

- 5) Forsøgsrådet varetager koordineringen med andre uddannelsesområder og kan selvstændigt tage initiativet over for forsøgsudvalgene m.v. i forbindelse med forsøgsuddannelsens planlægning og gennemførelse. Rådet virker i øvrigt rådgivende over for undervisningsministeren og udtaler sig om alle væsentlige spørgsmål vedrørende uddannelserne.

- c) Retsforholdet mellem den uddannelsessøgende og uddannelsesstedet

Lærlingeloven indeholder en række bestemmelser, der er nødvendige for at fastlægge retsforholdet mellem lærlingen og læremesteren, og som bl.a. har til formål at sikre, at lærlingen får en forsvarlig uddannelse i overensstemmelse med de fastsatte uddannelsesregler m.v.

Den ændrede uddannelsesstruktur medfører, at man ikke vil kunne anvende tilsvarende regler som lærlingelovens. Udvalget har derfor ikke ment, at man umiddelbart vil kunne overføre lærlingelovens regler helt eller delvis til forsøgsuddannelserne.

Under basisuddannelsen vil de uddannelsessøgende i stedet komme til at indtage en stilling svarende til andre skolesøgende under uddannelse. De virksomhedsophold, som eventuelt indgår i basisuddannelsen, vil normalt være styret af skolen, således at reglerne for lærlinge

ikke vil kunne anvendes. Under den fortsatte uddannelse ville det derimod kunne overvejes at overføre en del af lærlingelovens bestemmelser. Dels under hensyn til debatten omkring lærlingeloven, dels for at undgå gennem en række formelle regler på forhånd at binde uddannelsesstrukturen for stramt i forsøgsperioden har udvalget imidlertid fundet det hensigtsmæssigt, at disse spørgsmål løses under hensyntagen til udformningen af de enkelte uddannelsesforsøg.

Udvalget foreslår derfor, at de nærmere bestemmelser om de uddannelsessøgendes retlige forhold under uddannelsen, herunder formen for indgåelse af aftaler mellem de uddannelsessøgende og praktikstederne, fastsættes for hvert forsøgsområde. Som nævnt ovenfor¹⁴⁾ forudsættes dette at ske i forbindelse med en indstilling fra forsøgsrådet til undervisningsministeren om iværksættelse af uddannelsesforsøget. Denne fremgangsmåde vil sikre de uddannelsessøgendes og praktikstedernes interesser, samtidig med at det bliver muligt at fastlægge en mere smidig administration af det enkelte uddannelsesforhold.

Under basisuddannelsen vil de uddannelsessøgende blive optaget på en erhvervsfaglig skole på grundlag af en ansøgning. Efter basisuddannelsen bør retsforholdet kunne reguleres på forskellige måder afhængig af uddannelses- og organisationsstrukturen inden for det pågældende erhvervsområde¹⁵⁾.

Uanset den nærmere udformning af de enkelte forsøg må man opgive lærlingelovens princip om, at læremesteren alene har ansvaret for lærlingens uddannelse. Kun for den del af uddannelsen, der henlægges til praktikstederne, vil disse have et ansvar for uddannelsens gennemførelse i overensstemmelse med retningslinjerne for denne. Under de erhvervsfaglige grunduddannelser må det forventes, at skoleuddannelsens omfang vil blive forøget væsentligt, bl.a. på grund af den foreslåede forøgelse af undervisningen i almene fag, således at skolerne i højere grad bliver inddraget i uddannelserne. Dette vil ligeledes medføre, at der må lægges et større ansvar for uddannelsen over på de uddannelsessøgende selv. I tilfælde, hvor der opstår tvivlsspørgsmål vedrørende uddannelsens indhold og gennemførelse, vil det i første omgang være naturligt, at de unge henvender sig

¹²⁾ Side 28.

¹³⁾ Side 30.

¹⁴⁾ Side 10.

¹⁵⁾ Side 32.

på den pågældende skole eller retter henvendelse til de faglige organer (forsøgsudvalg, fælles faglige udvalg), f.eks. gennem deres repræsentanter. Herudover foreslår udvalget, at der oprettes et nævn til behandling af tvistigheder mellem den uddannelsessøgende og praktikstedet.

Inden for de nuværende lærlinguddannelser er der nedsat lærlingevoldgiftsretter, der uden for København består af retskredsens dommer samt fire for hver enkelt sag valgte voldgiftsmænd. Voldgiftsrettens afgørelse er bindende for parterne og kan ikke indbringes for domstolene¹⁶⁾.

Endvidere er der i forbindelse med uddannelsesforsøget inden for jern- og metalindustrien oprettet et ankeudvalg til at behandle tvistigheder, der opstår under skoleuddannelsen. Foreløbig har der ingen sager været.

Udvalget har ikke fundet det hensigtsmæssigt at inddrage lærlingevoldgiftsretterne til afgørelse af tvistigheder mellem den uddannelsessøgende og praktikstederne i forbindelse med de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser. I forsøgsperioden vil der formentlig være for få sager til, at der ved de enkelte voldgiftsretter vil kunne fæstne sig en praksis, ligesom retsforholdet mellem den uddannelsessøgende og praktikstedet kan tænkes reguleret på forskellig måde inden for de enkelte forsøgsområder. Hertil kommer, at der har været rejst visse indvendinger mod formen, hvorunder lærlingevoldgiftsretterne arbejder.

Det vil efter udvalgets opfattelse være hensigtsmæssigt at oprette et centralt organ, der vil kunne tage stilling til disse retsspørgsmål i forsøgsperioden. En sådan ordning, der kun gælder for forsøgsuddannelserne, vil ikke skabe vanskeligheder med hensyn til afgrænsningen af lærlingevoldgiftsretternes område.

Nævnet foreslås sammensat af en formand og fire faste medlemmer udpeget af arbejdsmarkedets parter. Herudover foreslås, at der udpeges to medlemmer for hver enkelt sag med kendskab til det pågældende erhvervsområde. Formanden for nævnet bør opfylde betingelserne for at kunne udnævnes til dommer. Nævnet bør ligesom lærlingevoldgiftsretterne have mulighed for at ophæve en uddannelsesaftale og at tilkende den skadelidte part erstatning, og dets afgørelser bør ikke kunne indbrin-

ges for domstolene. Det foreslås, at de nærmere bestemmelser fastsættes af undervisningsministeren.

I forbindelse med det videre arbejde vil udvalget nærmere overveje spørgsmålet i samråd med justitsministeriet.

Tvistigheder mellem den uddannelsessøgende og skolen forudsættes i lighed med hidtidig praksis at kunne indbringes for undervisningsministeriet.

Et medlem af udvalget (*Bo Rosschou*) ønsker om retsforholdet mellem den uddannelsessøgende og praktikstedet at udtale følgende: En af hjørnestenene i den traditionelle mesterlære er formen, hvorunder aftalen om elevens undervisning indgås mellem arbejdsgiveren og den uddannelsessøgende. Det direkte kontraktforhold mellem arbejdsgiveren og lærlingen er uheldigt, fordi lærlingen og dennes forældre står usikre overfor læreforholdet og arbejdsgiveren. Som følge heraf viser talrige eksempler, at lærlingen ofte misbruges af arbejdsgiveren som billig arbejdskraft. Det foreslås derfor, at aftaler mellem arbejdsgiveren og lærlingen kun kan indgås med fagskolen eller et fagligt organ, f.eks. det pågældende forsøgsudvalg, som medlem.

d) De uddannelsessøgendes økonomiske forhold

I de praktikperioder, der indgår i uddannelserne efter basisåret, vil de uddannelsessøgende modtage en løn, hvis størrelse fastsættes ved kollektive overenskomster eller andre former for kollektive aftaler. Medens lærlingelovens § 4 sikrer, at den kollektivt fastsatte løn kommer til anvendelse i alle lærlingeforhold inden for det pågældende fag, vil en tilsvarende sikkerhed inden for forsøgsuddannelserne blive tilvejebragt som led i godkendelse af reglerne for de enkelte forsøg. Der er i udvalget givet udtryk for enighed om, at denne løn bør fastsættes således, at der tages vidtgående hensyn til den ændrede uddannelsesstruktur, herunder navnlig til, at de unge normalt først indgår i praktikforhold et stykke inde i uddannelsesforløbet. I øvrigt må der lægges megen vægt på, at der sker en harmonisering af aflønningen af lærlingene efter den eksisterende ordning og de uddannelsessøgende efter nærværende forslag, således at disse ikke stilles ringere end lærlinge.

I det omfang, en lønordning som skitseret foran bliver realiseret, vil der principielt **alt** i alt foreligge samme økonomiske muligheder

¹⁶⁾ Lærlingelovens § 27 og bekendtgørelse af 7. juni 1957 om lærlingevoldgiftsretterne.

for de uddannelsessøgende i forsøgsuddannelserne, såvel under skoleophold som i praktiktiden, som gælder for lærlinge i samme fagområde og på samme tid. Da der under basisuddannelsen ikke ydes løn, kan det imidlertid ikke undgås, at der i dette år opstår behov for en almindelig uddannelsesstøtte til de pågældende. Endvidere må det formentlig forudses, at lønnen efter basisåret må suppleres i et antal tilfælde.

Der har inden for udvalget været enighed om, at det er af meget væsentlig betydning for en vellykket udbygning af de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser, at de uddannelsessøgendes økonomiske forhold er tilfredsstillende ordnet.

Imidlertid har der været delte meninger med hensyn til, hvad en tilfredsstillende ordning indebærer.

Ved bedømmelsen heraf har overvejelserne været præget af to forskellige udgangspunkter. Det ene er, at unge, der går ind i forsøgsuddannelserne, har krav på at blive ligestillet med andre uddannelsessøgende, men principielt må nøjes med denne ligestilling og derfor alene må henvises til at søge støtte fra Statens Uddannelsesstøtte. Det andet er, at forsøgsuddannelserne skal betragtes som sideordnet med de nuværende lærlingeuddannelser, hvorfor de uddannelsessøgende også i basisåret og under skoleophold i øvrigt må tilsikres de samme økonomiske vilkår som lærlinge på tilsvarende trin.

De to opfattelser er efter de gældende kriterier for uddannelsesstøtte ikke forenelige. Forskellen viser sig navnlig i støttens størrelse og vilkårene for tildeling. Derimod må den terminologi, der anvendes, i sig selv være underordnet, og der har — med en enkelt undtagelse — været enighed om, at man kan overveje problemet under betegnelsen støtte uden at inddrage spørgsmålet om almindelig uddannelsesløn i debatten, hvilket rækker langt ud over de grupper, der berøres af forslaget til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser. Der kan i denne forbindelse peges på, at støtten til unge i de aldersklasser, der berøres af forsøgslovgivningen, i hvert fald for så vidt angår basisåret, gives fuldt som stipendier og ikke som lån¹⁷⁾.

Følges de nugældende regler om Statens Uddannelsesstøtte, vil den maksimale støtte for 16–19-årige ofte være lavere end den lærlingeløn, som unge kan opnå ved i stedet at gå ind

i det nugældende lærlingssystem. Endvidere er støtten betinget af økonomiske rangskriterier m.h.t. såvel den uddannelsessøgendes forældres som hans egne indtægts- og formueforhold.

Selv om det erkendes, at der efter den seneste revision af loven om uddannelsesstøtte til unge er sket væsentlige forbedringer for lærlinge, har der i udvalget været enighed om, at det for at sikre den beregnede tilgang til forsøgsuddannelserne vil være ønskeligt i væsentlig grad at forhøje maksimumstøtten og slække rangskriterierne. Hvor meget det vil være rimeligt at regulere, har udvalget ikke haft mulighed for at fremsætte forslag om.

Et flertal i udvalget (*formanden, Ida Dybdal, Frida Horten, P. Siggaard Jensen, Villy Ohm Jensen, E. Tøttrup og Holger Voigt-Petersen*) finder det ikke hensigtsmæssigt at løsrive de unge under forsøgsuddannelserne fra støttesystemet i øvrigt. Det er herved blevet understreget, at loven af 4. juni 1970 om uddannelsesstøtte for første gang har gennemført et ensartet system for uddannelsesstøtte til alle unge i elevuddannelser uanset uddannelsens karakter. Dette flertal lægger endvidere vægt på, at den foreslåede forsøgsuddannelse vil henvise eleverne til i det første år under basisuddannelsen alene at opnå støtte fra Statens Uddannelsesstøtte, idet de ikke oppebærer løn. Dette vil belaste staten med betydelige beløb. Forestiller man sig, at alle lærlinge i dag blev overflyttet til det nye uddannelsessystem, og at de skulle støttes af Statens Uddannelsesstøtte efter de nugældende regler, ville den samlede støtte i basisåret andrage et merbeløb i størrelsesordenen 30.000 X 900 kr. = 27 mill. kr. Det nævnte beløb på 900 kr. er et skønnet gennemsnit af merstøtten fra Statens Uddannelsesstøtte efter de gældende regler, hvilket dog efter flertallets opfattelse ikke giver en tilfredsstillende støtte, hvorfor de nugældende kriterier foreslås udbygget, jf. neden for. Til yderligere belysning af størrelsesordenen kan eksempelvis anføres, at en generel støtte til alle under basisuddannelse på 6.000 kr. årligt pr. uddannelsessøgende, hvilket næppe vil svare til den gennemsnitlige lærlingeløn i 1. år, ville give en samlet støtte på 180 mill. kr. årlig. Endvidere lægger flertallet vægt på, at eleverne i forsøgsuddannelserne ved at opnå fuld uddannelsesstøtte (uden beskæring af hensyn til egenindtægt) i basisåret og samme samlede løn i 2.-4. læreår, som lærlinge oppebærer i hele lærlingetiden, bliver en hel del bedre økonomisk stillet end lærlingene.

¹⁷⁾ Herved bortses dog fra de statsgaranterede lån.

Dette flertal stiller følgelig ikke forslag om særregler i forsøgslovgivningen, men henstiller til ministeriet at overveje, om det vil være muligt at imødekomme ønskerne om en øget støtte på basis af væsentligt lempeligere trangskriterier, navnlig for så vidt angår første år af såvel den erhvervsgymnasiale som - i sine konsekvenser også — af de almen gymnasiale uddannelser.

Som fremhævet i betænkningen om økonomisk støtte til unge under uddannelse (betænkning nr. 506, 1968) er det i denne periode, de økonomiske hindringer spiller den største rolle for uddannelsesvalget, og flertallet understreger den særlige betydning, som synspunktet har ved de unges mulighed for at vælge en forsøgsuddannelse i stedet for en almindelig lærlingeuddannelse og i det hele taget gå ind i en formaliseret uddannelse i stedet for direkte ud i erhvervslivet.

Den øvrige del af udvalget (*Knud Christensen, Herbert Graessler, Erik Nielsen, Hans Pihl, Bo Rosschou og Bent Sørensen*) finder ikke, at flertallets indstilling i tilstrækkeligt omfang tilsikrer, at de uddannelsessøgende under forsøgsuddannelserne opnår en økonomisk ligestilling med dem, der vælger en almindelig lærlingeuddannelse.

Det har været et bærende motiv i alle de drøftelser, der er gået forud for tilvejebringelsen af den foreliggende betænkning og forslaget til lov om forsøgsuddannelserne, at de unge, som deltog i forsøgsuddannelserne, skulle have samme økonomiske vilkår som de unge, der påbegynder en traditionel faglig uddannelse. Unddrager man sig at opfylde denne forpligtelse, vil forsøgsuddannelserne på forhånd få et skævt sigte, idet der vil være en gruppe hjem, for hvilke en aflønning samt udsigten til et rimeligt lønniveau efter en relativ kort uddannelse vil være af afgørende betydning for, om en ung placeres i en erhvervsmæssig uddannelse eller blot placeres på arbejdsmarkedet uden forudgående uddannelse.

Det er mindretallets opfattelse, at ingen ung må hindres i at deltage i forsøgsuddannelserne på grund af hjemmets økonomi. Der må derfor skabes helt klare bestemmelser, som på enhver måde sikrer de uddannelsessøgende i forsøgsuddannelserne samme økonomiske vilkår som lærlinge inden for samme erhvervsområde. Tilsvarende ligestilling må tilsikres ved skoleophold efter basisåret.

I og med at der er tale om uddannelsesfor-

søg, må der nødvendigvis ved forsøgenes etablering skabes sikkerhed for, at der ikke er væsensforskel mellem rekrutteringsgrundlaget til forsøgsuddannelserne og rekrutteringsgrundlaget til de hidtidige traditionelle lærlingeuddannelser. Er en sådan væsensforskel til stede, hvilket mindretallet finder, vil det til sin tid indvundne erfaringsmateriale, som de fremtidige erhvervsfaglige grunduddannelser skal opbygges på, ikke kunne anvendes.

Mindretallet foreslår derfor, at der over de årlige finanslove ydes en støtte til de uddannelsessøgende under skoleophold i forsøgsuddannelserne.

Støttens størrelse fastsættes under hensyntagen til de økonomiske vilkår for lærlinge på tilsvarende uddannelsesstrin i pågældende erhvervsområde. Til økonomiske vilkår må henregnes såvel den gældende lærlingeløn som den støtte, der normalt vil kunne opnås fra Statens Uddannelsesstøtte inden for pågældende område.

Støtten må ydes til alle uddannelsessøgende under skoleophold i forsøgsuddannelserne, såvel under basisåret som i den efterfølgende del af uddannelsen.

Et medlem af mindretallet (*Bo Rosschou*) har ønsket at tilføje følgende: Udover dette finder Faglig Ungdoms repræsentant, at både praktik og skoleophold efter basisåret skal finansieres af staten, således at arbejdsgiveren fratages enhver direkte økonomisk forpligtelse. Arbejdsgiverens fordel ved at kunne beskæftige en bedre uddannet og fleksibel arbejdskraft må modsvares af en ændret progression i den direkte beskatning.

e) Prøver og uddannelsesbeviser

Der er ikke i redegørelsen fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser taget stilling til spørgsmålet om afholdelse af prøver eller anden form for bedømmelse af de uddannelsessøgendes standpunkt ved afslutningen af de enkelte dele af uddannelsen. Disse spørgsmål vil formentlig bedst kunne overvejes i forbindelse med iværksættelsen af de enkelte uddannelsesforsøg. Det forudsættes, at der i forbindelse hermed tillige gives bestemmelser, der sikrer de uddannelsessøgende ret til at modtage bevis for den gennemgaaede uddannelse både ved uddannelsens afslutning og i de tilfælde, hvor den uddannelsessøgende afbryder uddannelsen¹⁸).

¹⁸) Side 91 (bilag 2). Der bør udfærdiges standardformularer herom.

f) Regler om uddannelsernes påbegyndelse og gennemførelse

De erhvervsfaglige forsøgsuddannelser bygger på folkeskolens 9. eller 10. skoleår samt; tilsvarende skoleformer, og uddannelserne forudsættes at blive tilrettelagt ud fra de forkundskaber, som disse unge må forventes at have. Der vil derudover ikke kunne stilles egentlige adgangsbetingelser ved påbegyndelsen af basisuddannelsen.

Under uddannelsen kan det imidlertid ikke udelukkes, at der må kræves særlige kundskaber hos de uddannelsessøgende, som ønsker at påbegynde en bestemt uddannelsesretning. Sådanne særlige krav kan vedrøre almene såvel som faglige emner, men det er forudsat, at de uddannelsessøgende har mulighed for som led i uddannelsen at supplere deres kundskaber og derved nå op på det krævede niveau, f.eks. igennem relevant tilvalg.

Et væsentligt princip i den foreslåede uddannelsesreform er, at de uddannelsessøgende får mulighed for at vælge en uddannelse i overensstemmelse med deres evner og interesser, og at der med henblik på disse valgsituationer tilrettelægges en erhvervs- og uddannelsesvejledning for de uddannelsessøgende. Imidlertid vil skolekapaciteten og antallet af praktikpladser sætte visse grænser for erhvervs- og uddannelsesvalget.

Inden for de nuværende lærlingeuddannelser har der i alt fald i perioder været en regulering af tilgangen i kraft af et begrænset antal lærepladser. En sådan begrænsning af tilgangen til de erhvervsfaglige grunduddannelser vil ikke kunne gennemføres med den skitserede uddannelsesstruktur.

Når de uddannelsessøgende påbegynder basisuddannelsen, må de have en rimelig sikkerhed for, at de vil kunne opnå den ønskede uddannelse. Det vil generelt set ikke være muligt at garantere de uddannelsessøgende en uddannelse inden for de enkelte fagspecialer, men der bør i det mindste være sikkerhed for, at de uddannelsessøgende inden for hovederhvervsområdet kan få en uddannelse inden for et bredere område.

En regulering af tilgangen til de enkelte uddannelsesretninger vil kunne ske i forbindelse med den foreslåede erhvervs- og uddannelsesvejledning for de uddannelsessøgende, hvor der også forudsættes givet en orientering om beskæftigelsesforholdene inden for området.

Inden for de erhvervsområder, hvor der er

et særligt behov for uddannet arbejdskraft, kan det eventuelt overvejes at etablere en værkstedsskole, dersom det er vanskeligt på anden måde at fremskaffe de nødvendige praktikpladser, f.eks. fordi erhvervsområdet er i ekspansion, eller der foreligger andre særlige omstændigheder¹⁹⁾.

I andre tilfælde kan det være nødvendigt at regulere tilgangen til området, således at de uddannelsessøgende får mulighed for at vælge et andet, eventuelt beslægtet område, eller at gå ud i beskæftigelse med henblik på senere at fortsætte uddannelsen inden for det ønskede område.

Udvalget vil nærmere overveje disse spørgsmål på baggrund af resultaterne fra den planlagte forsøgsundervisning.

g) Godkendelse af uddannelsesstederne

I overensstemmelse med den praksis, som følges inden for flere lærlingeuddannelser ved godkendelse af læresteder, foreslås det, at de enkelte praktiksteder godkendes af de fælles faglige udvalg. Dette bør ske i overensstemmelse med de retningslinjer for uddannelsen, som fastsættes af forsøgsudvalget²⁰⁾, således at der sikres den nødvendige sammenhæng mellem virksomheds- og skoleuddannelsen. Det forudsættes dog, at der tilvejebringes et samarbejde med arbejdsformidlingen, f.eks. i forbindelse med fremskaffelse og anvendelse af praktikpladser. Det foreslås, at undervisningsministeren efter indstilling fra forsøgsrådet træffer bestemmelse om, på hvilke uddannelsessteder den erhvervsfaglige skoleundervisning skal foregå.

I forsøgsperioden forventes skoleundervisningen især at skulle foregå på godkendte handelskoler og tekniske skoler. Imidlertid finder udvalget, at der bør være mulighed for også at godkende andre uddannelsessteder til at give den skolemæssige del af uddannelsen. I første række vil der især kunne være tale om et samarbejde med de nuværende specialarbejderskoler, men herudover kan også nævnes husholdningsskolerne, gymnasieskolerne m.v.

h) Finansiering af forsøgsuddannelserne

Ifølge sit kommissorium skal udvalget overveje, i hvilket omfang det er muligt at tilvejebringe en harmonisering med de økonomiske

¹⁹⁾ Side 41 (bilag 1).

²⁰⁾ Side 10 og 30.

regler, der er gældende for uddannelser for samme alderstrin inden for andre dele af uddannelsessystemet.

I redegørelsen fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser er skitseret et fremtidigt erhvervsgymnasialt uddannelsessystem, der tilsigter en tilpasning af de faglige grunduddannelser til det øvrige uddannelsessystem for unge.

Med dette udgangspunkt har udvalget fundet, at man også med hensyn til finansieringen af de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser burde foreslå en tilpasning til det øvrige uddannelsessystem.

Udvalget har været opmærksom på, at selv om loven kun skal gælde i forsøgsperioden, må normerne for udgiftsfordelingen forventes også at få konsekvenser udover forsøgsperioden.

1) Den gældende lovgivning om finansieringen af lærlingeundervisningen²¹⁾

I medfør af lov nr. 191 af 4. juni 1964 om godkendelse af og tilskud til handelsskoler og tekniske skoler m.v. dækker staten 52 og 65 pct. af de tilskudsberettigende driftsudgifter ved

lærlingeundervisningen på henholdsvis handelsskoler og tekniske skoler. Kommunerne (nu amtskommunerne), hvor lærlingene er hjemmehørende, dækker 30 pct. af statstilskuddet, svarende til i alt 15,6 og 19,5 pct. af de tilskudsberettigende driftsudgifter ved henholdsvis handelsskoler og tekniske skoler. De resterende 32,4 og 15,5 pct. dækkes af skolepenge, der betales af læremesteren.

Handelsskolerne og de tekniske skoler er private skoler (normalt selvejende institutioner, jf. lovens § 4). Til opførelse, til- og ombygninger eller køb af bygninger kan der af staten til de tilskudsberettigede skoler ydes rente- og afdragsfrie lån med indtil $\frac{5}{6}$ af bygningernes opførelsesværdi eller købesum.

Herudover dækker staten helt eller delvis udgifterne til eksamen på handelsskolerne, til lærlingenes befordring til og fra uddannelsesstedet, til drift af skolehjem samt til udstyr og inventar.

Den samlede finansiering af lærlingeuddannelserne (incl. udgifter til driften af skolehjem og befordring) i året 1969-70 fordeltes på følgende måde:

	Handelsskoler mill. kr.	Tekniske skoler mill. kr.	I alt	
			mill. kr.	pct.
Stat	32,4	111,1	143,5	66,3
Kommuner . .	6,6	22,3	28,9	13,3
Skolepenge . .	15,2	24,8	40,0	18,5
Lærlingebidrag	0,4	3,7	4,1	
I alt	54,6	161,9	216,5	100,0

Anlægsudgifterne til opførelse af nye bygninger og køb af bygninger androg gennemsnitlig pr. år i perioden fra 1966-67 til 1969-70 12,8 mill. kr. til handelsskoler og 49,3 mill. kr. til tekniske skoler²²⁾. Heraf dækkes ca. 50 pct. ved lån fra staten, ca. 16,6 pct. ved skolernes eget indskud samt ca. 33,4 pct. gennem offentlige lån²³⁾.

²¹⁾ Side 93 (bilag 3).

²²⁾ Heri er både medregnet udgifter til lærlingeundervisningen og eksamensundervisningen (tekniske uddannelser, handelseksamen m.v.). Endvidere omfatter beløbet skolehjem.

²³⁾ Realkreditreformen i 1970 har medført ændring i belåningsadgangen. Ifølge § 9, stk. 2, i lov nr. 281 af 10. august 1970 kan lån kun ydes i ejendomme, der tilhører selskaber, selvejende institutioner eller lignende, hvor stat eller kommune har

2) Udvalgets forslag til finansiering af forsøgsuddannelserne

Udvalget anbefaler, at der sker en normalisering af finansieringen af skoleundervisningen inden for det erhvervsfaglige uddannelsesområde. Dette vil efter udvalgets opfattelse indebære, at det offentlige principielt skal dække udgifterne i forbindelse med skoleundervisningen.

væsentlig indflydelse på ejendommens anvendelse eller drift, når ejendommen anvendes til helårsbeboelse, plejehjem m.v. Boligministeren kan dog fastsætte bestemmelser, hvorefter lån kan ydes i ejendomme, der anvendes til nærmere afgrænsede almennyttige formål, herunder til skoler i udviklingskommuner og i kommuner, hvor der i øvrigt er et særligt behov for opførelse af nye skoler og for udvidelse eller væsentlig forbedring af eksisterende skoler.

Lærlingeuddannelserne er i dag stort set den eneste uddannelsesform, hvor der generelt betales skolepenge. De private tilskud til lærlinge-undervisningen, som er registreret af undervisningsministeriet, udgør i alt 20,4 pct. af udgifterne til undervisningen.

Der har imidlertid ikke været enighed om, hvorvidt staten skal betale samtlige udgifter, eller om disse skal fordeles mellem stat og kommuner.

Udvalgets flertal (*formanden, Ida Dybdal, Herbert Graessler, Frida Horten, P. Siggaard Jensen, Villy Ohm Jensen, Hans Pihl og Bent Sørensen*) foreslår, at man anvender samme fordelingsnorm, som gælder for offentlige gymnasieskoler og kursus til højere forberedelseseksamen, jf. lovekendtgørelse nr. 403 af 7. august 1969. Denne norm går i korthed ud på, at staten afholder 60 pct. af alle driftsudgifter og amtskommunerne 40 pct. beregnet pr. elev hjemmehørende i amtskommunen. Af anlægsudgifter i forbindelse med opførelsen af nye gymnasieskoler eller HF-kurser afholder staten 25 pct. og pågældende kommune eller amtskommune 75 pct. Herved opnår man som udgangspunkt en sidestilling med de almen gymnasiale uddannelser. En harmonisering med andre uddannelser for 16-19(20)-årige og særligt de almen gymnasiale uddannelser må også ses på baggrund af den foreslåede forøgelse af undervisningen i almene fag.

Handelsskolerne og de tekniske skoler er i dag organiseret som private, normalt selvejende institutioner. Udvalgets flertal finder imidlertid ikke, at man bør sammenligne de erhvervsfaglige skoler med de private gymnasieskoler. Dette vil reelt ikke føre til den ønskede ligestilling, især fordi der ikke inden for det erhvervsfaglige uddannelsesområde vil være offentlige skoler som alternativ, således som det er tilfældet ved gymnasieskolerne.

Af praktiske grunde vil det ved reglernes administration være nødvendigt at fravige fordelingslovens beregningsgrundlag for driftsudgifterne, især med hensyn til opdelingen i lærerløn- og elevtilskud²⁴).

Indførelsen af samme fordelingsnormer som gældende for de offentlige gymnasieskoler vil medføre, at driftsudgifterne til forsøgsundervisningen dækkes af staten med 60 pct. og af amtskommunerne (respektive Københavns og Frederiksberg kommuner) med 40 pct. Det

kommunale bidrag ydes efter den uddannelsessøgendes hjemsted.

Udgifterne ved opførelse af nye erhvervsfaglige skoler vil blive fordelt med 25 pct. til staten og 75 pct. til pågældende amtskommuner (kommuner). Fordelingen af udgifterne til nybygning, udvidelse og ombygning foreslås fastsat af undervisningsministeren. Udvalget foreslår, at dette også kommer til at gælde for anskaffelse af udstyr og inventar.

Et enkelt medlem (*Villy Ohm Jensen*) tager forbehold overfor denne bestemmelse, for så vidt det måtte blive fastsat, at staten skal afholde de fulde udgifter.

Den foreslåede fordelingsnorm ved opførelse af nye skoler med henblik på den erhvervsfaglige forsøgsundervisning vil medføre, at de nye institutioner må betragtes som offentlige. I forbindelse med revision af den foreslåede lov må det nærmere overvejes, om også de nuværende skoler inden for det erhvervsfaglige uddannelsesområde skal være offentlige skoler.

Et medlem af udvalget (*Bent Sørensen*) tiltræder, at den pågældende fordeling er i harmoni med den gældende lovgivning, men har dog ønsket at fremhæve, at det fra primærkommunernes side betragtes som naturligt, at al gymnasial uddannelse hører hjemme under disse.

Det bemærkes, at udvalgets flertal er opmærksom på det administrative besvær, der nødvendigvis vil være forbundet med det pågældende fordelingssystem, navnlig med hensyn til driftsudgifterne. For flertallet er det imidlertid et led i en større problematik, der vedrører den almindelige refusionsordning som helhed. Man vil dog understrege, at refusionsordningen på dette område bør tilrettelægges således, at den i mindst muligt omfang kommer til at belaste den statslige såvel som den kommunale administration. Man finder det derfor nødvendigt at afstå fra at lade konkrete beregninger over driftsudgifterne ved den erhvervsfaglige skoleundervisning af den enkelte elev udgøre grundlaget for de kommunale bidrag for eleverne og i stedet anvende en gennemsnitsudgift.

Da man ikke som inden for fordelingslovens område har en tilsvarende statslig skoleform, hvis gennemsnitlige elevudgift kan bruges som grundlag, kan man ikke på dette punkt følge refusionsordningen i fordelingsloven, men må finde frem til en anden gennemsnitsudgift. Denne vil mest naturligt være statens udgift til driftstilskud til den erhvervsfaglige skoleunder-

²⁴) Side 31 og nedenfor.

visning opgjort pr. elev pr. finansår, eventuelt pr. måned.

Udvalget foreslår, at staten så snart den ovenfor nævnte gennemsnitlige driftsudgift kan opgøres, antagelig hen på sommeren i det følgende finansår, opkræver amtskommunernes bidrag for det forudgående finansår. Bidraget beregnes som antallet af elever hjemmehørende i kommunen, der i det pågældende finansår har deltaget i forsøgsuddannelsen, multipliceret med den nævnte gennemsnitlige statsudgift pr. elev i samme finansår.

Refusionen fra amtskommunerne (respektive Københavns og Frederiksberg kommuner) til staten vil på den måde først komme til udbetaling i det følgende finansår, hvilket er nødvendigt, da grundlaget for opkrævningerne først foreligger da. Af administrative grunde finder man det ikke hensigtsmæssigt at afkræve kommunerne forskud for disse bidrag. Samme forsinkede refusionsordning gælder inden for fordelingslovens område, jf. bekendtgørelse af 15. juli 1970, § 9.

Et mindretal {*Knud Christensen, Erik Nielsen, Bo Rosschou, E. Tøttrup og Holger Voigt-Petersen*) er enig i, at det offentlige bør dække udgifterne i forbindelse med skoleundervisningen, men finder, at det alene bør være staten, der udreder de beløb, som der bliver tale om.

Mindretallet henviser til, at de erhvervsfaglige skoler nødvendigvis må organiseres på landsplan, idet en række uddannelser inden for de enkelte hovedområder er for små **til**, at de kan etableres mere end ganske få steder i landet - måske kun et enkelt. Afgørelsen af, hvilke skoler der skal danne grundlag for forsøgs- og udviklingsarbejde, og den takt og rækkefølge hvori forsøgene skal udbredes, bør også i øvrigt ske efter en landsplan. Indbygger man en kommunal refusionsordning i systemet, følger hermed logisk et krav om kommunal repræsentation i styringsorganerne - og hermed en tungere arbejdsgang på grund af de flere medlemmer - og antagelig krav om hensyntagen til den amtskommunale, økonomiske og fysiske langtidspanlægning, som næppe vil kunne undgå at gribe forstyrrende ind i en mere samlet planlægning og en for samfundshusholdningen i det hele billigere og bedre løsning, ligesom det kan komme til at gå ud over de rent uddannelsesmæssige hensyn.

Mindretallet har også hæftet sig ved, at opkrævning af de kommunale bidrag foreslås at

skulle ske på basis af elevernes hjemsted, eventuelt dog efter en tillempet gennemsnitsberegning. Dette synes at indebære et væsentlig mere kompliceret opkrævningssystem end nødvendigt med talrige detailekspeditioner af den enkelte skole og de implicerede kommuner. Hvorledes forretningsgangen i øvrigt tænkes tilrettelagt, er ikke oplyst over for udvalget, og en nærmere, selvstændig undersøgelse har af tidsmæssige grunde været udelukket. Det har derfor ikke kunnet oplyses, hvor megen arbejdskraft det offentlige eventuelt vil merforbruge efter flertallets forslag, men der kan næppe herske tvivl om, at der under alle omstændigheder vil blive tale om et ikke uvæsentligt ekstra forbrug, uden at der følger nogen påviselig fordel hermed. En sådan administrationsform synes ikke rimelig og er i øvrigt i åbenbar modstrid med de fra alle sider udtrykte ønsker om at begrænse antallet af ansættelser i den offentlige sektor.

Mindretallet foreslår derfor følgende formulering af § 11: »De med forsøgene forbundne drifts- og anlægsudgifter afholdes af staten.«

i) **Omkostningerne ved gennemførelse af uddannelsesreformen²⁵⁾**

De samlede udgifter til lærlingeundervisningen udgjorde som nævnt ovenfor i 1969-70 216,5 mill. kr. Den foreslåede uddannelsesreform vil på længere sigt medføre en væsentlig forøgelse af udgifterne til undervisningen, ligesom der vil blive behov for en forøgelse af skole- og skolehjemskapaciteten. Samtidig vil der dog opnås samfundsmæssige besparelser ved effektivisering af uddannelserne, ligesom en koordinering med uddannelsen af ikke-faglærte, efteruddannelsen af faglærte og de af den særlige omskolingsordning omfattede vil betyde en bedre udnyttelse af uddannelsessteder, lærerkræfter m.v. Endvidere må opmærksomheden henledes på den besparelse, der opnås inden for alternative uddannelsesområder.

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser har i sin redegørelse foreslået nedenstående udbygningstakt indtil 1976-77 af de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser²⁶⁾:

²⁵⁾ Side 95 (bilag 4).

²⁶⁾ Side 42 (bilag 1). Udbygningstakten er fastsat under hensyn til folketingets beslutning af 30. maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser.

Antal uddannelsessøgende:

	Handels- og ²⁷⁾ kontorområdet	Jern- og metal- området	Bygge og anlæg	Andre områder ²⁸⁾	I alt
1969-70		250			250
1970-71		220			220
1971-72	240	240		120	600
1972-73	240	500	240	360	1.340
1973-74	1.000	1.000	500	750	3.250
1974-75	2.000	2.000	1.000	1.400	6.400
1975-76	4.000	4.000	2.000	2.800	12.800
1976-77	13.000	9.000	5.000	3.200	30.200

Den foreslåede udbygningstakt vil medføre, at tilgangen til de nuværende lærlingeuddannelser gradvis ophører.

Da man ikke på nuværende tidspunkt, hvor uddannelsesforsøgene skal i gang, kender den fremtidige uddannelsesstruktur, har sekretariatet foretaget beregninger af omkostningerne indtil 1976-77 under visse forudsætninger om uddannelsesstruktur, skole- og skolehjemsbehov m.v.²⁹⁾ Udvalget har af tidsmæssige grunde ik-

ke haft mulighed for at tage stilling til disse beregninger og deres forudsætninger, men man har dog fundet det rimeligt, at de refereres i betænkningen, idet de kan give et indtryk af, hvilken størrelsesorden de med uddannelsesreformen forbundne udgifter må forudses at have. Det fremgår, at sekretariatet har anslået, at uddannelsesreformen vil medføre følgende omkostninger:

1970 priser mill. kr.	Drifts- omkostninger ³⁰⁾	Heraf mer- udgift for staten og kommunerne	Drift af skole- hjem og be- fordring ³²⁾	Anlægsudgifter herunder udstyr og inventar ³³⁾
1971-72	8-10	7-9	36	
1972-73	17-20	14-17	37	170 ³⁴⁾
1973-74	38-43	30-35	40	
1974-75	67-76	50-59	45	300
1975-76	131-150	96-115	54	
1976-77	297-336 ³¹⁾	217-256	73	550-650

Merudgiften for stat og kommune skyldes den øgede skoleundervisning, ændrede finansierungsregler samt en forøgelse af den gennemsnitlige driftsudgift pr. helårselev³⁵⁾.

Anlægsudgifterne³⁶⁾ for perioden indtil 1976-77 er i alt anslået til 1.020-1.120 mill. kr. Dersom de nugældende finansierungsregler anvendes, vil dette medføre en udgift for staten på 600-650 mill. kr. Udgifterne omfatter såvel erstatningsbyggeri ved de nuværende lærlingeskoler, om- og tilbygninger, udstyr og inventar som byggeri som følge af den nødvendige kapacitetsforøgelse, men der er ikke medregnet byggeudgifter til skolehjem.

des, vil dette medføre en udgift for staten på 600-650 mill. kr. Udgifterne omfatter såvel erstatningsbyggeri ved de nuværende lærlingeskoler, om- og tilbygninger, udstyr og inventar som byggeri som følge af den nødvendige kapacitetsforøgelse, men der er ikke medregnet byggeudgifter til skolehjem.

²⁷⁾ Der er ikke taget hensyn til en integration af handelseksamen, der i 1968-69 havde en tilgang på ca. 4.000 elever og i 1969-70 på ca. 6.000 elever.

²⁸⁾ Nærings- og nydelsesmiddelområdet, de grafiske fag og de håndværksmæssige servicefag.

²⁹⁾ Side 95 (bilag 4).

³⁰⁾ Omfatter lærerløn, administration, læremidler m.v.

³¹⁾ Forudsat en driftsudgift pr. helårselev på 10.000 kr. se side 97 (bilag 4).

³²⁾ Omfatter også lærlinge.

³³⁾ Omfatter både investeringsbehovet vedrørende de nuværende lærlingeuddannelser og de erhvervsfaglige grunduddannelser.

³⁴⁾ Omfatter også 1970-71.

³⁵⁾ Side 95 (bilag 4).

³⁶⁾ Perspektivplanlægning 1970-85, anden del, side 25.

I 1979-80 forventes driftsomkostningerne at andrage 500-550 mill. kr. med en årlig tilgang på 30.000 uddannelsessøgende. Anlægsudgifterne incl. udstyr og inventar er i perioden 1977-78 til 1979-80 skønsmæssigt anslået til 450-500 mill. kr. Heri er ikke medregnet skolehjembyggeri.

Om de nærmere forudsætninger for beregningerne henvises til bilag 4³⁷⁾.

Udgifterne til planlægning af forsøgsuddannelserne, herunder til forsøgsråd og forsøgsudvalg er anslået til 5 mill. kr. om året indtil 1974-75. Det er her forudsat, at de 6 forsøgsudvalg, der foreløbig forventes nedsat, råder over den fornødne konsulentbistand. Herudover er det forudsat, at der stilles en bevilling til rådighed til faglig og pædagogisk bistand. Det nuværende fælles sekretariat, der koordinerer arbejdet i de enkelte sekretariater, forudsættes udvidet således, at det vil kunne virke som sekretariat for forsøgsrådet. De nævnte beregninger må i følge sagens natur have en foreløbig karakter, og det vil derfor kunne påregnes, at der, navnlig efterhånden som stigningstakten øges, vil komme yderligere udgifter. Spørgsmålet herom vil blive overvejet i forbindelse med udvalgets videre arbejde.

I forbindelse med udbygningen af de erhvervsfaglige grunduddannelser vil det være nødvendigt at iværksætte faglige lærerkurser for de nuværende lærere, samt i vidt omfang pædagogiske lærerkurser for de nye lærere, der ansættes, idet det forudsættes, at de nye lærere i forvejen har den fornødne faglige uddannelse.

I perioden indtil 1976-77 anslås det, at udgifterne til læreruddannelse som følge af udbygningen af de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser vil andrage i alt 7-8 mill. kr. En del af disse udgifter skulle dog alligevel have været afholdt i forbindelse med efteruddannelse af lærerne.

Merudgiften til støtte fra Statens Uddannelsesstøtte efter flertallets forslag kan for støtteåret 1970-71 med de for denne periode fastsatte almindelige trangskriterier for elever opgøres til 900 kr. pr. 1. års uddannelsessøgende. En lempelse af trangskriteriet som foreslået af flertallet vil medføre en forøgelse af udgifterne, men det kan i følge sagens natur ikke angives, af hvilken størrelsesorden udgiftsstigningen vil være.

Også udgifterne til drift af skolehjem og til

befordring af de uddannelsessøgende forventes som anført at ville stige med udbygningen af forsøgsuddannelserne. Udvalgets flertal, jf. side 12, foreslår, at disse udgifter fordeles mellem staten og kommunerne på samme måde som inden for de offentlige gymnasieskoler, d.v.s. at staten bærer alle skolehjemsudgifterne, medens amtskommunerne (respektive København og Frederiksberg) bærer befordringsudgifterne.

Et medlem af udvalget (*Villy Ohm Jensen*) udtaler følgende:

Omlægningen af den traditionelle lærlingeuddannelse tilsigter en ændring af uddannelsesstrukturen, der fører de erhvervsfaglige grunduddannelser ind på linje med de almene gymnasiale uddannelser i uddannelsessystemet, hvorved der tilstræbes et fleksibelt og effektivt virkende samlet uddannelsessystem med overgangsmuligheder mellem de forskellige uddannelser, således at elevernes erhvervs- og uddannelsesvalg kan udskydes. Under denne omlægning indføres der i erhvervsuddannelserne et større element af egentlig skoleuddannelse end hidtil.

Udover de direkte finansielle konsekvenser for det offentlige medfører en sådan omlægning en række samfundsøkonomiske virkninger og problemer på andre områder, herunder koordineringen af udbygningen af folkeskolens 10. klasser med udbygningen af den almene erhvervsuddannelse, uddannelsens sammenhæng med andre uddannelser, bl.a. de almene gymnasiale uddannelser, spørgsmålet om lærerrekrutering, nyordningens indflydelse på arbejdskraftudbuddet og betydning for erhvervslivet m.v. Disse problemer forekommer ikke tilstrækkeligt belyst. De har ikke været omfattet af udvalgets kommissorium og er følgelig ikke behandlet i betænkningen.

Der er forudsat en udbygningstakt for forsøgsuddannelserne, hvorefter elevtallet i finansårene 1973-74-1976-77 skal fordobles hvert år, og hvorefter der fra 1976-77 skal være en årlig tilgang til de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser på ca. 30.000 elever. På dette grundlag regnes der med, at der i 1976-77 vil være behov for 3600 lærere inden for lærlingeuddannelserne, og der påregnes i årene 1975-76 og 1976-77 en ekstraordinær kraftig udbygning af lokalekapaciteten, der vil medføre udgifter til byggeri, udstyr og inventar i de to finansår på omkring 550-650 mill. kr. Det vil ikke være rigtigt på nuværende tidspunkt at binde sig til, at uddannelserne udbygges i denne takt, og at der

³⁷⁾ Side 95.

tilvejebringes en lærerkapacitet af dette betydelige omfang i en periode, hvor der samtidig planlægges en udbygning af 10. klasserne i folkeskolen. Dette skyldes især, at en væsentlig del af lærerne ved erhvervsskolerne skal undervise i almene fag, hvortil der formentlig må kræves folkeskolelæreruddannelse eller mere. Hertil kommer, at udbygningstakten vil have en uheldig virkning på efterspørgslen efter lærerkræfter. Den springende takt i byggeriet indebærer endvidere en uhensigtsmæssig investeringsrytme.

Efter de foretagne beregninger vil merudgifterne for det offentlige i 1976-77 være nået op på omkring $1\frac{1}{2}$ mia. kr. årligt, og forslaget vil derfor allerede af denne grund ikke kunne indpasses i gældende finansielle rammer, ligesom personaleudvidelsen ikke kan ske inden for de for staten gældende personalelofter.

Staten har hidtil dækket en væsentlig andel af driftsudgifterne ved lærlingeundervisningen. Forslaget om den fremtidige udgiftsfordeling vil derfor - selv om udgiftsniveauet forøges - ikke betyde en afgørende ændring af statens forholdsommæssige andel af de samlede driftsudgifter, men der vil i forhold til den hidtidige ordning ske en omvæltning af uddannelsesudgifter fra de private arbejdsgivere til kommunerne. Det bør under de herskende stramme økonomiske forhold overvejes, hvorledes arbejdsgiverbidragene kan opretholdes i deres fulde nuværende omfang, i hvert fald i en overgangsperiode, til delvis finansiering af uddannelsesomkostninger eller uddannelsesstøtte, respektive løn, idet der ikke ved forslaget bør ske en yderligere udbygning af gratisprincippet.

C. Udkast til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser

§ 1. Undervisningsministeren kan iværksætte erhvervsfaglige forsøgsuddannelser med henblik på at skabe et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem for unge, der efter afslutningen af den almene grundskole ønsker at opnå en erhvervsfaglig grunduddannelse.

§ 2. De enkelte uddannelsesforsøg skal normalt omfatte et større erhvervsområde og tilrettelægges således, at den uddannelsessøgende successivt vælger en uddannelse i overensstemmelse med evner og interesser.

Stk. 2. I fortsættelse af den almene grundskole skal der i uddannelserne indgå undervisning i almene fag, som navnlig sigter mod at give den uddannelsessøgende forståelse af erhvervs- og samfundslivet.

Stk. 3. Forsøgsuddannelserne opbygges således, at de kan forlades på passende tidspunkter med en vis erhvervskompetence, at en afbrudt uddannelse kan genoptages samt at uddannelseskift lettes.

§ 3. Uddannelserne indledes normalt med en 1-årig basisuddannelse omfattende en grundlæggende orientering og indføring i erhvervsområdet. Basisuddannelsen foregår på erhvervsfaglige skoler, eventuelt suppleret med virksomhedsophold.

Stk. 2. Efter basisuddannelsen gennemgår den uddannelsessøgende en uddybende erhvervsfaglig uddannelse med hovedvægt på den praktiske oplæring inden for et valgt uddannelsesområde. Uddannelsen foregår dels på praktiksteder, dels på erhvervsfaglige skoler, idet samspillet mellem skole og praktiksted kan variere fra et forsøgsområde til et andet efter uddannelsesmæssige hensyn.

Stk. 3. Hvor forholdene taler for det, kan den i stk. 2 nævnte uddannelse overvejende eller helt gennemføres på skole.

Stk. 4. Der tilrettelægges en rådgivning for de uddannelsessøgende med hensyn til valg af

uddannelse og erhverv og personlige problemer.

§ 4. Undervisningsministeren nedsætter et forsøgsråd på 14 medlemmer bestående af en formand, 3 repræsentanter for undervisningsministeriet, 1 repræsentant for arbejdsministeriet, 1 repræsentant for kommunerne samt 4 arbejdsgiverrepræsentanter og 4 arbejdstagerrepræsentanter. Repræsentanterne for arbejdsmarkedet udpeges af henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark, således at der sikres arbejdslederne og de uddannelsessøgende repræsentation i rådet.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan godkende stedfortrædere for rådets medlemmer.

§ 5. Efter samråd med de i § 6 nævnte udvalg nedsætter forsøgsrådet for hvert forsøgsområde et forsøgsudvalg på 6 til 8 medlemmer udpeget af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne med lige mange fra hver side, således at der sikres arbejdslederne og de uddannelsessøgende repræsentation. De enkelte forsøgsudvalg kan supplere sig med særligt sagkyndige.

§ 6. De fælles faglige udvalg og brancheudvalg, der er nedsat i medfør af § 24 i lov nr. 261 af 2. oktober 1956 om lærlingeforhold og § 4 i lov nr. 194 af 18. maj 1960 om erhvervmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, medvirker ved forsøgsuddannelsernes tilrettelæggelse og gennemførelse.

§ 7. Forsøgsrådet virker initiativtagende ved forsøgsuddannelsernes planlægning og gennemførelse. Rådet er rådgivende for undervisningsministeren og udtaler sig om alle væsentlige spørgsmål vedrørende uddannelserne.

Stk. 2. Efter forslag fra forsøgsudvalgene afgiver rådet indstilling til undervisningsministeren om iværksættelse af uddannelsesforsøg og

sørger for den nødvendige samordning af forsøgene.

Stk. 3. Rådet skal søge at samordne forsøgsuddannelserne med andre uddannelser for unge på samme alderstrin og i rimeligt omfang med den almene grundskole og de efterfølgende og videregående uddannelser.

Stk. 4. Efter forhandling med forsøgsudvalgene og de i § 6 nævnte udvalg fastsætter forsøgsrådet nærmere bestemmelser om udvalgenes opgaver.

§ 8. Ansvar for de enkelte forsøgsuddannelsers faglige indhold samt planlægning og styring påhviler forsøgsudvalgene i samarbejde med de i § 6 nævnte udvalg. Andre uddannelsesorganer kan inddrages i planlægningen.

Stk. 2. Undervisningsministeren stiller faglig og pædagogisk bistand til rådighed for forsøgsudvalgene og de i § 6 nævnte udvalg.

§ 9. Forsøgsudvalgene fastsætter i samråd med de fælles faglige udvalg retningslinjerne for uddannelse på praktikstederne og drager omsorg for, at uddannelsen foregår i overensstemmelse hermed.

Stk. 2. De enkelte praktiksteder godkendes af vedkommende fælles faglige udvalg. Godkendelse af et praktiksted kan tilbagekaldes.

§10. Efter indstilling fra forsøgsrådet træffer undervisningsministeren bestemmelse om, på hvilke uddannelsessteder den erhvervsfaglige skoleundervisning skal foregå.

§ 11. Driftsudgifterne ved den erhvervsfaglige skoleundervisning og udgifterne ved opførelse af nye forsøgskoler fordeles efter de regler, der gælder for offentlige gymnasieskoler. De nærmere bestemmelser om beregningsgrundlaget m.v. fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 2. Om fordelingen af udgifterne til udstyr og inventar til samt nybygning, udvidelse og ombygning af eksisterende skoler med henblik på forsøgsundervisning træffes nærmere bestemmelse af undervisningsministeren.

§ 12. De nærmere bestemmelser om de uddannelsessøgendes retlige forhold under uddannelsen, herunder formen for indgåelse af aftaler mellem de uddannelsessøgende og praktikste-

derne, fastsættes for hvert forsøgsområde af undervisningsministeren efter indstilling fra forsøgsrådet. Rådet skal indhente indstilling fra forsøgsudvalgene og de i § 6 nævnte udvalg.

§13. Tvistigheder mellem den uddannelsessøgende og praktikstedet kan indbringes for et nævn, der nedsættes af undervisningsministeren.

Stk. 2. Nævnet består af en formand og 4 faste medlemmer, hvoraf 2 medlemmer beskikkes efter indstilling fra Dansk Arbejdsgiverforening og 2 medlemmer efter indstilling fra Landsorganisationen i Danmark. Herudover tiltrædes nævnet for hver sag af 2 medlemmer med særligt kendskab til det pågældende erhvervsområde udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark. Formanden skal opfylde betingelserne for at kunne udnævnes til dommer.

Stk. 3. Ved nævnets afgørelse kan en praktikaftale ophæves, ligesom der kan tilkendes den skadelidte part erstatning.

Stk. 4. Efter indstilling fra nævnet og forsøgsrådet fastsætter undervisningsministeren de nærmere regler for nævnets virksomhed.

Stk. 5. Nævnets afgørelser kan ikke indbringes for domstolene.

§ 14. Undervisningsministeren kan udfærdige eller foranledige udfærdiget bestemmelser om, at personer med en erhvervsfaglig grunduddannelse opnår adgang til videregående uddannelser uden for den pågældendes hidtidige erhvervs- og uddannelsesområde enten direkte eller efter beståelse af tillægsprøver.

§ 15. Undervisningsministeren bemyndiges til efter indstilling fra forsøgsrådet og vedkommende forsøgsudvalg at fravige lærlingeloven i det omfang, det måtte være nødvendigt for at sikre gennemførelsen af forsøgsuddannelserne.

§ 16. Denne lov træder i kraft den 1. august 1971.

Stk. 2. Forslag om revision af loven fremsættes for folketetinget i folketingsåret 1974-75.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til udkastets enkelte bestemmelser

Til § 1.

Bestemmelsen giver hjemmel for undervisningsministeren til at iværksætte uddannelsesforsøg i overensstemmelse med lovens forskrifter.

Som anført under udvalgets overvejelser¹⁾ har man i den gældende lærlingelovs § 31 haft den fornødne hjemmel til at iværksætte enkelte uddannelsesforsøg. Når forsøgene får et omfang som foreslået med en gradvis øget tilgang og bestand af uddannelsessøgende, bør forsøgsvirksomheden formaliseres gennem en særlig lov. Det forudsættes derfor, at den foreslåede bemyndigelse til undervisningsministeren kan udnyttes, efterhånden som forsøgsrådet fremkommer med indstilling herom i overensstemmelse med § 7, således at der kan skabes et reelt grundlag for et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem som et tilbud til de unge, der efter afslutningen af den almene grundskole ønsker at opnå en erhvervsfaglig grunduddannelse²⁾.

I overensstemmelse med folketingets beslutning af 30. maj 1969 skal de erhvervsfaglige uddannelser give en fortsat uddannelse til elever, der har gennemgået folkeskolens 9. skoleår. Ved uddannelsernes tilrettelæggelse må der tages videst muligt hensyn til de unge, som møder med kundskaber svarende til folkeskolens 10. skoleår.

Med understregningen af, at lovens formål er at tilvejebringe et system af erhvervsgymnasiale uddannelser, ønsker man at fremhæve dels det generelle ønske om, at de erhvervsfaglige grunduddannelser placeres på lige fod med de øvrige uddannelsesformer i samfundet, dels det meget væsentlige, at de enkelte uddannelser allerede i forsøgsperioden samordnes, således at der tilvejebringes fleksible overgangsmuligheder

mellem de enkelte uddannelsesområder. Dette vil bl.a. kunne ske i forbindelse med tilrettelæggelsen af undervisningen i almene fag, og hvor der er uddannelseselementer, der er fælles for de forskellige uddannelsesområder.

Til §§ 2 og 3.

Medens opbygningen af uddannelserne er nærmere beskrevet i det indledende afsnit, kan der til de enkelte bestemmelser herudover knyttes følgende bemærkninger:

Til § 2, stk. 1:

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser arbejder foreløbigt med tilrettelæggelsen af basisuddannelser inden for følgende hovederhvervsområder:

Handels- og kontorområdet,
jern- og metalindustrien,
bygge- og anlægsområdet,
nærings- og nydelsesmiddelområdet,
de grafiske fag og
de håndværksmæssige servicefag.

I løbet af forsøgsperioden kan der tænkes andre hovederhvervsområder inddraget. De nævnte områder dækker de nuværende lærlingeuddannelser og omfatter en stor del af erhvervslivet. Mindre erhvervsområder, som i dag ikke er inddraget i arbejdet, kan tænkes senere at blive tilknyttet et af hovederhvervsområderne. Der er således indledt et samarbejde med kommunerne, idet man overvejer mulighederne af at opbygge en særlig kommunal uddannelsesretning oven på basisuddannelsen for handels- og kontorområdet. Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser overvejer desuden at tilrettelægge en edb-grunduddannelse, der vil kunne indpasses i et erhvervsfagligt uddannelsessystem.

¹⁾ Side 10.

²⁾ Se også side 41 (bilag 1).

De uddannelsessøgendes mulighed for succesivt at vælge en uddannelse i overensstemmelse med evner og interesser må navnlig fremhæves i forbindelse med basisuddannelsen, men også under den fortsatte uddannelse vil der kunne gives de uddannelsessøgende valgmuligheder.

Til § 2, stk. 2:

Forslag til undervisning i almene fag er udarbejdet i et underudvalg nedsat af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser³⁾.

Undervisningen i almene fag foreslås at omfatte bl.a. følgende fag:

Dansk, herunder studieteknik
Regning og matematik
Fremmede sprog
Virksomhedslære
Arbejdspsykologi
Samtidsorientering
Almindelig edb-orientering.

Det foreslås, at undervisningen tilrettelægges så vidt muligt fælles for de forskellige uddannelsesretninger⁴⁾. Forslagene til undervisningen i de enkelte fag skal indpasses i forsøgsuddannelserne, således at der opnås en sammenhæng med den faglige undervisning. Det tillægges betydning, at undervisningen i almene fag bl.a. sigter mod at give de uddannelsessøgende forståelse af erhvervs- og samfundslivet.

En del af undervisningen i almene fag tænkes tilrettelagt ved valgfrie fag, hvor de uddannelsessøgende får mulighed for i særlig grad at uddybe deres interesseområder, herunder kreative og musiske fag. Tilvalgene åbner samtidig mulighed for, at uddannelsessøgende med evner og interesse kan kvalificere sig inden for fag, hvor et vist niveau er en nødvendig forudsætning for at påbegynde en ønsket efter- eller videreuddannelse.

Til § 2, stk. 3:

Forsøgsuddannelserne må have til formål at sikre, at de unge, som har gennemgået hele uddannelsen, får mulighed for faglig beskæftigelse på lige fod med de unge, der i dag gennemgår en lærlingeuddannelse. En sikkerhed for opnåelse af en sådan erhvervskompetence må være til stede, når forsøgsrådet, hvori arbejdsmarkedets parter er repræsenteret, afgiver indstil-

ling til undervisningsministeren om iværksættelse af forsøg inden for de forskellige områder. Forsøgsuddannelserne skal endvidere så vidt muligt søges tilrettelagt således, at de uddannelsessøgende på passende tidspunkter under uddannelsen kan forlade denne med en anerkendt erhvervskompetence. Trindeligen af uddannelserne og den erhvervskompetence, der opnås på det enkelte trin, vil afhænge af forholdene inden for de enkelte erhvervsområder.

Trindeligen medfører, at uddannelserne afhængig af behovet vil kunne tilrettelægges også med henblik på uddannelse til udførelse af arbejdsfunktioner, der i dag bestrides af specialarbejdere, hjælpearbejdere m.v. Inden for visse erhvervsområder kan der således åbnes mulighed for, at den uddannelsessøgende efter afslutningen af basisuddannelsen kan gå ud i en erhvervsmæssig beskæftigelse, eventuelt efter gennemgang af et kursus med henblik på en kort afrundet specialuddannelse.

Under den fortsatte uddannelse vil der ligeledes kunne tænkes en trindeling. Der kan i denne forbindelse henvises til uddannelsesforsøget vedrørende jern- og metalindustrien, hvor 2. del er opdelt i trin af normalt 1 års varighed⁵⁾.

Ansvaret for uddannelsernes faglige indhold påhviler forsøgsudvalgene i samarbejde med de fælles faglige udvalg og brancheudvalgene, jf. § 8, stk. 1 og bemærkningerne hertil.

Til § 3, stk. 1:

For at bevare den fornødne fleksibilitet har udvalget ment, at loven ikke generelt burde opdele uddannelsen i en 1. og 2. del, således som foreslået af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser. I stedet har man foretrukket at sondre mellem basisuddannelsen (§ 3, stk. 1) og den fortsatte erhvervsfaglige uddannelse (§ 3, stk. 2).

Da det drejer sig om forsøgsuddannelser, har udvalget ikke fundet det rimeligt at udelukke muligheden for i visse tilfælde at tilrettelægge uddannelserne på en anden måde. F.eks. kan der i løbet af forsøgsperioden vise sig behov for i visse tilfælde at udstrække basisuddannelsen ud over 1 år. I forbindelse med forsøgene vil det endvidere kunne være praktisk i visse tilfælde at tilrettelægge en uddannelse i virksomheder umiddelbart i fortsættelse af den almene grundskole.

Inden for hovederhvervsområdet vil de ud-

³⁾ Side 76 (underbilag 1d).

⁴⁾ Side 40.

⁵⁾ Side 67 (underbilag 1e) og side 88 (bilag 2).

dannelsessøgende modtage en grundlæggende orientering og faglig undervisning, som de senere vil kunne bygge på ved efteruddannelse eller omskoling, og der vil være mulighed for senere at genoptage en eventuel afbrudt uddannelse⁶⁾.

Til § 3, stk. 2 og 3:

Efter basisuddannelsen skal de uddannelsessøgende gennemgå en uddybende faglig uddannelse med hovedvægten på den praktiske oplæring. Uddannelsen finder sted dels på praktiksteder, dels på skole. Samspillet mellem virksomheds- og skoleuddannelse bør kunne variere fra område til område. Inden for visse områder vil en del af den praktiske oplæring muligvis bedst kunne ske på skole. Der lægges vægt på, at der skabes en uddannelsesmæssig sammenhæng mellem de to uddannelsesformer. Samspillet mellem uddannelsen på praktiksteder og skoler vil kunne øve indflydelse på den administrative tilrettelæggelse af uddannelsen⁷⁾.

I § 3, stk. 3 åbnes der mulighed for at gennemføre undervisningen overvejende eller helt på skole, hvor forholdene gør det hensigtsmæssigt. Som eksempel herpå kan nævnes, at der inden for et erhvervsområde i ekspansion er et særligt behov for uddannet arbejdskraft, men at der ikke findes det tilstrækkelige antal praktikpladser. I et sådant tilfælde bør det overvejes at oprette en værkstedsskole eller lignende for de uddannelsessøgende, der ikke kan placeres på praktiksteder⁸⁾.

Inden for bygge- og anlægsområdet planlægges et forsøg med såkaldte lærlingebyggepladser. Der tænkes fra 1972 påbegyndt forsøg hermed inden for murerfaget med en klasse ved to forskellige skoler. Forsøgsplanen omfatter foreløbigt faglig teoretisk undervisning og praktisk arbejde på skolen samt uddannelse i byggevirk-somheder. Som led i det praktiske arbejde på skolen deltager den uddannelsessøgende i arbejdet på en lærlingebyggeplads, hvor skolen i samarbejde med de lokale mester- og svendeorganisationer har kontraheret om udførelse af murerarbejde. Et udvalg med repræsentanter for mester- og svendeorganisationerne og skolen leder forsøgsundervisningen. Udvalget skal godkende entrepriserne og formidler de uddannelsessøgendes uddannelse i byggevirk-somheder-

ne. De uddannelsessøgende optages på skolen ved ansøgning til udvalget, der ligeledes påtager sig ansvaret for, at de uddannelsessøgende gennemgår virksomhedsuddannelsen. Foreløbig er der i forsøgsplanen afsat ca. 30 undervisnings- uger til uddannelse på lærlingebyggeplads, ca. 45 uger til teoretisk og praktisk undervisning på skole (omfattende også almene fag) og ca. 47 undervisningsuger i byggevirk-somhederne. Forsøget tænkes senere tilpasset en erhvervs- faglig basisuddannelse inden for bygge- og anlægsområdet.

Til § 3, stk. 4:

Som led i de erhvervsfaglige uddannelser foreslås der tilrettelagt en erhvervs- og uddannelsesvejledning for de uddannelsessøgende. Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser lægger stor vægt på, at der gives de uddannelsessøgende en grundig orientering om uddannelses- og beskæftigelsesforhold med henblik på deres erhvervs- og uddannelsesvalg. Basisuddannelsen har bl.a. til formål at give de uddannelsessøgende en realistisk orientering om erhvervsforholdene og kravene til erhvervsud-velsen inden for hovederhvervsområdet.

I forbindelse med erhvervs- og uddannelses- vejledningen bør der være mulighed for at give de unge en rådgivning også med hensyn til deres personlige problemer, der ofte vil have ind- flydelse på deres uddannelsesforhold. Erfarin- gerne fra uddannelsesforsøget inden for jern- og metalindustrien, hvor en sådan elevrådgiv- ning er etableret, har vist, at der er et stort be- hov herfor⁹⁾. Det foreslås derfor af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, at man som led i forsøgsundervisningen indhenter erfaringer med hensyn til en sådan elevrådgiv- ning.

Udvalget vedrørende de faglige grunduddan- nelser har nedsat en arbejdsgruppe med repræ- sentation bl.a. for den offentlige erhvervsvejled- ning til nærmere at undersøge problemerne ved- rørende erhvervs- og uddannelsesvejlednin- gen¹⁰⁾. Spørgsmålet er herudover særligt taget op inden for jern- og metalindustrien og han- dels- og kontorområdet.

Til § 4.

Forsøgsrådet¹¹⁾, der skal varetage den over- ordnede planlægning og styring af forsøgsud-

⁶⁾ Side 39 (bilag 1).

⁷⁾ Side 11 og 32.

⁸⁾ Side 15.

⁹⁾ Side 39 (bilag 1).

¹⁰⁾ Side 49 (underbilag la).

¹¹⁾ Side 10.

dannelserne samt være rådgivende for undervisningsministeren, foreslås sammensat af repræsentanter for undervisningsministeriet, arbejdsministeriet, kommunerne samt arbejdsmarkedets parter og de uddannelsessøgende. Formanden for rådet beskikkes af undervisningsministeren, idet dette forudsættes at ske efter samråd med arbejdsmarkedets parter.

Udvalgets flertal (*formanden, Ida Dybdal, Herbert Graessler, Frida Horten, P. Siggaard Jensen, Villy Ohm Jensen, Hans Pihl og Bent Sørensen*) har ved sammensætningen af forsøgsrådet imødekommet et ønske fra de kommunale repræsentanter om, at der udpeges et medlem til at varetage de kommunale interesser. Som begrundelse for ønsket om kommunal repræsentation er der blevet henvist til udgiftsfordelingen efter forslaget § 11.

Et mindretal (*Knud Christensen, Erik Nielsen, Bo Rosschou, E. Tøttrup og Holger Voigt-Petersen*) er enig i betænkningens afsnit om forsøgsuddannelsernes planlægning og styring, men kan dog ikke tilslutte sig forslaget om forsøgsrådets sammensætning. Mindretallet finder det yderst betænkeligt, at der i forsøgsrådet repræsenteres andet end uddannelsesinteresser.

Ud fra betragtningerne i samme mindretalsindstilling til finansieringen af forsøgsuddannelserne, side 17, foreslås, at kun undervisnings- og arbejdsministeriet samt arbejdsmarkedets parter har sæde i forsøgsrådet.

Mindretallet finder, at den af flertallet foreslåede refusionsordning og den deraf følgende kommunale repræsentation i forsøgsrådet vil gribe forstyrrende ind i rådets arbejde på grund af de naturlige krav fra den kommunale repræsentant om hensyntagen til den amtskommunale, økonomiske og fysiske langtidspanlægning. Mindretallet finder, at de erhvervsfaglige skoler nødvendigvis må organiseres på landsplan, hvorfor kommunal repræsentation i forsøgsrådet ikke kan tiltrædes.

Udvalget anbefaler, at det ved beskikkelsen af repræsentanter for undervisningsministeriet sikres, at 1 repræsentant særligt har kendskab til uddannelserne til studentereksamen og højere forberedelseseksamen, således at der ad denne vej åbnes mulighed for en koordinering med disse uddannelsesområder, jf. § 7, stk. 3.

Ifølge den foreslåede bestemmelse skal der sikres arbejdslederne og de uddannelsessøgende repræsentation i rådet. Udvalget er enig om, at repræsentanten for de uddannelsessøgende udpeges af Landsorganisationen i Danmark, og at

repræsentanten for arbejdslederne udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening.

Den kommunale repræsentation forudsættes tilvejebragt på grundlag af en fælles indstilling fra Amtsrådsforeningen i Danmark og Københavns og Frederiksberg kommuner.

Det er ved rådets sammensætning tilstræbt at begrænse medlemstallet således, at rådets arbejde kan blive så effektivt som muligt.

Der bør dog være mulighed for, at suppleanter kan deltage i rådets møder. Dette vil især være nødvendigt for at sikre kontinuiteten i forbindelse med de uddannelsessøgendes repræsentation.

Det er forudsat, at undervisningsministeren stiller den fornødne sekretariatsbistand til rådighed¹²⁾.

Til § 5.

For hvert forsøgsområde foreslås nedsat et forsøgsudvalg til at varetage planlægningen og styringen af uddannelsesforsøget. Forsøgsudvalgene tænkes sammensat af 6-8 medlemmer udpeget af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne inden for de respektive erhvervsområder. Ved udpegelsen af repræsentanterne skal der sikres arbejdslederne og de uddannelsessøgende repræsentation i udvalgene. Dette må påses af forsøgsrådet ved udvalgets nedsættelse.

Der forventes nedsat et forsøgsudvalg for hvert af de 6 hovederhvervsområder samt i øvrigt for de områder, hvor der tilrettelægges en fælles basisuddannelse.

Det foreslås, at forsøgsrådet drager omsorg for nedsættelsen af forsøgsudvalgene. Da udvalgene ofte skal dække erhvervsområder med mange faglige organisationer, må nedsættelsen ske efter samråd med de eksisterende fælles faglige udvalg og brancheudvalg eller, hvor sådanne ikke findes, med de pågældende organisationer.

Det er vigtigt, at forsøgsudvalgene har et nært samarbejde med de erhvervsfaglige skoler, der varetager forsøgsundervisningen samt de forskellige faglige organer inden for erhvervsområdet. Det er derfor foreslået, at de enkelte forsøgsudvalg kan supplere sig med særligt sagkyndige.

Med hensyn til suppleanter for medlemmerne henvises til bemærkningerne til § 4.

Et medlem af udvalget (*E. Tøttrup*) ønsker at fremhæve det ønskelige i, at repræsentanter

¹²⁾ Side 20.

for forsøgsområdets uddannelsesinstitutioner indtræder i forsøgsudvalgene på lige fod med de af arbejdsmarkedets organisationer udpegede medlemmer. Sådanne repræsentanter vil ganske vist kunne tiltræde udvalgene i kraft af § 5, sidste punktum som særligt sagkyndige, men medlemmet henviser til, at den nye faglige grunduddannelse vil indeholde væsentligt større skolemæssige elementer end de eksisterende lærlingeuddannelser, og at det derfor vil være naturligt at medinddrage repræsentanter for uddannelsesinstitutionerne i forsøgsuddannelserne som ordinære medlemmer af de respektive forsøgsudvalg. Medlemmet har ikke ønsket at tage stilling til, hvilke organisationer, institutioner, enkeltpersoner eller andre, der bør inddrages i udpegningen, idet forholdene kan være nok så forskellige fra område til område, hvorfor der næppe bør opstilles en generel regel. Initiativ til de fornødne forhandlinger forudsættes taget af forsøgsrådet.

Til § 6.

Udvalget finder det væsentligt, at de udvalg, der allerede er nedsat i medfør af lærlingeloven og loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, deltager i arbejdet. Forsøgsudvalgene vil ofte have vanskeligt ved sagligt at dække hele forsøgsområdet bl.a. ved tilrettelæggelsen af uddannelsen inden for fagspecialerne, således at det vil være hensigtsmæssigt at benytte de faglige udvalgs og brancheudvalgenes sagkundskab. På denne måde vil erfaringerne fra forsøgsundervisningen komme de nuværende lærlingeuddannelser til gode, således at der allerede i forsøgsperioden vil kunne ske en tilpasning til de nye erhvervsfaglige grunduddannelser.

Bestemmelsen vil således medføre en udvidelse af de opgaver, som er pålagt de fælles faglige udvalg og brancheudvalgene i medfør af den gældende lovgivning.

Inden for områder, hvor der ikke er nedsat fælles faglige udvalg eller brancheudvalg, vil organisationerne kunne nedsætte uddannelsesudvalg, der i medfør af § 8, stk. 1, 2. punktum kan inddrages i planlægningen.

Til § 7.

I overensstemmelse med lovudkastets bestemmelser vil forsøgsrådet få følgende opgaver:

- 1) At sørge for nedsættelsen af forsøgsudvalg for de enkelte forsøgsområder (§ 5).

- 2) At fastsætte nærmere bestemmelser om samarbejdet mellem forsøgsudvalgene, de fælles faglige udvalg og brancheudvalgene (§ 7, stk. 4).
- 3) At afgive indstilling til undervisningsministeren om iværksættelse af uddannelsesforsøg (§ 7, stk. 2).
- 4) At sørge for den nødvendige samordning af forsøgene bl.a. med hensyn til undervisningen i almene fag (§ 7, stk. 2).
- 5) At være initiativtagende over for forsøgsudvalgene m.v. ved forsøgsuddannelsernes planlægning og gennemførelse (§ 7, stk. 1).
- 6) At afgive indstilling til undervisningsministeren om, på hvilke uddannelsessteder den erhvervsfaglige skoleundervisning skal foregå (§ 10).
- 7) At afgive indstilling til undervisningsministeren om de uddannelsessøgendes retlige forhold under uddannelsen, herunder formen for indgåelse af aftaler mellem de uddannelsessøgende og praktikstederne (§ 12).
- 8) At afgive indstilling til undervisningsministeren om de nærmere bestemmelser for det i § 13 omtalte nævns virksomhed.
- 9) At virke for en samordning med andre uddannelser for unge på samme alderstrin og med den almene grundskole og de efterfølgende og videregående uddannelser (§ 7, stk. 3).
- 10) At være rådgivende for undervisningsministeren og i øvrigt at udtale sig om alle væsentlige spørgsmål vedrørende uddannelserne, herunder såvel økonomiske og administrative som faglige og pædagogiske spørgsmål (§ 7, stk. 1 og § 15).

Forsøgsrådet skal ifølge udkastet virke som det overordnede planlægningsorgan i forhold til forsøgsudvalgene m.v. Da formålet er at tilvejebringe et sammenhængende uddannelsesystem for unge, der ønsker at gennemgå en erhvervsfaglig grunduddannelse, må der lægges stor vægt på, at forsøgsrådet arbejder for at samordne de enkelte uddannelsesforsøg, og at rådet med henblik herpå vil kunne tage initiativet overfor forsøgsudvalgene ved uddannelsernes planlægning og gennemførelse. Særligt undervisningen i almene fag bør samordnes, således at der tilstræbes et ensartet sigte med denne undervisning indenfor de enkelte områder.

Det må endvidere tilstræbes, at der skabes

fleksible overgangsmuligheder mellem de forskellige forsøgsuddannelser. Det skal således sikres, at uddannelsessøgende, der ønsker at fortsætte uddannelsen inden for en anden uddannelsesretning, opnår den størst mulige tidsmæssige besparelse ved påbegyndelsen af den nye uddannelse. Der kan tænkes en række uddannelseselementer, som vil være fælles for to eller flere forsøgsområder, og hvor et samarbejde mellem de respektive forsøgsudvalg vil være hensigtsmæssig. Faglige undervisningsfag såsom regnskabslære, kundebetjening og andre serviceprægede undervisningsdiscipliner vil f.eks. ofte være fælles for flere forsøgsområder. I medfør af udkastets § 7, stk. 1 og 2, vil forsøgsrådet kunne tage initiativet til et samarbejde mellem forsøgsudvalgene om disse spørgsmål.

Forsøgsrådet vil ligeledes have til opgave at virke for en samordning med andre uddannelser for unge på samme alderstrin. Dette gælder som tidligere nævnt særligt i forhold til de almen gymnasiale uddannelser, hvor rådet bør have en repræsentation, der gør det muligt direkte at skabe en koordinering. Rådet bør herudover kunne tage initiativet til, at der indledes et samarbejde på lokalt plan mellem uddannelsesinstitutionerne med hensyn til f.eks. undervisningen i almene fag.

Rådet vil endvidere have til opgave at tage initiativet til inddragelse af andre uddannelsesområder for 16-19 årige i det erhvervsfaglige uddannelsessystem, enten ved tilrettelæggelse af en særlig basisuddannelse (uddannelseslinie) eller ved tilknytning til en af de allerede oprettede basisuddannelser (uddannelseslinjer).

Der vil naturligt være behov for en koordinering med den almene grundskole i forbindelse med undervisning i almene fag. Herudover vil det være nødvendigt at indlede et samarbejde ved tilrettelæggelsen af erhvervs- og uddannelsesvejledningen i folkeskolen, der må tilpasses de nye uddannelser. Et sådant samarbejde er allerede i gang i forbindelse med en orientering af folkeskolens elever om uddannelsesforsøgene, ligesom problemer omkring erhvervs- og uddannelsesvejledningen er taget op i en særlig arbejdsgruppe¹³⁾.

I forbindelse med overvejelserne vedrørende opbygningen af et erhvervsfagligt uddannelsessystem lægges der stor vægt på, at der sker en tilpasning i forhold til de efterfølgende og videregående uddannelser. Adgangskravene til de

videregående uddannelser må tilpasses de nye erhvervsfaglige uddannelser, jf. § 14¹⁴⁾. Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser har generelt fremhævet, at der bør skabes flere videreuddannelsesmuligheder for de unge, der har gennemgået en erhvervsfaglig grunduddannelse¹⁵⁾.

I forslaget fra udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser er det endvidere forudsat, at der opbygges et system af efteruddannelser. Det er tillige forudsat, at der opbygges et net af suppleringskurser, således at de uddannelsessøgende vil kunne supplere deres uddannelse og på denne måde opnå en tilpasset erhvervs- eller studiekompetence¹⁶⁾. Disse spørgsmål må nærmere overvejes i forsøgsrådet i takt med opbygningen af forsøgsuddannelserne.

Til § 8.

Forsøgsudvalgene har i samarbejde med de fælles faglige udvalg og brancheudvalgene ansvaret for forsøgsuddannelsernes faglige indhold. Dette indebærer, at udvalgene skal sørge for, at den faglige undervisning er tilpasset behovet inden for de pågældende erhvervsområder, og at de unge, som har gennemgået en erhvervsfaglig uddannelse, opnår en anerkendt erhvervskompetence.

I det omfang uddannelserne trindeles¹⁷⁾, må der samtidig med planlægningen af uddannelserne tages stilling til, hvilken beskæftigelse de uddannelsessøgende kan opnå ret til. En trindeling med mulighed for overgang til erhvervsbeskæftigelse kan indlægges i uddannelserne, hvor der vil være behov for en arbejdskraft med denne uddannelse, og således at de uddannelsessøgende kan opnå en passende beskæftigelse. Trindelingen vil også kunne være ønskelig for at skabe et alternativ for de unge, som af en eller anden grund ikke ønsker at gennemgå den fulde uddannelse. Der må under alle omstændigheder sikres de unge, som afbryder uddannelsen, ret til at opnå bevis for den gennemgåede uddannelse, jf. side 13.

Planlægningen og styringen af de enkelte forsøgsuddannelser foreslås varetaget af forsøgsudvalgene. Planlægningen af de enkelte dele af uddannelserne (uddannelsesgrene og fagspecia-

¹⁴⁾ Side 33.

¹⁵⁾ Side 38.

¹⁶⁾ Side 41.

¹⁷⁾ Side 25.

¹³⁾ Side 26.

ler) må ske i samarbejde med de fælles faglige udvalg og brancheudvalgene eller andre uddannelsesorganer, som inddrages i arbejdet, medens forsøgsudvalgene sørger for udarbejdelse af det samlede uddannelsesprogram for forsøgsområdet.

Uddannelsesprogrammet, der bør indgå i indstillingen til undervisningsministeren fra forsøgsrådet om iværksættelse af uddannelsesforsøget, jf. § 7, stk. 2, bør indeholde følgende:

- 1) Oversigt over uddannelsesforløbet med de uddannelsesmuligheder (uddannelsesgrene og fagspecialer), der tilbydes de uddannelsessøgende,
- 2) angivelse af varigheden af de enkelte dele af uddannelsen, herunder de enkelte uddannelsesstrin,
- 3) uddannelsens opdeling i virksomheds- og skoleuddannelse og
- 4) oversigt over de undervisningsfag, som forsøgsudvalget foreslår skal indgå i skoleuddannelsen, og de rutiner, som skal indgå i virksomhedsuddannelsen.

Undtagelsesvis vil en indstilling kunne omfatte en del af det samlede uddannelsesforløb, f.eks. basisuddannelsen.

Forsøgsudvalget bør i forbindelse med uddannelsesprogrammet overveje, hvor den skolemæssige del af uddannelsen skal foregå, jf. § 10, og der må lægges vægt på, at der tilvejebringes det fornødne antal praktikpladser. Endelig bør det overvejes, hvorledes uddannelsen ønskes administreret, herunder hvorledes det retlige forhold mellem den uddannelsessøgende og uddannelsesstederne ønskes reguleret, jf. § 12.

Planlægningsarbejdet og styringen af forsøgene vil i øvrigt ske efter de retningslinjer, som i medfør af § 7, stk. 4, fastsættes af forsøgsrådet efter forhandling med udvalgene.

Til § 8, stk. 2:

Det foreslås, at undervisningsministeren stiller den fornødne faglige og pædagogiske bistand til rådighed for forsøgsudvalgene og de i § 6 nævnte udvalg. Da der forestår et omfattende planlægningsarbejde, må der lægges stor vægt på, at der gives bevillingsmæssig hjemmel til en sådan bistand¹⁸⁾.

Den faglige og pædagogiske bistand foreslås tilvejebragt ved, at man inddrager faglærere fra

skolerne og specialister fra erhvervslivet til at tilrettelægge de enkelte undervisningsfag m.v. som indgår i uddannelserne. Udvalgene må således have mulighed for at »købe« den nødvendige bistand. Denne ordning anvendes allerede i dag ved planlægningen af uddannelsesforsøgene og inden for uddannelsen af ikke-faglærte arbejdere.

Herudover må der med henblik på styringen og for til stadighed at følge uddannelsesforsøgene være en fast medarbejderstab knyttet til forsøgsudvalgene.

De respektive organisationer inden for området bør udpege sagkyndige til at deltage i sekretariatsarbejdet.

Til § 9.

Til § 9, stk. 1:

Forsøgsudvalgene fastsætter ifølge bestemmelsen retningslinjerne for uddannelsen på praktikstederne i samråd med de fælles faglige udvalg. Bestemmelsen indebærer, at forsøgsudvalgene skal fastsætte:

- 1) Indholdet af uddannelsen på praktikstederne i overensstemmelse med uddannelsesprogrammet¹⁹⁾.
- 2) Vilkårene for godkendelsen af praktikstederne, herunder antallet af uddannelsessøgende, kravene til indretning af praktikstedet, arbejdsforholdene m.v.

Forsøgsudvalgene skal drage omsorg for, at praktikstederne overholder de fastsatte retningslinjer for uddannelsens indhold og vilkårene for godkendelsen. Udvalgene må sørge for, at praktikstederne får den fornødne vejledning²⁰⁾.

Til § 9, stk. 2:

På grundlag af retningslinjerne for uddannelsen på praktikstederne foreslås det, at de fælles faglige udvalg godkender de enkelte praktiksteder. Udvalget har fundet det væsentligt, at godkendelsen henlægges til organer, som deltager i planlægningen af uddannelserne. Samtidig åbnes der mulighed for en central registrering af praktikstederne, som flere fælles faglige udvalg allerede i dag har begyndt med henblik på forudgående godkendelse af læresteder i medfør af lærlingeloven. Det foreslås derfor, at dette spørgsmål overvejes i forbindelse med iværksættelse af de enkelte uddannelsesforsøg,

¹⁸⁾ Side 20.

¹⁹⁾ Se ovenfor.

²⁰⁾ Side 10.

herunder formen for arbejdsformidlingskontorernes medvirken.

Det må sikres, at arbejdsformidlingskontorerne, der godkender lærekontrakterne i medfør af lærlingeloven, får meddelelse om godkendelse af praktiksteder i medfør af den foreslåede lov, således at virksomheder, der både er godkendt som praktiksted og lærested, ikke har et større antal uddannelsessøgende og lærlinge end tilladeligt.

Inden for uddannelsesområder, hvor der ikke er nedsat fælles faglige udvalg, må godkendelsen af praktiksteder foretages af det pågældende forsøgsudvalg, eventuelt efter indstilling fra et brancheudvalg, et sagkyndigt uddannelsesudvalg, skolerne m.v.

Godkendelsen af et praktiksted kan tilbagekaldes, dersom betingelserne for godkendelse ikke længere er opfyldt. Tilbagekaldelsen må ske af det udvalg, der har foretaget godkendelsen.

TU § 10.

Godkendelse af de uddannelsessteder, der skal varetage den skolemæssige undervisning, meddeles af undervisningsministeren efter indstilling fra forsøgsrådet.

En del af undervisningen kan foregå på andre uddannelsesinstitutioner end handelsskoler og tekniske skoler, f.eks. specialarbejderskolerne, der er godkendt i medfør af loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, og husholdningsskolerne i forbindelse med uddannelsen inden for nærings- og nydelsesmiddelområdet.

I forbindelse med undervisningen i almene fag vil f.eks. kunne tænkes et samarbejde med folkeskoler og gymnasieskoler.

Et samarbejde mellem de forskellige uddannelsesinstitutioner vil kunne føre til en bedre udnyttelse af lærerkræfter, lokaler og udstyr, ligesom det vil kunne lette overgangen fra et uddannelsesområde til et andet.

Til § 11.

Udvalgets flertal foreslår, at man ved fordelingen af udgifterne i forbindelse med den erhvervsmæssige forsøgsundervisning anvender de samme fordelingsnormer som for offentlige gymnasieskoler. De gældende bestemmelser herom findes i lovebekendtgørelse nr. 403 af 7. august 1969 om fordelingen af udgifterne til gymnasieskoler og kursus til højere forberedel-

seseksamen, jf. undervisningsministeriets bekendtgørelse af 15. juli 1970.

Et mindretal (*Knud Christensen, Erik Nielsen, Bo Rosschou, E. Tøttrup og Holger Voigt-Petersen*) har foreslået, at § 11 får følgende affattelse: »De med forsøgene forbundne drifts- og anlægsudgifter afholdes af staten.« Med hensyn til begrundelsen herfor henvises til de almindelige bemærkninger²¹⁾.

Flertallets forslag vil som nævnt ovenfor²²⁾ medføre, at udgifterne ved forsøgsuddannelsernes skolemæssige del dækkes på følgende måde:

- 1) Driftsudgifterne, herunder udgifterne til løbende anskaffelser af udstyr og inventar, dækkes af staten med 60 pct. og af amtskommunerne (respektive Københavns og Frederiksberg kommuner) med 40 pct. Amtskommunernes bidrag fordeles efter de uddannelsessøgendes hjemsted.
- 2) Fordelingen af udgifterne til nybygning, udvidelse og ombygning af eksisterende skoler med henblik på den erhvervsmæssige forsøgsundervisning fastsættes af undervisningsministeren. I bestemmelsen er det ligeledes foreslået, at fordelingen af udgifter til anskaffelse af udstyr og inventar til de eksisterende skoler i forbindelse med forsøgsuddannelserne fastsættes af undervisningsministeren. Det forudsættes herved, at der optages forhandling med de implicerede kommunale myndigheder og organisationer.
- 3) Udgifterne til opførelse af nye skoler med henblik på erhvervsmæssig forsøgsundervisning dækkes af staten og amtskommunerne (respektive Københavns og Frederiksberg kommuner) med henholdsvis 25 og 75 pct. af udgifterne til grund, bygninger, inventar og samlinger. Herunder falder også udstyrsanskaffelser i forbindelse med byggeriet.

Det er forudsat, at udgifter til befordring dækkes af kommunerne på samme måde som ved gymnasieskolerne og anden gymnasial undervisning²³⁾, medens driften af skolehjemmene forudsættes dækket af staten som hidtil.

Til de enkelte udgiftsgrupper kan gøres følgende bemærkninger:

Ad 1) Driftsudgifterne.

²¹⁾ Side 18.

²²⁾ Side 17.

²³⁾ Hidtil har staten dækket udgifterne til lærlingenes befordring, jf. lov nr. 191 af 4. juni 1964, § 10.

Det vil ikke være praktisk muligt at anvende det samme beregningsgrundlag m.v. som ved gymnasieskolerne. Dette skyldes bl.a., at man ikke ved beregningen af elevtilskud vil kunne drage sammenligninger med bruttoudgiften ved statsskoler, ligesom bruttoudgiften vil variere væsentligt fra uddannelsesområde til uddannelsesområde. Der er derfor i stk. 1, 2. punktum foreslået, at undervisningsministeren kan fastsætte de nærmere regler herom. For så vidt angår indholdet heraf henvises til de almindelige bemærkninger²⁴).

Ad 2) Spørgsmålet om fordelingen af udgifter til udstyr og inventar samt nybygning, udvidelse og ombygning af eksisterende skoler med henblik på den erhvervsfaglige forsøgsundervisning må antages at få betydning i forsøgsperioden. I forbindelse med tilrettelæggelse af forsøgsundervisningen vil der ofte vise sig behov for indretning af særlige lokaler. Dette vil bl.a. være en følge af, at der skal gives en fælles faglig undervisning under basisuddannelsen inden for et større erhvervsfagligt område, som de enkelte skoler ikke i forvejen kan dække fuldt ud.

Handelsskolerne og de tekniske skoler er selvejende institutioner. I henhold til loven om godkendelse af og tilskud til disse skoler er der fastsat særlige regler for til- og ombygning af skolerne, hvor der i visse tilfælde er forudsat et privat bidrag på $\frac{1}{6}$ af udgifterne. Disse regler må formentlig anvendes i forbindelse med nybygning m.v. på de eksisterende skoler med henblik på den erhvervsfaglige forsøgsundervisning, i det mindste så længe skolerne er private. Men hensyn til udstyr og inventar til de eksisterende skoler må undervisningsministeriet nærmere overveje, om man vil kunne anvende de nugældende regler for gymnasieskoler m.v.²⁵).

Ad 3) Udgifter ved opførelse af nye skoler.

Ved en eventuel oprettelse af nye uddannelsesinstitutioner, der udover den erhvervsfaglige undervisning skal give anden undervisning, må det i det enkelte tilfælde afgøres, om institutionen skal oprettes i medfør af den foreslåede lov eller i henhold til anden lovgivning.

Til § 12.

Det retlige forhold mellem den uddannelsessøgende og uddannelsesstedet, herunder især praktikstederne, foreslås reguleret ved regler

fastsat for hvert enkelt forsøgsområde. Så længe uddannelsesstrukturen ikke er nærmere fastlagt, vil det ikke efter udvalgets opfattelse være hensigtsmæssigt at fastsætte de formelle regler generelt.

De uddannelsessøgendes og praktikstedernes interesser vil blive tilgodeset, dersom bestemmelserne herom fastsættes af undervisningsministeren efter indstilling fra forsøgsrådet, og der indhentes udtalelser fra de pågældende forsøgsudvalg samt de implicerede fælles faglige udvalg og brancheudvalgene.

Spørgsmålet om de uddannelsessøgendes retlige forhold under uddannelsen bør efter udvalgets opfattelse være afgjort ved beslutningen om iværksættelse af uddannelsesforsøget²⁶).

Følgende punkter må være afklaret:

- 1) Uddannelsesmulighederne inden for forsøgsområdet, (uddannelsesgrene og fagspecialer) samt principperne for uddannelsens indhold. Der må være skabt rimelig sikkerhed for, at den uddannelsessøgende vil få mulighed for at gennemføre uddannelsen, herunder især i hvilket omfang man vil kunne anviser den uddannelsessøgende en uddannelse indenfor et senere valgt fagspecialer.
- 2) Varigheden af de enkelte dele af uddannelsen, herunder de enkelte uddannelsesstrin.
- 3) Uddannelsesbeviser og rettigheder ved afbrydelse af uddannelsen.
- 4) Klagemuligheder, herunder reglerne om nævnet i § 13 samt andre klagemuligheder under uddannelsen.
- 5) De økonomiske forhold under uddannelsen, herunder løn- og støtteforhold, tilskud til befordring til og fra uddannelsesstedet, regler om ophold på skolehjem.
- 6) Arbejdsforhold og sociale forhold under uddannelsen, herunder ferie, retsstilling under sygdom, forsikringer m.v.
- a) Da basisuddannelsen forgår på skole, bør de uddannelsessøgendes optagelse ske på samme måde som ved andre skoleformer. Optagelsen vil således ske efter ansøgning og på de vilkår, som fastsættes af undervisningsministeren vedrørende uddannelsesforsøget.
- b) Efter basisuddannelsen fortsættes uddannelsen inden for et snævrere uddannelsesområde normalt med vekslende skole- og virk-

²⁴) Side 17.

²⁵) Side 17.

²⁶) Side 10 og 11.

somhedsuddannelse. Den uddannelsessøgendes retsforhold under denne del af uddannelsen kan tænkes reguleret på forskellige måder:

- 1) Ved aftale mellem den uddannelsessøgende og et praktiksted om hele eller en del af uddannelsen. Dersom uddannelsen er trindelt, vil en aftale kunne indgås for et trin ad gangen, således at den uddannelsessøgende ved påbegyndelsen af det nye uddannelses-trin eventuelt indgår aftale med et andet praktiksted²⁷⁾.
- 2) Ved aftale mellem den uddannelsessøgende og en faglig organisation eller et fagligt organ, f.eks. forsøgsudvalget, der garanterer gennemførelsen af hele uddannelsen eller en del af denne.
- 3) Ved optagelse på en skole, der forestår praktikuddannelsen²⁸⁾ eller eventuelt under medvirken af et fagligt organ indgår aftale med praktikstedet.

Det bemærkes herved, at et medlem af udvalget (*Bo Rosschou*) har afgivet en særudtalelse vedrørende retsforholdet mellem den uddannelsessøgende og uddannelsesstedet, hvorefter den førstnævnte form ikke bør anvendes, jf. de almindelige bemærkninger²⁹⁾.

Hvilken af de skitserede former der skal anvendes, må afgøres for hvert enkelt forsøgsområde under hensyn til såvel den uddannelsesstruktur, der fastsættes for uddannelsesforsøget, som organisationsstrukturen inden for området.

Til § 13.

Udvalget har ikke fundet det hensigtsmæssigt at anvende lærlingelovens regler om lærlingevoldgift (lærlingelovens § 27, jf. bekendtgørelse af 7. juni 1957)³⁰⁾, bl.a. fordi det i forsøgsperioden vil være vanskeligt at fastlægge en praksis ved de lokale retter, og da retsforholdet

mellem den uddannelsessøgende og praktikstederne kan tænkes reguleret på forskellige måder. Udvalget har derfor foreslået, at der oprettes et centralt organ, der vil kunne træffe afgørelser ved tvistigheder mellem den uddannelsessøgende og praktikstedet i forsøgsperioden.

Det fremhæves, at udvalget i forbindelse med det videre arbejde vil overveje spørgsmålet nærmere i samråd med justitsministeriet. Udvalget har således ikke med den foreslåede bestemmelse ønsket at tage stilling til en senere ordning.

Til § 14.

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser foreslår³¹⁾, at der gives de uddannelsessøgende mulighed for at påbegynde videregående uddannelser i større omfang end hidtil. Adgangen kan, når det skønnes fornødent, gøres betinget af, at den uddannelsessøgende gennemgår en supplerende uddannelse.

Det foreslås, at det i forbindelse med opbygningen af de erhvervsfaglige uddannelser overvejes, hvilke videregående uddannelser de enkelte forsøgsuddannelser åbner adgang til og hvilken supplerende uddannelse, der eventuelt må kræves.

Herudover forudsætter udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, at der tilvejebringes nye videregående uddannelser inden for de forskellige erhvervsområder.

Til § 15.

Udvalget har anset det for nødvendigt, at undervisningsministeren bemyndiges til efter indstilling fra forsøgsrådet og vedkommende forsøgsudvalg at fravige lærlingeloven i det omfang, det måtte være nødvendigt for at sikre gennemførelsen af forsøgsuddannelserne.

²⁷⁾ Se cirkulæret om uddannelsesforsøget inden for jern- og metalindustrien (side 88, bilag 2).

²⁸⁾ Dette vil medføre en værkstedsskole- eller lignende ordning, jf. f.eks. de såkaldte lærlingebyggepladser, side 26.

²⁹⁾ Side 12.

³⁰⁾ Side 12.

³¹⁾ Side 38 (bilag 1).

Til udvalget til revision af lovgivningen vedrørende lærlingeuddannelserne

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser har udarbejdet denne redegørelse efter anmodning fra udvalget til revision af lovgivningen vedrørende lærlingeuddannelserne som grundlag for dette udvalgs arbejde vedrørende en ændring af den gældende lovgivning om de retlige og økonomiske forhold for unge under faglig uddannelse.

Undervisningsministeriet nedsatte den 23. juni 1967 udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser med den opgave at foretage en gennemgang af de gældende bestemmelser om de unges faglige uddannelser, og at udarbejde udkast til ændringer i den nuværende uddannelsesstruktur for de faglige grunduddannelser inden for industri, håndværk og handels- og kontorområdet. Det er i kommissoriet forudsat, at forslagene fra udvalget vil blive forelagt de interesserede organisationer, råd og udvalg, ligesom forslagene, i det omfang det må anses for hensigtsmæssigt, vil blive søgt gennemført løbende eventuelt i form af forsøgsundervisning.

Udvalget har følgende sammensætning:

Undervisningsdirektør O. I. Mikkelsen, formand,

Kontorchef E. Tøttrup, Dansk Arbejdsgiverforening,

Direktør Svend Rasmussen, Dansk Arbejdsgiverforening,

Formanden for LO, Thomas Nielsen, Landsorganisationen i Danmark,

Sekretær Knud Christensen, Landsorganisationen i Danmark,

Kontorchef P. Siggaard Jensen, Arbejdsministeriet.

Tilforordnede:

Oldermænd, skræddermester Holger Voigt-Petersen, Dansk Arbejdsgiverforening og Håndværksrådet,

Formand Olaf Jensen, Dansk Arbejdsgiverforening,

Bo Rosschou, Faglig Ungdom,
Christian Frederiksen, Faglig Ungdom.

Udvalget har nedsat følgende udvalg og arbejdsgrupper:

- 1) Arbejdsgruppen vedrørende jern- og metalindustriens grunduddannelser, nedsat i 1968 med direktør Svend Rasmussen som formand. Ved undervisningsministeriets cirkulærer af 23. maj 1969 og 13. juli 1970 er der nedsat et forsøgsudvalg vedrørende jern- og metalindustriens grunduddannelser, der har afløst arbejdsgruppen.
- 2) Arbejdsgruppen vedrørende handels- og kontorområdet, nedsat i 1968 med kontorchef E. Tøttrup som formand.
- 3) Arbejdsgruppen vedrørende bygge- og anlægsområdet, nedsat i 1970 med sekretær Knud Christensen som formand.
- 4) Arbejdsgruppen vedrørende nærings- og nydelsesmiddelområdet, nedsat i 1969 med restauratør F. L. Viltøft som formand.
- 5) Arbejdsgruppen vedrørende de grafiske fag, nedsat i 1969 med direktør Leif Hartwell som formand.
- 6) Arbejdsgruppen vedrørende servicefagene, nedsat i 1969 med oldermænd, skræddermester Holger Voigt-Petersen som formand.
- 7) Arbejdsgruppen vedrørende en edb-grunduddannelse, nedsat i december 1970 med afdelingsingeniør Uffe Brøndum som formand.
- 8) Udvalget vedrørende den almene undervisning, nedsat i 1967 med undervisningsdirektør O. I. Mikkelsen som formand.
- 9) Arbejdsgruppen vedrørende erhvervs- og uddannelsesvejledning nedsat i januar 1971 med uddannelseskonsulent Carl Jørgensen som formand.

En oversigt over sammensætningen af de nævnte udvalg og arbejdsgrupper, samt arbejdsudvalg m.v., der er nedsat af disse, er gengivet i underbilag 1a.

I redegørelsen er fremhævet de principper, hvorefter udvalget finder, at det fremtidige erhvervsfaglige uddannelsessystem for de 16-19 (20)-årige bør opbygges. Udvalgets overvejelser bygger på en kritisk vurdering af de nuværende faglige grunduddannelser (lærlingeuddannelserne) og opbygningen af det nuværende uddannelsessystem som helhed.

Udvalgets overvejelser vedrørende det erhvervsfaglige uddannelsessystem bygger endvidere på folketingets beslutning af 30. maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser. Herefter skal folkeskolen være en 10-årig almen grundskole uden konkret erhvervsfagligt sigte omfattende en 9-årig grundskole og et supplerende 10. skoleår. Fra 1973-74 skal det 9. undervisningsår være obligatorisk, og fra 1975 skal der efter det 9. skoleår være mulighed for at fortsætte skolegangen i et 10. skoleår i folkeskolen eller tilsvarende skoleformer eller at påbegynde en bred, faglig grunduddannelse.

Redegørelsen har følgende indhold:

- I) Vurdering af det nuværende uddannelsessystem.
 - A) De faglige grunduddannelser (lærlingeuddannelserne).
 - B) Uddannelserne for 16-19(20)-årige m.v.
- II) Udvalgets overvejelser og forslag vedrørende uddannelsessystemet for 16-19 (20)-årige (gymnasiale uddannelser).
- III) Udvalgets overvejelser og forslag vedrørende gennemførelse af uddannelsesreformen.
 - A) Udviklingstakten af uddannelsesreformen.
 - B) Udgifter og kapacitet i forsøgsperioden.
 - C) Organisation og styring i forsøgsperioden.

Til de enkelte afsnit i redegørelsen er udarbejdet følgende bilag:

Underbilag 1b: Det nuværende uddannelsessystem omfattende uddannelsernes struktur, indhold og organisation samt statistik.

Underbilag 1c: Redegørelse for det hidtidige arbejde med en reform af de faglige grunduddannelser omfattende arbejdets praktiske tilret-

telæggelse og rapporter vedrørende arbejdet inden for hovederhvervsområderne.

Underbilag 1d: Indstilling fra udvalget vedrørende den almene undervisning.

I. Vurdering af det nuværende uddannelsessystem

I underbilag 1b er redegjort for de nuværende faglige grunduddannelser (lærlingeuddannelserne) samt givet en oversigt over de uddannelser, der i øvrigt tilbydes de 16-19 (20)-årige.

På baggrund af redegørelsen i underbilag 1b har udvalget foretaget en vurdering af det nuværende uddannelsessystem omfattende henholdsvis de faglige grunduddannelser (lærlingeuddannelserne) og det samlede uddannelsessystem for de 16-19 (20)-årige.

Det har ved udvalgets overvejelser været en afgørende forudsætning, at der skete en tilnærmelse mellem de faglige grunduddannelser og den øvrige del af uddannelsessystemet. Udvalget har derfor søgt at integrere de faglige grunduddannelser i det samlede uddannelsessystem.

A) De faglige grunduddannelser (lærlingeuddannelserne)

Efter udvalgets opfattelse medfører lærlingeuddannelsernes nuværende struktur, at de unge for tidligt, og ofte uden at have en realistisk baggrund, skal vælge en faglig uddannelse. Erhvervsvalget træffes allerede ved indgåelse af læreforholdet, uden at de unge har haft en reel mulighed for at vurdere konsekvenserne af valget.

Der er under uddannelsesforløbet ringe eller ingen mulighed for overgang til andre parallelle uddannelser på en sådan måde, at det allerede lærte kan indgå som en del af den nye uddannelse. De unge båsес således allerede fra begyndelsen ind i ret snævre uddannelses- og erhvervmæssige rammer.

Det må endvidere nævnes, at den nuværende ordning, hvor uddannelsesforholdet stiftes ved aftale med en læremester, i visse tilfælde kan give en vilkårlig rekruttering af lærlingene og bl.a. medføre en skæv geografisk fordeling, der ikke giver samme muligheder for alle unge. Det sidste synspunkt kan også anføres på andre uddannelser.

Koordineringen mellem uddannelsen på virksomhederne og på skolerne kunne ofte være bedre, således at der blev etableret bedre uddannelsesmæssig sammenhæng mellem virksom-

heds- og skoledelene. Der synes i visse tilfælde at mangle en tilstrækkelig planlægning af og instruktion under oplæringen i virksomhederne. Den tekniske udvikling har medført en stigende specialisering af virksomhederne, hvilket kan medføre, at den enkelte virksomhed har vanskeligt ved at give en tilstrækkelig afrundet uddannelse, og at den uddannelse, som lærlingen får, derfor bliver for fagligt specialiseret.

Læringleuddannelserne skal i dag i mange tilfælde dække et ret stort beskæftigelsesområde. Visse af de arbejdsfunktioner uddannelserne sigter mod ville ofte kunne udføres med en mindre omfattende uddannelse, medens andre arbejdsfunktioner kræver en længere uddannelse. Betraget på denne måde er læringleuddannelserne i dag ofte både for brede og for snævre. Det samme gælder i forhold til den enkelte lærling, idet der ikke tages tilstrækkeligt hensyn til den enkeltes planer om erhvervsbeskæftigelse eller ønske om videreuddannelse.

Med hensyn til den skolemæssige del af uddannelsen lægges der for lidt vægt på den almenkompetencegivende og almindendannende undervisning. Gennem uddannelsernes tilrettelæggelse bør man søge at undgå, at der skabes et uddannelsesmæssigt skel mellem de unge, der vælger en læringleuddannelse, og de som vælger en boglig uddannelse.

B) Det samlede uddannelsessystem for 16-19 (20)-årige

En del af den kritik, som er nævnt med hensyn til læringleuddannelserne gælder efter udvalgets opfattelse også, når man ser på uddannelsessystemet under et.

Det er udvalgets opfattelse, at der er for ringe sammenhæng og fleksibilitet i uddannelsessystemet, hvilket medvirker til, at der generelt set er for få uddannelsesmuligheder for de unge, der har gennemgået en erhvervmæssig uddannelse.

De normale adgangsveje til de videregående uddannelser er ofte af historiske grunde gjort betinget af bestemte eksaminer, og dette gør mange af uddannelserne bl.a. læringleuddannelserne mindre tillokkende for de unge.

II. Udvalgets overvejelser og forslag vedrørende uddannelsessystemet for 16-19 (20)-årige (gymnasiale uddannelser)

Der er på baggrund af den ovenfor nævnte kritik af det nuværende uddannelsessystem

iværksat et planlægningsarbejde med henblik på en reform af de faglige grunduddannelser. I underbilag le er nærmere redegjort for det hidtidige arbejde samt de foreløbige resultater af dette arbejde, og i underbilag 1 d er gengivet en indstilling fra udvalget vedrørende den almen undervisning.

De faglige grunduddannelser bør kunne ændres bl.a. på grundlag af de resultater, som fremkommer i forbindelse med det videre planlægningsarbejde og gennemførelsen af forsøgsundervisning. Udvalget har neden for redegjort for sine overvejelser og forslag vedrørende opbygningen af et hensigtsmæssigt uddannelsessystem for de 16-19 (20)-årige (de gymnasiale uddannelser) samt for principperne for opbygningen af et erhvervsgymnasialt uddannelsessystem.

A) Uddannelsessystemet for de 16-19 (20)-årige

Udvalget er af den opfattelse, at der bør være en større sammenhæng og fleksibilitet i uddannelsessystemet for de 16-19 (20)-årige.

Udvalget har udarbejdet en model for indpasning af de faglige grunduddannelser i det samlede uddannelsessystem.

I modellen er der 3 hovedniveauer, der bygger på en aldersmæssig opdeling.

Den almene grundskole omfatter folkeskolens 1.-9. skoleår eventuelt suppleret med et 10. skoleår i folkeskolen eller tilsvarende skoleformer (folketingets beslutning af 30. maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser).

De gymnasiale uddannelser omfatter dannelser, hvortil der er adgang efter gennemgang af folkeskolen. Dette gælder de foreslåede erhvervsgymnasiale uddannelser og gymnasie- og HF-uddannelserne.

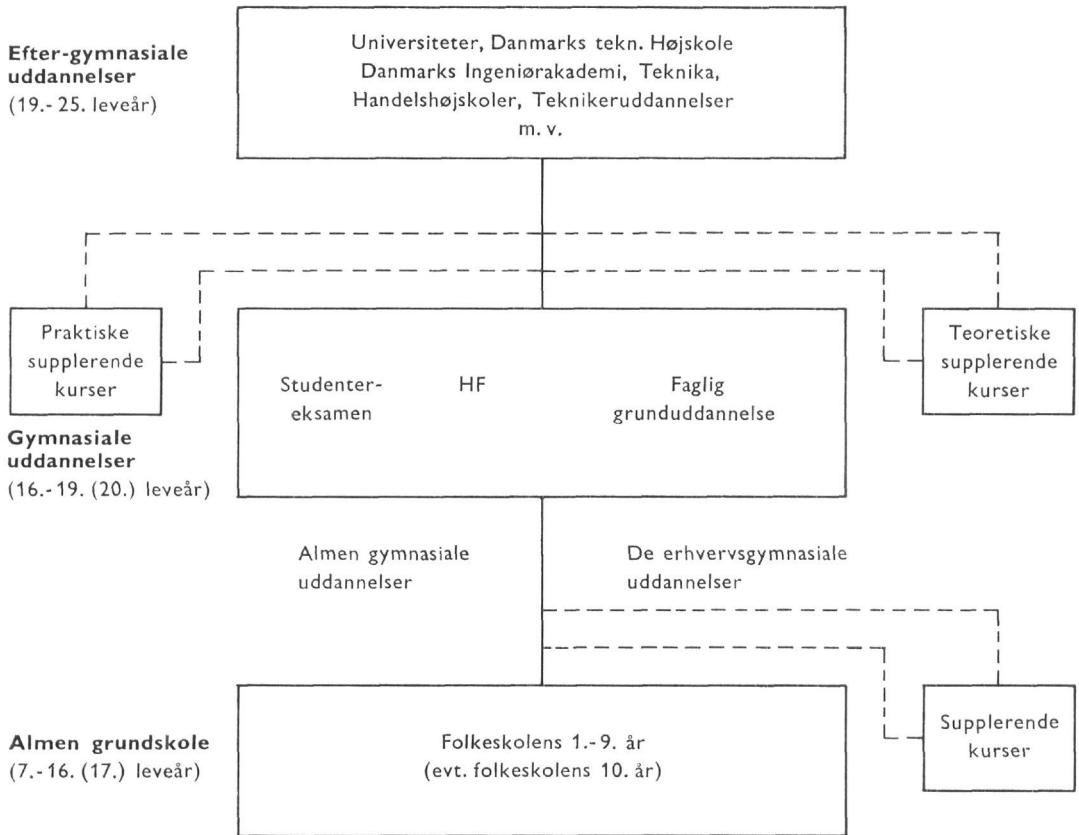
De eftergymnasiale uddannelser omfatter samtlige uddannelser, der bygger på en gennemgået gymnasial uddannelse.

Udvalget foreslår, at de gymnasiale uddannelser opdeles i de almen gymnasiale uddannelser og de erhvervsgymnasiale uddannelser.

De almen gymnasiale uddannelser, der omfatter de nuværende gymnasie- og HF-uddannelser, har til formål at give de unge en almen studiekompetence samt en almindendannende undervisning.

De erhvervsgymnasiale uddannelser bør sigte både mod en erhvervmæssig beskæftigelse og mod en videreuddannelse. Uddannelserne bør herudover have et almindendannende sigte.

Model for hovedniveau-opdelingen i uddannelsessystemet

Foruden de nuværende uddannelser vil der efter udvalgets opfattelse inden for flere erhvervsområder være behov for nye eftergymnasiale erhvervsuddannelser. Disse spørgsmål overvejes bl.a. i et udvalg om teknikeruddannelserne.

Under den gymnasiale uddannelse og i fortsættelse heraf bør der være mulighed for at gennemgå praktiske og teoretiske suppleringskurser, således at der på denne måde bliver mulighed for at kvalificere sig til den ønskede eftergymnasiale uddannelse, herunder også eftergymnasiale uddannelser, uden for det pågældende erhvervsfaglige område.

Der bør være overgangsmuligheder mellem de forskellige uddannelser, således at der opnås mindst muligt tidstab ved påbegyndelse af en ny uddannelse. Herudover bør der være mulighed for, at eleverne - evt. som valgfrie fag - kan vælge uddannelseselementer inden for en anden gymnasial uddannelse.

Udvalget finder, at det er nødvendigt under

hensyn til den tekniske og økonomiske udvikling, som foregår i samfundet, at skabe et fleksibelt og effektivt virkende uddannelsessystem. I forbindelse med den øgede demokratisering af samfundslivet, bør det endvidere tilstræbes, at alle gennem uddannelse får øgede muligheder for at forstå og deltage i demokratiseringsprocessen.

Det må endvidere understreges, at der ved etablering af et øget samarbejde med andre lande vil blive stillet yderligere krav til det danske uddannelsessystems effektivitet. Forsøg på effektivisering og demokratisering af uddannelsessystemerne er ligeledes sat i gang i de øvrige nordiske lande.

B) Erhvervsgymnasiale uddannelser

1. Principperne for opbygningen af de erhvervsgymnasiale uddannelser

Ved opbygningen af de erhvervsgymnasiale uddannelser bør der tages hensyn til, at den enkelte elev får mulighed for at foretage sit

erhvervs- og uddannelsesvalg på et realistisk grundlag. Erhvervs- og uddannelsesvalget bør derfor udskydes mest muligt.

Uddannelsen bør tilrettelægges således, at der tages størst muligt hensyn til elevens interesser og forudsætninger, således at eleven til stadighed får mulighed for at uddybe sine interesseområder og at udnytte sine evner. Undervisningen bør effektiviseres gennem anvendelse af moderne pædagogiske metoder.

Det er af største betydning for arbejdsmarkedet, at der uddannes kvalificeret arbejdskraft, der til stadighed vil kunne følge med i udviklingen, bl.a. gennem efter- og videreuddannelse. Man må være opmærksom på, at den enkeltes interesse for det erhverv han eller hun selv har valgt, og den motivation, der ligger i mulighederne for en videreuddannelse, i sig selv giver en mere kvalificeret arbejdskraft.

2. De **erhvervsgymnasiale** uddannelsers struktur og indhold

a) *Hovederhvervsområder og uddannelseslinier*

Udvalget har som et arbejdsgrundlag ladet udarbejde en erhvervsuddannelsesmodel, der bygger på en foreløbig opdeling af arbejdsmarkedet i 6 hovederhvervsområder, nemlig:

Handels- og kontorområdet,
jern- og metalindustriområdet,
bygge- og anlægsområdet,
nærings- og nydelsesmiddelområdet,
de grafiske fag og
servicefagene.

Uddannelserne inden for hovederhvervsområderne må ikke betragtes som isolerede enheder, men vil kunne ændres bl.a. på grundlag af erfaringerne fra forsøgsuddannelserne. Der vil kunne være uddannelseselementer, der er fælles for flere af uddannelserne, og som vil skabe fleksible overgangsmuligheder.

Hvert af hovederhvervsområderne betegnes som en uddannelseslinie. Inden for de enkelte uddannelseslinier vil eleverne under uddannelsesforløbet kunne vælge mellem uddannelsesgrene og fagspecialer.

b) *Hovedelementer i uddannelsen*

Uddannelsen bør omfatte følgende hovedelementer:

1°) Erhvervs- og uddannelsesvejledning danner grundlaget for elevens valg af uddannelse og erhverv.

2°) Fælles for alle uddannelseslinier bør der meddeles undervisning i almindelige fag, såsom samtidsorientering, dansk med studieteknik, arbejdspsykologi, virksomhedslære og edb-orientering. Undervisningen i disse fag bør i videst muligt omfang tilrettelægges således, at den indgår som et naturligt led i den faglige undervisning inden for vedkommende uddannelseslinie.

3°) Den faglige del af uddannelsen inden for de enkelte uddannelseslinier indledes med en bred faglig orientering og undervisning, og ved afslutningen af denne undervisning må eleven vælge et mere begrænset fagligt uddannelsesområde med den dertil svarende fagkombination. Under det videre uddannelsesforløb vælger eleven stadig snævrere uddannelsesområder (grene eller fagspecialer). Afhængig af det enkelte erhvervsområdes særlige forhold vil elever, der forlader uddannelsen på bestemte trin, have opnået en nærmere specificeret erhvervskompetence.

4°) Undervisning i valgfrie emner bør indeholde et bredt tilbud til eleverne jf. underbilag 1d. Der bør kunne vælges mellem almene og faglige emner. Der bør herunder være mulighed for at vælge generelt kompetencegivende fag såsom regning og matematik, fremmede sprog og naturlære med henblik på en senere videregående uddannelse.

c) *Uddannelsens opdeling i 1. og 2. del*

Den erhvervsgymnasiale uddannelse foreslås opbygget af en 1. og 2. del.

1. del skal være en 1-årig basisuddannelse inden for uddannelseslinjen (hovederhvervsområdet) med det formål at give eleverne

1) en erhvervs- og uddannelsesvejledning, der vil kunne give en realistisk og virkelighedsnær baggrund for elevens erhvervs- og uddannelsesvalg under uddannelsesforløbet. I forbindelse hermed bør der kunne gives eleverne en personlig rådgivning.

2) en grundlæggende undervisning inden for hovederhvervsområdet, der kan danne grundlag for en fortsat uddannelse. Denne basisuddannelse skal tillige give de elever, der af en eller anden grund ønsker at forlade uddannelsen en specifik erhvervskompetence, eventuelt efter gennemgang af et kortere specialkursus.

3) en **almendannende** og generelt kompetencegivende undervisning i fortsættelse af undervisningen i folkeskolen.

1. del kan være fælles for hele **hovederhvervs**-området (linjen) eller eleven kan i løbet af 1. del vælge mellem forskellige grenuddannelser (valgfrie fagkombinationer). Basisuddannelsen under 1. del bør dog give eleverne en så bred uddannelse inden for hovederhvervsområdet som muligt.

1. del kan indledes med et præsentationskursus og bør afsluttes med et overgangskursus. Til disse kursusdele kan i øvrigt bemærkes:

1°) Præsentationskurset

Formålet med kurset er ved 1. dels begyndelse at orientere eleverne om det valgte **hovederhvervs**område, både med hensyn til uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder og med hensyn til særlige krav til erhvervsudøvelsen. I forbindelse med kurset kan gives undervisning i faglig- og almen kompetencegivende emner, der har betydning for den efterfølgende undervisning.

Etablering af præsentationskursus er formentlig mindre påkrævet inden for de **hovederhvervs**-områder, hvor hele eller en væsentlig del af basisuddannelsen gives fælles for samtlige uddannelsessøgende, og hvor det i kraft af et stort antal elever er muligt at gennemføre basisuddannelsen eller den fælles del af basisuddannelsen i alle regioner af landet.

2°) Overgangskursus

Ved afslutningen af 1. del bør der indlægges et kursus, der forbereder eleven på den efterfølgende uddannelse under 2. del. Et sådant kursus kan have til formål:

- a°) At give eleverne mulighed for at vælge uddannelsesområdet under 2. del og
- b°) at give eleverne en mere målrettet uddannelse med henblik på det valgte uddannelsesområde.

2. del bør omfatte en fortsat almen og uddybende faglig uddannelse. Indholdet af uddannelsen inden for grene og fagspecialer skal søges tilrettelagt således, at specialiseringen udskydes længst muligt. Varigheden af 2. del afpasses efter behovet inden for de enkelte erhvervsområder.

2. del kan eventuelt trindeles, således at hvert trin udgør en afrundet uddannelse, hvor eleven

har opnået en vis erhvervs-faglig kompetence, eventuelt efter gennemgang af et kort supplerende specialkursus.

d) Undervisning i almene fag

I underbilag 1d er gengivet en indstilling fra udvalget vedrørende den almene undervisning, der blev nedsat af udvalget i januar 1969.

Udvalget er enig i, at der bør lægges vægt på, at der som led i de erhvervsgymnasiale uddannelser gives en undervisning i almene fag, og det bør tilstræbes, at undervisningen gives såvel under 1. del (basisuddannelsen) som under 2. del.

Man finder det væsentligt, at der ved den nærmere tilrettelæggelse af undervisningen skabes et samspil med den egentlige faglige undervisning, og at man i øvrigt tilrettelægger den almene undervisning med størst mulig hensyntagen til elevernes evner og interesser og således, at eleverne i størst muligt omfang motiveres og engageres i undervisningen. Udvalget er opmærksom på, at der allerede i dag inden for visse lærefag gives en undervisning af betydeligt **omfang** i almene fag.

I overensstemmelse med indstillingen fra udvalget vedrørende den almene undervisning foreslås, at undervisningen i almene fag omfatter:

- 1°) Undervisning i almindennende emner fælles for alle uddannelseslinjer, såsom samtidsorientering, dansk med studieteknik, arbejdspsykologi, virksomhedslære og almindelig edb-orientering.
- 2°) Undervisning i almene emner, der er obligatoriske for uddannelseslinie, gren eller speciale, f.eks. regning og matematik, fremmede sprog og fysik og kemi. Undervisningen må betragtes som en forudsætning for den egentlige faglige undervisning. Inden for uddannelsesområder, hvor de nævnte emner ikke er nødvendige for gennemførelsen af den faglige undervisning, bør det dog sikres, at eleverne i det mindste får mulighed for at vedligeholde deres tidligere erhvervede kundskaber, især i regning og matematik og et fremmed sprog.
- 3°) For samtlige elever bør der være mulighed for at vælge mellem en række emner, omfattende kreative og musiske emner (f.eks. formning, tegning, musik, kunstforståelse, idræt m.v.) samt yderligere undervisning i studiekompetencegivende emner (f.eks.

fremmede sprog, regning og matematik, fysik, kemi, edb). De valgfrie emner bør også omfatte egentlige faglige emner.

e) Uddannelse på skole og i virksomheder-

Uddannelsen under 1. del vil overvejende foregå med basis i en fagskole.

For 2. dels vedkommende må der efter udvalgets opfattelse lægges afgørende vægt på, at uddannelsen tilrettelægges som en vekseluddannelse mellem virksomhed og skole. Der må derfor mellem de to uddannelsesformer sikres fornøden kontakt, så uddannelsen bliver en sammenhængende helhed. Navnlig må der skabes sikkerhed for, at en påbegyndt uddannelse kan gennemføres. Spørgsmålet om fremskaffelse af det fornødne antal praktikpladser må derfor ofres særlig opmærksomhed.

Det vil dog næppe være muligt at garantere eleverne praktikpladser inden for de enkelte specialer, men der bør i det mindste sikres eleverne praktikuddannelse inden for det bredere uddannelsesområde, som den pågældende basisuddannelse peger imod. Det forudsættes, at der gives eleverne en vejledning om beskæftigelsesmulighederne inden for de enkelte erhvervsområder. Dersom der inden for et erhvervsområde er særligt behov for uddannet arbejdskraft, og det samtidig er vanskeligt at fremskaffe praktikpladser, f.eks. fordi området er i ekspansion, eller der foreligger andre særlige omstændigheder, bør det overvejes at gennemføre undervisningen helt eller delvis på værkstedsskole eller lignende.

f) Efteruddannelser og specialuddannelser

Udvalget forudsætter, at der i forbindelse med de erhvervsgymnasiale uddannelser opbygges et efteruddannelsessystem og et system af specialkurser.

Udvalget har ikke på nuværende tidspunkt overvejet, hvorledes et sådant system eller net af kurser bør indpasses i det erhvervsgymnasiale uddannelsessystem. Man skal derfor foreløbigt blot gøre nogle få principielle bemærkninger herom.

1°) For det første er det som tidligere nævnt forudsat, at de erhvervsgymnasiale uddannelser eventuelt kan trindeles således, at eleverne på de forskellige trin kan afbryde uddannelsen, hvor de umiddelbart eller efter gennemgang af et kort specialkursus opnår en afrundet uddannelse med en rimelig

erhvervsfaglig kompetence. Det er endvidere forudsat, at de elever, der afbryder uddannelsen, senere skal kunne genoptage og fortsætte uddannelsen med mindst muligt tidstab.

2°) For det andet forudsættes det, at elever, som har gennemgået en erhvervsgymnasial uddannelse eller en del af en sådan, får mulighed for senere gennem efteruddannelseskurser at ajourføre deres viden og færdigheder eller at gennemgå kortere specialkurser, som supplerer den erhvervsgymnasiale uddannelse med henblik på en udvidelse af elevernes erhvervsfaglige kompetenceområde. Der bør i forbindelse hermed være mulighed for etablering af kurser med henblik på en eventuel omskoling.

3°) Endelig forudsættes der opbygget et system af suppleringskurser, der giver mulighed for at supplere den undervisning, som eleverne har modtaget under den erhvervsgymnasiale uddannelse således, at de vil kunne påbegynde en ønsket eftergymnasial uddannelse.

III. Udvalgets overvejelser og forslag vedrørende gennemførelse af uddannelsesreformen

Ifølge folketingets beslutning af 30. maj 1969 skal der fra 1975 være et reelt tilbud om at påbegynde en bred faglig grunduddannelse. Dersom det skal være muligt at opfylde dette, vil det være nødvendigt at iværksætte en række uddannelsesforsøg inden for de foreslåede uddannelseslinjer (hovederhvervsområder) fra august/september 1971.

Udvalget må derfor stærkt anbefale, at der skabes et lovmæssigt grundlag for iværksættelse af en række erhvervsgymnasiale forsøgsuddannelser.

De nuværende lærlingeuddannelser foreslås i en overgangsperiode bevaret ved siden af de erhvervsgymnasiale uddannelser, men forudsættes at ophøre efterhånden som overgangen til de nye uddannelser finder sted.

A) Udbygningstakten

1. Forsøgsperioden (1971-72 til 1976-77)

I omstående skema har udvalget skitseret en udbygningstakt, som man mener vil tilgodese de ovenfor nævnte hensyn, samt i rimelig grad de

økonomiske og uddannelsesmæssige hensyn, som opstår i forbindelse med etablering af de erhvervsgymnasiale uddannelser. Der er ikke i udbygningstakten for handels- og kontorområdet taget hensyn til de elever, som i dag gennemgår uddannelse til handelseksamen, der forventes at blive integreret i de erhvervsgym-

nasiale uddannelser, idet dette ikke forventes at medføre væsentlige merudgifter. Tilgangen til handelseksamen var i 1968-69 ca. 4.000 og i 1969-70 ca. 6.000 elever. Inden for de øvrige hovederhvervsområder er der af samme grund ikke taget hensyn til assistentuddannelserne (ca. 1.800 elever i 1968-69).

Tilgang til de respektive uddannelseslinier (hovederhvervsområder) i forsøgsperioden

	Jern- og metal- industrien	Handels- og kontor- området *)	Bygge- og anlægs- området	Nærings- og nydelses- middelom- rådet	Service- fagene	De gra- fiske fag	Tilgang i alt	Forventet elev- bestand på 1. og 2. del
1969-70 ____	250						250	250
1970-71 ____	220						220	400
1971-72	240	240			120		600	1000
1972-73	500	240	240	120	120	120	1340	2100
1973-74	1000	1000	500	250	250	250	3250	5200
1974-75	2000	2000	1000	500	500	400	6400	10700
1975-76	4000	4000	2000	1000	1000	800	12800	22000
1976-77	9000	13000	5000	1300	1100	800	30200	48000

*) Der er ikke taget hensyn til integration af handelseksamen.

I årene 1971-72 og 1972-73 (indkøringsperioden) forventes forsøgsuddannelserne placeret på få forsøgsskoler, således at der bliver lejlighed til at foretage ændringer i forsøgsuddannelserne, især vedrørende udformningen af 1. del.

I perioden fra 1973-74 til 1976-77 (udviklingsperioden) foreslås en gradvis udbygning af de erhvervsgymnasiale forsøgsuddannelser, således at det i 1976-77 skulle være muligt at tilbyde en erhvervsgymnasial uddannelse til et tilsvarende antal unge, som i dag påbegynder en lærlingeuddannelse.

I udviklingsperioden forudsættes det, at stadig flere skoler og praktiksteder impliceres i uddannelsesforsøgene, således at uddannelsesstederne vil være forberedt, når de erhvervsgymnasiale uddannelser i 1976-77 forventes at have fået en endelig udformning.

2. De erhvervsgymnasiale uddannelser efter 1976

Dersom udvalgets forslag til opbygning af erhvervsgymnasial uddannelse gennemføres, må det forventes, at den overvejende del af de unge 16-17-årige på længere sigt påbegynder en almen gymnasial uddannelse eller en erhvervsgymnasial uddannelse (90-100 % af en årgang).

Det må således forventes, at flere af de grupper af unge, som i dag går ud i beskæftigelsen direkte fra folkeskolen, vil vælge at gennemgå i det mindste de erhvervsgymnasiale basisuddannelser, ligesom flere uddannelsesområder, som ikke i dag er omfattet af planlægningsarbejdet, vil kunne tænkes indpasset i det gymnasiale uddannelsessystem.

B) Skolekapacitet og lærerbehov

Udvalget har ikke på nuværende tidspunkt nærmere beregnet den nødvendige skole- og lærerkapacitet som følge af den foreslåede uddannelsesreform, da disse spørgsmål bl.a. vil afhænge af den videre planlægning inden for de enkelte hovederhvervsområder.

I nedenstående skema har udvalget dog foretaget en skønsmæssig beregning af driftsudgifterne på grundlag af det forventede antal elevtimer. Beregningen er foretaget på grundlag af regnskabstallene for 1969-70. Endvidere er der foretaget en skønsmæssig beregning af antal klassetimer under forudsætning af en gennemsnitlig klassekvotient på 18. Klassekvotienten vil variere meget fra de teoretiske fag til de praktiske fag.

	Elev- timer (mill.)	Drifts- udgifter (mill. kr.)	Klasse- timer (mill.)
1971-72	1,00	7,5*)	0,05
1972-73	2,20	17,3*)	0,12
1973-74 _____	5,47	39,7*)	0,30
1974-75	10,82	68,9*)	0,60
1975-76 _____	21,77	138,4*)	1,21
1976-77	49,58	279,9*)	2,75
1979-80	65,5**)	373,6**)	3,64**)

*) Herfra går besparelser som følge af nedgangen i lærlingetallet. I 1979-80 forudsættes den nuværende lærlingeordning ophørt, og merudgifterne for dette år vil andrage ca. 220 mill. kr. Såfremt skolepengene bortfalder, vil merudgifterne for det offentlige dog blive ca. 250 mill. kr.

**) Beregnet på grundlag af en årlig tilgang på ca. 30.000 elever fra og med 1976-77.

Undervisningsaktiviteten på de tekniske skoler og handelsskolerne vil i 1976-77 være forøget med ca. 1/3 i forhold til lærlingeundervisningen i 1969-70. Det forventes, at der i perioden indtil 1976-77 vil blive en mindre aktivitet vedrørende undervisning til handelseksamen og visse af assistentuddannelserne, idet disse uddannelser helt eller delvis forventes integreret i de erhvervsgymnasiale uddannelser. I 1976-77 vil der antagelig stadig foregå en vis undervisning af egentlige lærlinge, men denne undervisningsaktivitet vil være stærkt faldende og forventes i slutningen af 1970'erne at være helt ophørt.

1. Skolekapaciteten

Det ovenfor skitserede aktivitetsbillede vil medføre en forøgelse af skolebehovet.

I mange ældre skoler, som efter planen skal erstattes med nye, er størrelsen af de enkelte klasseværelser så beskedne, at antallet af elever pr. klasse er lavere, end det er rimeligt også ud fra pædagogiske synspunkter.

Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt, hvor kun et enkelt forsøg er påbegyndt, at beregne den forøgelse af lokalekapaciteten, som en eventuel fuldstændig overgang til de erhvervsgymnasiale uddannelser vil kræve. Dertil kommer, at mange handelsskoler og tekniske skoler ikke er fuldt udbygget, og at det i øvrigt er vanskeligt at forudse, hvorledes tilgangen til de nye uddannelser vil virke på f.eks. tilgangen til gymnasieskolen.

2. Lærerbehovet

Aktivitetsstigningen vil medføre et øget behov for lærere, især lærere til undervisning i almene fag som følge af en stærk forøgelse af denne del af undervisningen.

Ved tilrettelæggelse af undervisningen vil man lægge vægt på anvendelse af moderne pædagogiske hjælpemidler, og efteruddannelse af lærere vil blive søgt øget.

Da gennemførelsen af de erhvervsgymnasiale uddannelser vil strække sig over en længere periode vil udvalget mene, at det vil være muligt at fremskaffe de nødvendige kvalificerede lærere i takt med udbygningen.

C) Organisation og styring

Inden afslutningen af forsøgsundervisningen vil det være nødvendigt at overveje den administrative opbygning af de erhvervsgymnasiale uddannelser, herunder spørgsmålet om oprettelse af et permanent rådgivende organ.

I forsøgsperioden bør der skabes lovhyggemiljø til at nedsætte forsøgsudvalg til at varetage planlægningen og styringen af uddannelsesforsøgene inden for de forskellige uddannelseslinjer (hovederhvervsområder) med repræsentanter for erhvervslivet, eleverne og forsøgsskolerne. Til at koordinere arbejdet i forsøgsudvalgene vil det være nødvendigt at nedsætte et forsøgsråd med repræsentanter for erhvervslivet, undervisningsministeriet, arbejdsministeriet og eleverne. Herudover bør forsøgsrådet arbejde for at samordne de erhvervsgymnasiale forsøgsuddannelser med andre uddannelser for 16-19 (20)-årige samt folkeskolen og de eftergymnasiale uddannelser, således at man kan opnå den ønskede tilnærmelse mellem de forskellige dele af uddannelsessystemet.

Medlemmerne af forsøgsudvalgene bør udpeges af organisationerne og ved planlægningen og styringen af forsøgsuddannelserne bør forsøgsudvalgene have et nært samarbejde med de fælles faglige udvalg, der er nedsat i medfør af lærlingeloven, og som må forudsættes fortsat at have en afgørende indflydelse på uddannelsernes faglige indhold. Det anses for væsentligt, at forsøgsudvalgene ved tilrettelæggelsen af forsøgsuddannelserne drager nytte af de faglige udvalgs sagkundskab og erfaringer. Et sådant samarbejde bør ligeledes medføre, at erfaringerne fra forsøgene også vil komme de nuværende lærlingeuddannelser til gode i overgangsperioden.

Forsøgsrådet og forsøgsudvalgene bør have en sådan sammensætning, at de vil kunne virke som effektive styringsorganer, og der bør af undervisningsministeriet stilles den fornødne faglige og pædagogiske bistand til rådighed for forsøgsudvalgene.

Oversigt over udvalg og arbejdsgrupper pr. 1. februar 1971.

Forsøgsudvalget vedrørende uddannelsesforsøg inden for jern- og metalindustrien

Formand:

Underdirektør C. Hermann

Udpeget af:

Jern- og Metalindustriens Sammenslutning

Medlemmer:

Kontorchef V. Utke
Sekretær Tage Jensen
Oplysningskonsulent H. Kryger Sørensen
Fg. uddannelseskonsulent Bo Fremming
Rektor Ejvind Jensen
Faglærer Hans Hjortshøj
Elev Gert Grønval
Forstander Egon W. Kruse
Fagkonsulent Børge Lindberg

Jern- og Metalindustriens Sammenslutning
Dansk Smede- og Maskinarbejder-Forbund
Dansk Smede- og Maskinarbejder-Forbund
Undervisningsministeriet
Undervisningsministeriet
Lærerne ved de tekniske skoler
Eleverne ved de tekniske skoler
Sammenslutningen af ledere af tekniske skoler
ELFO og Dansk Elektrikerforbund

Tilforordnede:

Kontorchef B. Danvad
Forstander O. Schandorff

Projektstyringsgruppen (jernforsøget)

Undervisningsinspektør J. Nyeboe
Forstander O. Schandorff
Fuldmægtig P. Bech Jacobsen
Sekretær Tage Jensen

Sekretariat:

Ingeniør Peter Grünbaum
Fuldmægtig U. Spanger
Assistent Birgit Sørensen

Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grunduddannelser inden for handels- og kontorfagene

Formand:

Kontorchef E. Tøttrup

Udpeget af:

Dansk Arbejdsgiverforening

Medlemmer:

Kontorassistent Flemming Andersen
(observatør)
Forretningsfører Kaj Bentzen
Fuldmægtig P. E. Borgquist

Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i
Danmark
Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i
Danmark
Dansk Arbejdsgiverforening

Afdelingsassistent Ella Christensen (observatør)	Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark
Lektor Preben Holm	Foreningen af fastansatte lærere ved danske handelsskoler
Grosserer Henry J. Jacobsen	Dansk Arbejdsgiverforening
Forretningsfører Henry Knudsen	Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark
Personalechef Ole Müller	Dansk Arbejdsgiverforening
Forstander P. I. Olsen	Foreningen af forstandere og inspektører ved Danmarks handelsskoler
Sekretær Asta Rosengreen	Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark
Forstander Normann Steffensen	Butikshandelens Fællesraad

Sekretariat:

Undervisningsinspektør E. Dam-Jensen
 Handelslærer O. Pasbjerg
 Assistent Birthe Fredskov

Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grunduddannelser inden for bygge- og anlægsgagnene

Formand:

Sekretær Knud Christensen

Udpeget af:

Medlemmer:

Gruppeformand Erik Bording
 Forbundsformand Henry Hansen
 Forbundsformand Hans Jensen
 Undervisningsinspektør J. Nyeboe
 Murermester Ths. Pedersen
 Direktør Ole H. Schmidt
 Blikkenslagermester Ryan Thiedeke
 Specialarbejder Tage Overkjær Olsen
 Murerlærling Peter Lohse

Byggefagenes kooperative Landssammen-
 slutning
 Byggefagenes kooperative Landssammen-
 slutning
 Byggefagenes kooperative Landssammen-
 slutning
 Undervisningsministeriet
 Håndværksrådet
 Håndværksrådet
 Håndværksrådet
 Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder
 Forbund
 Lærlingene ved de tekniske skoler

Tilforordnede:

Afdelingsleder Poul Andersen

Sekretariat:

Fuldmægtig Allan Jahnsen
 Sekretær P. Bitz Johansen
 Overassistent J. Stjerne Jensen

**Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grunduddannelser inden for nærings-
og nydelsesmiddelområdet**

og

Arbejdsudvalget vedrørende nærings- og nydelsesmiddelområdet

*) = medlemmer af arbejdsudvalget.

Formand:

Udpeget af:

Restauratør F. L. Viltøft *)

Medlemmer:

Forbundsformand Preben Jensen

Hotelejer C. O. Steinmetz

Slagtermester Hans A. Haar *)

Forbundsformand E. Pemann Jensen

Bagermester Thorvald Leonhardsen *)

Gårdejer Helge Nielsen

Undervisningsinspektør J. Nyeboe

Forbundsformand Eli Pedersen

Forstander Aage Pedersen *)

Tjenerlærling Venzel Ulrik Hammershaimb *)

Mogens Møller *)

Hotel- og Restaurationsfagenes fællesudvalg

Hotel- og Restaurationsfagenes fællesudvalg

Slagterfagets fællesudvalg

Slagterfagets fællesudvalg

Bager-, konditor-, møller- og sukkervare-
fagenes fællesudvalg

Mejeribrugets lærlingeadvalg

Undervisningsministeriet

Bager-, konditor-, møller- og sukkervare-
fagenes fællesudvalg

Mejeribrugets lærlingeadvalg

Lærlingene ved de tekniske skoler

Mejeribrugets lærlingeadvalg

Tilforordnede:

Forstander K. Teglmund

Inspektør Inga Kristoffersen

Konsulent Edith Kjærsgaard

Sekretariat:

Sekretær Erik Høyer

Sekretær P. Bitz Johansen

Overassistent J. Stjerne Jensen

**Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grunduddannelser inden for de grafiske fag
og**

Arbejdsudvalget vedrørende en fælles grunduddannelse for de grafiske fag

*) = medlemmer af arbejdsudvalget

Formand:

Udpeget af:

Direktør Leif Hartwell

Medlemmer:

Afdelingsformand Louis Andersen

Overfaktor H. Bauer

Fagforeningsformand Jens Brinklund *)

Fotograf Bendt H. Jensen

Fotograf Knud Christensen *)

Bogtrykfagets faglige udvalg

Litograf- og Kemigrafagens fællesudvalg

Bogbinderfagets fællesudvalg

Fotografagens fællesudvalg

Fotografagens fællesudvalg

Afdelingsformand H. B. Geertsen
 Direktør Gudmund Hansen
 Forbundsformand Mogens Høver *)
 Forretningsfører Leif Iwersen
 Fotografmester O. Borch Jacobsen *)
 Fotografmester Niels Eiswing
 Bogtrykker Henning Nielsen *)
 Forbundsformand Henry Nielsen *)
 Bogtrykker Frede Rasmussen
 Direktør Fritz Schur *)
 Oldermænd Felix Svensson
 Reprofoto­graflærling Hans Henrik Færk *)
 Sætterlærling Flemming Skaarup *)

Litograf- og Kemigraffagenes fællesudvalg
 Bogbinderfagets fællesudvalg
 Litograf- og Kemigraffagenes fællesudvalg
 Bogbinderfagets fællesudvalg
 Fotograffagets fællesudvalg
 Fotograffagets fællesudvalg
 Bogtrykfagets faglige udvalg
 Bogtrykfagets faglige udvalg
 Bogtrykfagets faglige udvalg
 Litograf- og Kemigraffagenes fællesudvalg
 Bogbinderfagets fællesudvalg
 Dansk Litografforbund
 Dansk Typografforbund

Tilforordnede:

Viceoldermænd Nils Fløistrup *)
 Fuldmægtig N. Hoisting
 Direktør E. Hauge

Sekretariat:

Forstander L. Richter Larsen
 Sekretær Erik Vraa
 Overassistent J. Stjerne Jensen

Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grunduddannelser inden for servicefagene
 og

Arbejdsudvalget vedrørende servicefagene

*) = medlemmer af arbejdsudvalget

Formand:

Oldermænd, skræddermester
 Holger Voigt-Petersen *)

Udpeget af:

Medlemmer:

Hovedkasserer Viggo Andersen *)
 Sejlmager Aage Carlsen
 Undervisningsinspektør E. Dam-Jensen *)
 Formand, urmager Ernst Eriksen *)
 Civilingeniør Bendt Grubb
 Formand Viggo Hammer
 Forbundsformand Arnold Hansen *)
 Tapetserermester Børge Hansen
 Urmager Bent Henriksen
 Buntmager Hans Jørgen Jensen *)
 Fabrikant Niels Jacobsen *)
 Direktør K. Koed Jappe
 Tandtekniker Preben Jensen

Sadelmager-, tapetserer-, rejsetøjs- og hand-
 skemagerfagenes fællesudvalg
 Farver-, possementmager-, sejlmager- og
 rebslagerfagenes fællesudvalg
 Undervisningsministeriet
 Urmagerfagets fællesudvalg
 Glasfagenes fællesudvalg
 Frisørfagets fællesudvalg
 Frisørfagets fællesudvalg
 Sadelmager-, tapetserer-, rejsetøjs- og
 handskemagerfagenes fællesudvalg
 Urmagerfagets fællesudvalg
 Skrædderfagets fællesudvalg
 Kurvemagerfagets fællesudvalg
 Hattemager- og modistfagenes fællesudvalg
 Tandteknikerfagets fællesudvalg

Porcelænsdrejer Villy Jensen
Fabrikant Arne Kjærulff-Jørgensen
Buntmagermester Jørgen Larsen *)
Direktør K. O. Møller
Fabrikant Knud Nielsen *)
Apparatglasrørsblæser B. Grundt Nielsen
Skrædderlærling Else Dupont *)
Forbundsformand Knud Eide Nielsen *)
Modist Esther Olsen
Specialoptiker Bent Rasmussen
Direktør Viggo Piper
Ledende faglærer Sonja Prag
Laboratorieejner Bjarno Rasmussen *)
Forbundsformand Jack Rothmann-Christensen *)
Direktør Jørgen Schleisner

Specialoptiker Bent Schultze
Planglassliber Egon Wistisen
Fru Anny Bengtsson *)

Tilforordnede:

Skomagermester Ole Hammer

Projektstyringsgruppe (servicefagene):

Oldermand, skræddermester
Holger Voigt-Petersen
Uddannelseskonsulent Carl Jørgensen
Forstander Aage Fogh

Sekretariat:

Forstander Aage Fogh
Konsulent C. O. Pedersen
Fuldmægtig Ove Petersen
Overassistent J. Stjerne Jensen
Assistent Elisabeth Schnedler

Underudvalget vedrørende den almene undervisning inden for de faglige grunduddannelser

Formand:

Undervisningsdirektør O. I. Mikkelsen

Medlemmer:

Forstander Vagn Bruun

Undervisningsinspektør Jens Bach
Forretningsfører Kaj Bentzen

Faglærer Poul Hansen
Lektor Preben Holm

Rektor Ejvind Jensen

Udpeget af:

Det keramiske fags fællesudvalg
Glasfagenes fællesudvalg
Buntmagerfagets fællesudvalg
Skotøjsfagets fællesudvalg
Glasfagenes fællesudvalg
Glasfagenes fællesudvalg
Lærlingene ved de tekniske skoler
Glasfagenes fællesudvalg
Hattemager- og modistfagenes fællesudvalg
Specialoptikerfagets fællesudvalg
Glasfagenes fællesudvalg
Skrædderfagets fællesudvalg
Tandteknikerfagets fællesudvalg

Skotøjsfagets fællesudvalg
Farver-, possementmager-, sejlmager- og
rebslagerfagenes fællesudvalg
Specialoptikerfagets fællesudvalg
Glasfagenes fællesudvalg
Skrædderfagets fællesudvalg

Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grunduddannelser inden for jern- og metalindustrien
Arbejdsgruppen vedrørende det 10. skoleår
Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser inden for handels- og kontorområdet
Dansk teknisk Lærerforening
Foreningen af fastansatte lærere ved danske handelsskoler
Arbejdsgruppen vedrørende det 10. skoleår

Rektor W. Marckmann

Rektor J. Egedal Poulsen

Kontorchef E. Tøttrup

Kontorchef V. Utke

Oldermand, skræddermester
Holger Voigt-Petersen

Udvalget vedrørende de faglige
grunduddannelser

Udvalget vedrørende de faglige
grunduddannelser

Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grund-
uddannelser inden for handels- og
kontorområdet

Arbejdsgruppen vedrørende de faglige grund-
uddannelser inden for jern- og metalindustrien

Udvalget vedrørende de faglige
grunduddannelser

Sekretariat:

Undervisningsinspektør E. Dam-Jensen
Fg. uddannelseskonsulent Bo Fremming
Assistent Birgit Sørensen

Arbejdsgruppen vedrørende tilrettelæggelsen af en edb-grunduddannelse

Formand:

Afdelingsingeniør Uffe Brøndum

Udpeget af:

Medlemmer:

Kontorchef Ole M. Olsen
Edb-konsulent Jørgen Goldschmidt Duch
Afdelingsleder M. Arentzen
Direktør Mogens Boman
Civilingeniør H. Brudzewsky
Afdelingsleder Peter Poulsen
Fuldmægtig Søren Sørensen

Dansk Arbejdsgiverforening
Landsorganisationen i Danmark
I/S Datacentralen
Edb-rådet
Teknologisk Institut
A/S Regnecentralen
Udvalget vedrørende de faglige
grunduddannelser

Arbejdsgruppen vedrørende uddannelses- og erhvervsvejledning

Formand:

Uddannelseskonsulent Carl Jørgensen

Udpeget af:

Medlemmer:

Kontorchef E. Tøttrup
Sekretær Svend Bache Vognbjerg
Bo Rosschou
Fg. forstander N. Grey Sørensen

Forstander Ove Schandorff
Kontorchef Erik Wingsøe
Undervisningsinspektør A. Søgaard Jørgensen

Dansk Arbejdsgiverforening
Landsorganisationen i Danmark
Faglig Ungdom
Foreningen af forstandere og inspektører ved
Danmarks handelsskoler
Sammenslutningen af ledere af tekniske skoler
Arbejdsdirektoratet
Direktoratet for folkeskolen og seminarierne

Fællessekretariatet for de faglige grunduddannelser

Uddannelseskonsulent Carl Jørgensen (leder)
Sekretær Erik Vraa
Sekretær P. Bitz Johansen

Overassistent J. Stjerne Jensen
Assistent Hanne Bengtsson

Det nuværende uddannelsessystem

1. Lærlinguddannelserne

I medfør af lov om lærlingeforhold (lov nr. 261 af 2. oktober 1956) er der godkendt 152 lærefag, heraf 149 inden for håndværk og industri og 3 inden for handels- og kontorfagene.

Spørgsmålet om, hvorvidt et fag (eller en del deraf), for hvis lærlinge, der ikke hidtil har været anvendt lærekontrakt, anses som henhørende under lærlingeloven, afgøres i henhold til § 1, stk. 5 af undervisningsministeren efter forudgående forhandling med det pågældende fags organisationer og lærlingerrådet.

De arbejdsopgaver, der ikke er omfattet af et af de godkendte 152 lærefag, er således i lærlingelovens forstand ikke fagligt arbejde, og uddannelse af unge i disse »fag« falder derfor uden for lærlingelovens område (f.eks. landbrugsuddannelsen, sømands- og fiskeriuddannelsen).

Ifølge § 1 skal de unge, der indtræder i læreforholdet, være lovligt udskrevet af folkeskolen og fyldt 14 år. Den, der antager en person under 18 år, skal sørge for oprettelse af skriftlig lærekontrakt. For unge over 18 år skal der ske anmeldelse af læreforholdet, jf. § 30.

Ved indgåelse af læreforholdet (lærekontrakten) skal de unge vælge et af de 152 lærefag, og efter en gensidig prøvetid på normalt 6 måneder, er såvel lærlingen som læremesteren forpligtet til at gennemføre læreforholdet.

Hvert enkelt lærefag betragtes som en isoleret uddannelse. Ved overgang fra et lærefag til et beslægtet lærefag, gives der dog i stigende grad adgang til en vis afkortning i læretiden i det nye lærefag.

Læretiden fastsættes af de respektive faglige udvalg, men må ikke uden undervisningsministeriets godkendelse overstige 4 år. Læretiden er i de senere år blevet nedsat inden for en række lærefag, og er i dag for de fleste fags vedkommende 3-4 år inden for håndværk og industri. Inden for handels- og kontorfagene er læretiden 2-4 år, afhængig af den enkelte lærings forudgående skolegang.

Uddannelsen af lærlingene foregår på de enkelte læresteder med vedkommende læremester som ansvarlig for uddannelsens gennemførelse. Efter §§ 13 og 17 er læremesteren forpligtet til at lade lærlingen deltage i den godkendte undervisning på fagskole. I løbet af 1960-erne er den skolemæssige del af uddannelsen øget i betydeligt omfang.

Neden for er vist uddannelsesforløbene for nogle lærefag.

Inden for *håndværk og industri* er der i vidt omfang indført en forskoleundervisning på de tekniske skoler, hvor lærlingene får en grundlæggende praktisk uddannelse. Forskolerne skal normalt være gennemført inden prøvetidens udløb og har ofte en varighed af 10-12 uger.

I løbet af læretiden gennemgår lærlingene inden for håndværk og industri herudover en praktisk og teoretisk undervisning på de tekniske skoler. Omfanget af den skolemæssige undervisning varierer meget fra lærefag til lærefag. Normalt vil der i henholdsvis 2. og 3. læreår være undervisning på teknisk skole i 5-8 uger, samt i visse tilfælde et skoleophold i 1. læreår - udover forskolen - og i et eventuelt 4. læreår. Den samlede uddannelsestid på teknisk skole har en varighed af op til 1 år.

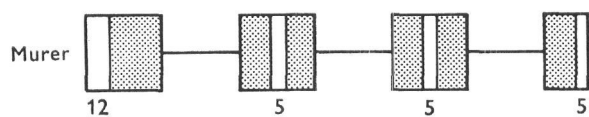
Undervisningen på de tekniske skoler er overvejende af faglig karakter, men i de senere år er der blevet afsat et øget antal timer til undervisning i tværfaglige, almene emner omfattende medborgerkundskab, studieteknik og orientering om videregående uddannelser, ligesom der i mange fag indgår virksomhedslære, regning og matematik m.v. Den faglige undervisning har stort set været tilrettelagt separat for det enkelte lærefags lærlinge.

Undervisningen foregår som dagskole og er tilrettelagt således, at lærlingene afgives til de tekniske skoler i kursusperioder.

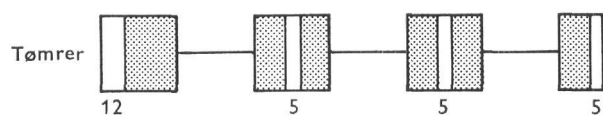
Undervisningen til *handelsmedhjælpereksamen* ved handelsskolerne har en varighed af 720 timer for butikslærlinge og 800 timer for kontor- og engros lærlinge under forudsætning af, at eleverne har statskontrolleret 9. klasse-

Håndværk og industri

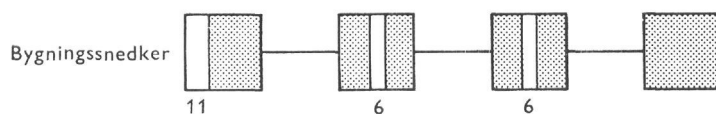
I alt på skole

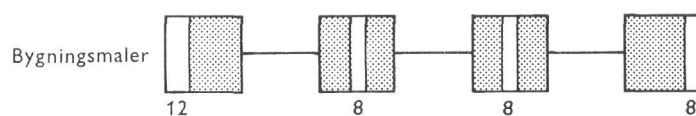
27 uger

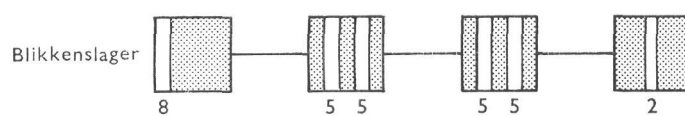
27 uger

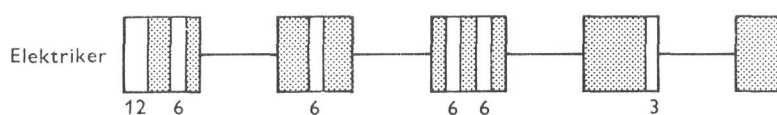
23 uger

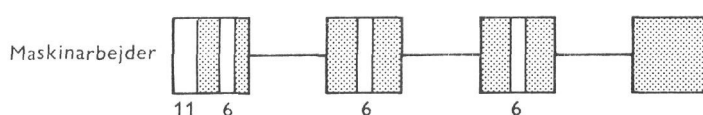
36 uger

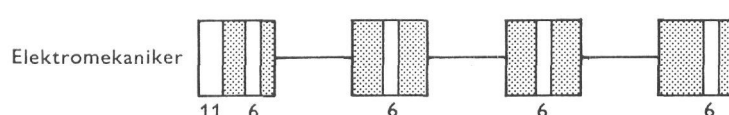
30 uger

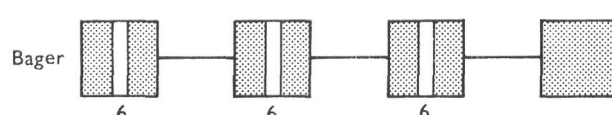
39 uger

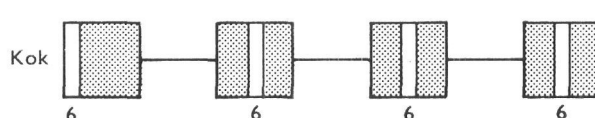
29 uger

35 uger

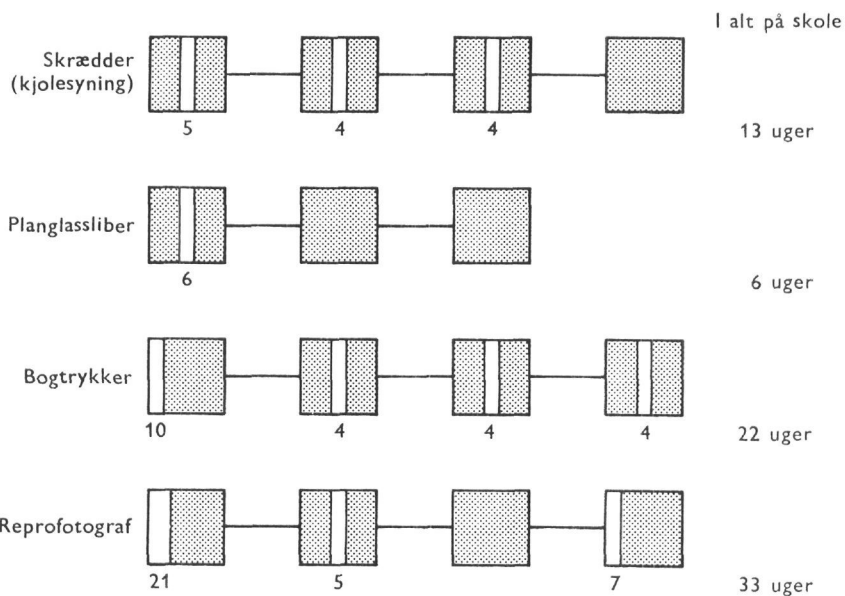

18 uger

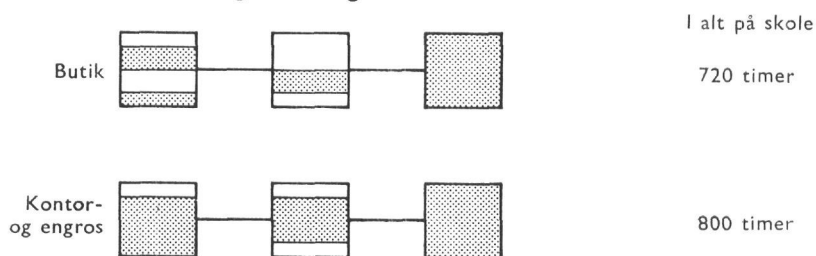

24 uger

Handels- og kontorfagene

Handels- og kontorfagene

Signaturforklaring:

12 ugers skoleundervisning

1 års uddannelse på lærestedet

prøve eller tilsvarende eller højere uddannelse. For elever, der ikke opfylder denne forudsætning, er der tilrettelagt særlige forberedelseskursus af 240 timers varighed.

Undervisningen til handelsmedhjælpereksamen omfatter et indledningskursus af 240 ti-

mers varighed og 2 semesterkurser af hver 240 timers varighed. Undervisningen er fordelt over 1½ år.

Neden for er gengivet timefordelingsplanerne for lærlingeundervisningen inden for nogle lære-fag.

Radiomekanikerbranchen

Timetal

Fagområder	1. fag- klasse (forskolen)	2. fag- klasse	3. fag- klasse	4. fag- klasse	5. fag- klasse	6. fag- klasse	I alt
Virksomhedsdrift og -ledelse . . .		10	10	10	10		40
Værktøjdteknik 230							230
Radioteknik 188		180	60	28	40	40	536
Båndoptagerteknik 2			80		28	36	154
Fjerasynsteknik 3			40	162	114	40	359
Tegningslæsning og arbejdsbeskr. 7		2	8				17
Materialelære 8							
Almene, faglige emner (fagorient, og virksomhedsbesøg, tekn. tysk og engelsk, regn. og matematik, arbejdsbeskyttelse). 30		16	26	24	32		128
Tværfaglige, almene emner 12		24	16	16	16	4	88
Timer i alt	480	240	240	240	240	120	1560

Bygningsmalerbranchen

Timetal

Fagområder	fagklasse (forskolen)	2. fag- klasse	3. fag- klasse	4. fag- klasse	I alt
Virksomhedsdrift og -ledelse		16	40	48	104
Værktøj og maskiner.	24	8	20		52
Malerteknik	232	160	160	144	696
Farvelære	8	16	20	32	76
Tegning og skrift	48	64	70	32	214
Materialelære	48	16	40	32	136
Almene, faglige emner (dansk, arbejderbeskyt- telse, fagorientering, regning og matematik, stilhistorie).	96	16	20	16	148
Tværfaglige, almene emner	24	24	30	16	94
Timer i alt	480	320	400	320	1520

Butiksskolen

For elever, der har realeksamen eller bevis for statskontrolleret prøve ved afslutningen af folkeskolens 9. eller 10. klasse, og som har opnået tilfredsstillende resultater i regning, engelsk og tysk, og for elever, der har gennemgået det særlige forberedelseskursus:

	Indledningskursus	1. sem.	2. sem.	Timer i alt
Antal uger	20	20	20	
Forretningspraksis	1			20
Regning	2	2		80
Butiksortering og salgslære	3	3		120
Engelsk eller tysk	4	4		160
Butiksbogføring og regnskabsforståelse	2	3		100
Handelslære			2	40
Skilteskrivning			2	40
Branche- og varekundskab			8	160
Timer pr. uge	12	12	12	720

Kontorskolen

For elever, der har realeksamen eller bevis for statskontrolleret prøve ved afslutningen af folkeskolens 9. eller 10. klasse, og for elever, som har gennemgået det særlige forberedelseskursus:

	Indledningskursus	1. sem.	2. sem.	Særligt kursus	Timer i alt
Antal uger	10	20	20		
Maskinskrivning	12				120
Kontororientering	6				60
Engelsk eller tysk		4	4		160
Maskinregning og regning	2	2	2		100
Kontororganisation		2	1		60
Kontorteknik				80	80
Bogføring		2	3		100
Erhverv og samfund	4	2	2		120
Timer pr. uge	24	12	12		800

Inden for håndværk og industri afsluttes læretiden med aflæggelse af en svendep prøve, der afholdes af faget. Udgifterne i forbindelse med svendep prøven betales af den enkelte læremester og fagets organisationer. Svendep prøven er overvejende en praktisk prøve, men i de senere år er der dels indlagt mundtlige og skriftlige prøver i en del svendep prøver, og dels er der i visse tilfælde under opholdet på teknisk skole blevet givet karakterer i visse af de teoretiske fag, som er indgået i svendep prøven. Bortset herfra er skolens eventuelle bedømmelse af lærlingen kun vejledende.

Inden for handels- og kontorfagene modtager

lærlingen ved læretidens afslutning et lærebrev, når han har bestået handelsmedhjælpereksamen. Lærebrevet indeholder oplysninger om, hvor længe lærlingen har stået i lære, og om han har opnået duellighed i faget.

I de senere år har ca. 25 o/ af lærlingene afbrudt læreforholdet, heraf ca. halvdelen efter prøvetidens udløb. Der foreligger ingen statistiske opgørelser over hvor mange lærlinge, der ikke består svendep prøven, men antallet varierer formentlig fra lærefag til lærefag. Til handelsmedhjælpereksamen er der i de senere år ca. 2 o/ der ikke har bestået eksamen.

Læringleuddannelses organisation

Administrationen af uddannelserne varetages af en række forskellige organer:

- 1°) Undervisningsministeriet godkender tekniske skoler og handelsskoler samt fastsætter efter samråd med de faglige udvalg undervisningsplanerne for den skolemæssige del af undervisningen. Ministeriet fører tillige tilsyn med skoleundervisningen.
Endvidere godkender undervisningsministeriet inden for håndværk og industri regulativer for afholdelse af svendepøver inden for de enkelte lærefag, samt varetager det administrative tilsyn med skolerne, træffer afgørelse om undervisningens placering og fastsætter de nærmere bestemmelser om tilskud til driften af skolerne og lån og tilskud til anlæg.
- 2°) Lærlingerådet fastsætter efter indstilling fra de faglige udvalg reglerne for uddannelserne inden for de enkelte lærefag (uddannelsesreglerne), samt træffer afgørelser om forlængelse og midlertidig afbrydelse af uddannelsen.
Endvidere afgiver lærlingerådet udtalelser om anerkendelse af lærefag og fastsættelse af svendepøvere regulativer. Rådet er herudover rådgivende for undervisningsministeriet samt fungerer i en række tilfælde som ankeinstans i relation til de faglige udvalg.
- 3°) De faglige udvalg fastsætter læretiden inden for de respektive lærefag og træffer beslutning om en virksomheds ret til at uddanne lærlinge. Herudover afgiver udvalgene indstilling om uddannelsesregler og svendepøvere regulativer samt udtalelse om undervisningsplaner.
- 4°) Arbejdsformidlingskontorerne godkender lærekontrakterne i det enkelte tilfælde.
- 5°) Skolerådet for de tekniske skoler og uddannelsesrådet for handels- og kontorfagene er rådgivende for undervisningsministeriet, bl.a. ved udformning af undervisningsplaner for lærlingeundervisningen.
- 6°) I løbet af 1960-erne er der sket en kraftig centralisering af undervisningen på de tekniske skoler og handelsskolerne. Antallet af tekniske skoler og handelsskoler er formindsket, samtidig med at undervisningskapaciteten i overensstemmelse med udbygningen af den skolemæssige del af undervisningen er forøget.

Antal tekniske skoler og handelsskoler

	Tekniske skoler	Handels-skoler
1955-56	338	196
1965-66	69	137
1969-70	55	63

2. Andre erhvervsuddannelser, der normalt søges af 16-19-årige

a) Handelseksamen og højere handelseksamen

Inden for handels- og kontorfagene har et stort antal unge i de senere år gennemgået den 1-årige uddannelse til handelseksamen. Efter bestået eksamen går en betydelig del af disse unge ind i et læreforhold inden for kontorfaget, hvor de herefter ikke behøver at gennemgå kursus til handelsmedhjælpereksamen. På grund af adgangskravene vil så godt som alle elever være fyldt 18 år, når de består eksamen. Der er således for disse elevers vedkommende ikke pligt til at oprette lærekontrakt for at kunne påtage sig faglig beskæftigelse.

Til den 2-årige uddannelse til højere handelseksamen er der adgang for såvel elever, der har gennemført en lærlingeuddannelse inden for handels- og kontorfagene, som elever, der efter afslutningen af folkeskolen har bestået handelseksamen.

b) Assistentuddannelserne (tekniske)

Med hjemmel i § 2 i lov nr. 191 af 4. juni 1964 om godkendelse af tekniske skoler, handelsskoler samt maskinmester- og maskinistiskoler og tilskud m.v. til disse skoler, er der etableret en række assistentuddannelser.

Fælles for disse uddannelser er, at elever fra folkeskolen har direkte adgang. Normalt kræves teknisk forberedelseksamen med to fremmede sprog, realeksamen med matematik eller tilsvarende eller højere uddannelse.

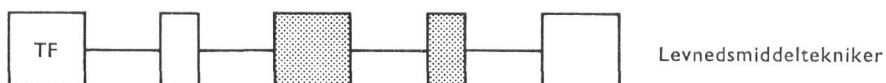
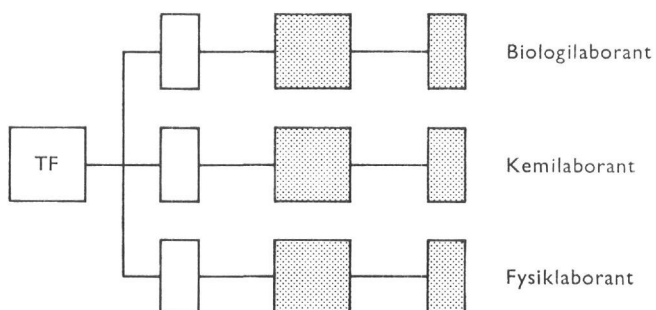
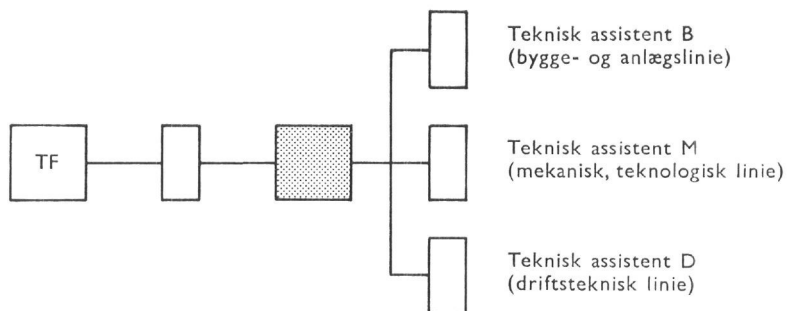
Uddannelserne er opbygget efter principper, der minder om lærlingeuddannelserne med vekslende skolegang og praktikophold.

For de enkelte assistentuddannelser er der nedsat uddannelsesnævn, der er rådgivende for undervisningsministeriet.

c) Andre uddannelser

I henhold til lov nr. 194 af 18. maj 1960 gennemføres der erhvervsmæssige kurser for ikke-faglærte arbejdere.

Assistentuddannelserne

Signaturforklaring:

Adgang til uddannelserne har personer, der har eller søger beskæftigelse inden for et af de godkendte brancheområder. Kursusdeltagerne skal normalt være fyldt 18 år. Kurserne afsluttes med udstedelse af kursusbevis, dersom den pågældende har gennemført kurset på tilfredsstillende måde. Kurserne er af 1-6 ugers varighed og er udelukkende af faglig karakter.

Uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere godkender uddannelsesprogrammer og undervisningsplaner samt sørger for nedsættelsen af brancheudvalg.

I henhold til lov nr. 259 af 4. juni 1970, er

der tilrettelagt kurser til uddannelse af landbrugsmedhjælpere og mejerister. I medfør af lov nr. 231 af 7. juni 1952 om sømandsuddannelse, er der endvidere oprettet sømandsskoler, og i medfør af lov nr. 70 af 15. marts 1967 om søfartsuddannelse, er der gennemført uddannelse af bl.a. radioekspedienter.

Herudover er der oprettet uddannelser for sygeplejersker, fysioterapeuter, beskæftigelses-terapeuter, hospitalslaboranter, omsorgsassistent-ter m.fl.

Den ovenstående opregning af uddannelser for 16-19 (20)-årige er ikke udtømmende.

Oversigt over **godkendte** lærefag og -brancher

1) Glarmesterfaget	10) Bogtrykkerfaget:
Glasmagerfaget	Trykkerbranchen
Glasrørblæserfaget	Sætterbranchen
Hulglassliberfaget	11) Bogbinderfaget
Planglassliberfaget	Linierfaget
2) Malerfaget:	12) Litograf-og Kemigraf faget:
Bygningsmalerbranchen	Offsettrykkerbranchen
Skiltemalerbranchen	Reprokopistbranchen
Vognmalerbranchen	Reprofotografbranchen
3) Murerfaget	13) Det keramiske fag:
4) Tømrerfaget	Model- og gipsbranchen
5) Bygningssnedkerfaget	Fajance- og porcelænsdrejer og
Møbelsnedkerfaget	støberbranchen
Industrisnedkerfaget	Overglasurbranchen
Violinbyggerfaget	Pottemagerfaget
Orgelbyggerfaget	14) Stenhuggerfaget
Pianofortefremstillerfaget	Brolæggerfaget
Harmoniumbyggerfaget	Stukkatørfaget
Korkskærerfaget	15) Garverfaget
Billedskærerfaget	Pelsberederfaget
Forgyllderfaget	16) Bagerfaget
Møbel-maskinsnedkerfaget	Konditorfaget
Bygnings-maskinsnedkerfaget	Møllerfaget
Drejerfaget	Sukkervarefaget:
6) Bødkerfaget	Konfekturbranchen
Kurvemagerfaget	Dropskogerbranchen
Børstenbinderfaget	17) Cigarmagerfaget
7) Skomagerfaget (håndværk)	Cigarsortererfaget
Nådlærfaget	Cigarillosmagerfaget
Tilskærerfaget	Cigarillosortererfaget
Pinderfaget	Spinderfaget
Pudserfaget	18) Slagterfaget:
8) Skrædderfaget	Slagtere på svineslagterier
Skrædderfaget (kjolesyning)	Slagtere hos private mestre
9) Hattemagerfaget	Pølsemerfaget
Hue- og kasketmagerfaget	Tarmrenserfaget
Modistfaget	Butiksslagterfaget

- 19) Garderobefarverfaget
Possementmagerfaget
Sejlmagerfaget
Rebslagerfaget
- 20) Tapetsererfaget (møbepolstrerfaget)
Bygningstapetsererfaget
Sadelmagerfaget:
 Sadelmagere
 Autosadelmagere
Ortopædisadelmagerfaget
Porteføljefaget
Rejsetøjsfaget
Handskemagerfaget
- 21) Frisørfaget
- 22) Tandteknikerfaget
- 23) Skorstensfejerfaget
- 24) Urmagerfaget
- 25) Jern- og metalindustrien
Undervisningsgruppe 1:
 Maskinarbejdere
 Skruestikarbejdere
 Drejere
 Fræsere
 Høvlere
 Kølemontører
Undervisningsgruppe 2:
 Værktøjsmagere (snit- og stanseværktøj)
 Værktøjsmagere (formværktøj)
Undervisningsgruppe 3:
 Finmekanikere
 Instrumentmagere
 Våbenmekanikere
 Ortopædimekanikere
 Kontormaskinemekanikere
Undervisningsgruppe 4:
 Automekanikere
 Traktormekanikere
 Motorcyklemekanikere
Undervisningsgruppe 5:
 Autoelektromekanikere
Undervisningsgruppe 6:
 Elektromekanikere
Undervisningsgruppe 7:
 Radiomekanikere
 Elektronikmekanikere
Undervisningsgruppe 8:
 Kleinsmede
 Pladesmede
 Grovsmede + beslagsmede
 Bygnings- og landbrugssmede
 Kedelsmede
Undervisningsgruppe 9:
 Karrosseri-pladesmede
- Undervisningsgruppe 10:
 Rørsmede
- Undervisningsgruppe 11:
 Landbrugsmaskinsmede
- Undervisningsgruppe 12:
 Skibsbyggere
 Nittere og stemmere
 Skibsbygningsarbejdere
 Svejsere
- Undervisningsgruppe 13:
 Flymekanikere
- Undervisningsgruppe 14:
 Guldarbejdere
 Fattere
- Undervisningsgruppe 15:
 Sølvarbejdere (korpus)
 Sølvvarearbejdere (bestik)
 Ciselører
 Elektropletarbejdere
- Undervisningsgruppe 16:
 Sølvgravører
 Stålgravører
 Stempelgravører
- Undervisningsgruppe 17:
 Sølvslibere
 Jern- og metalslibere
- Undervisningsgruppe 18:
 Gørtlere (metalstøberbranchen)
 Formere
- Undervisningsgruppe 19:
 Gørtlere (armaturbranchen)
 Gørtlere (gørtlerbranchen)
- Undervisningsgruppe 20:
 Modelsnedkere
- Undervisningsgruppe 21:
 Metaltrykkere
 Kobbersmede
- Undervisningsgruppe 22:
 Skibssnedkere
- Undervisningsgruppe 23:
 Bådebyggere
 Jernskibstømrere
 Træskibstømrere
- Undervisningsgruppe 24:
 Elektrikere
- 26) Kokkefaget
Tjenerfaget
- 27) Butiksfaget
- 28) Kontorfaget
- 29) Handelsfaget
- 30) Gartnerfaget
- 31) Fotograffaget:
 Portrætfotografer
 Reklamefotografer

32) **Buntmagerfaget**

Buntmagersyningsfaget

33) Karetmager- og karrosseribyggerfaget

34) Specialoptikerfaget

35) **Bygningsblikkenslagere**

Fabriksblikkenslagere

Tabel 1. Påbegyndte læreforhold (§ 1-lærlinge) fra 1956 til 1969

	Håndværk og industri	Kontor-, handels- og butikslærlinge	Læreforhold i alt
1956	12.219	7.882	20.101
1960	18.737	12.194	30.931
1964	19.395	14.784	34.179
1965	18.223	13.573	31.796
1966	16.679	12.148	28.827
1967	14.727	10.559	25.286
1968	13.434	9.772	23.206
1969	13.606	8.256	21.862

Tabel 2. Påbegyndte og afbrudte læreforhold i 1969

	Påbegyndte læreforhold (§ 1 og § 30)			Afbrudte læreforhold (§1)		
	Med kon- traktpligt (§ 1)	Uden kon- traktpligt (§30)	Tilsammen	Før prøvetidens udløb	Efter prøvetidens udløb	Til- sammen
Håndværk og industri:						
Mænd	12.805	2.916	15.721	1.651	1.986	3.637
Kvinder	801	217	1.018	223	303	526
I alt	13.606	3.133	16.739	1.874	2.289	4.163
Handels- og kontorfag:						
Mænd	3.233	1.175	4.408	508	398	906
Kvinder	5.023	2.063	7.086	945	711	1.656
I alt	8.256	3.238	11.494	1.453	1.109	2.562
Tilsammen	21.862	6.371	28.233	3.327	3.398	6.725

Tabel 3. Bestand og tilgang til lærlingeskolerne i 1968, fordelt på større lærefag og -brancher

Lærefag eller grupper af brancher og fag	Bestand				Heraf tilgang			
	1968	ialt	pct.	ialt	1968	ialt	pct.	ialt
Malerfaget	2852		5,5		886		5,3	
Murerfaget	3821		7,3		1008		6,0	
Tømrerfaget	6364		12,2		1800		10,8	
Snedkerfaget	2525		4,8		919		5,5	
Bogtrykfaget	1760		1,4		433		2,6	
Bagerfaget	967		1,8		370		2,2	
Slakterfaget	880		1,7		397		2,4	
Erisørfaget	3125		6,0		731		4,4	
Kokke og tjenere	1400		2,7		496		3,0	
I alt		23694		45,4		7040		42,2
Maskinarb. m.v.	4522		8,6		1585		9,5	
Værktøjsmagere	581		1,1		200		1,2	
Automekanikere m.v.	6768		12,9		2402		14,3	
Elektromekanikere	425		0,8		171		1,0	
Radiomekanikere m.v.	1508		2,9		441		2,6	
Kleinsmede m.v.	3086		5,9		1095		6,6	
Rørsmede	585		1,1		296		1,8	
Landbr.mask.smede	353		0,7		70		0,4	
Elektrikere	5040		9,6		1332		8,0	
Bygn.blik.sl. m.v.	1928		3,7		482		2,9	
Øvrige undervisn.grupper . .	1508		2,9		722		4,3	
I alt		26304		50,2		8798		52,7
Øvrige håndværksfag		2312		4,4		848		5,1
Håndværksfag i alt		52310		100,0		16686		100,0
Butiksfaget	8508		36,7		5001		39,0	
Kontorfaget	12998		56,0		6887		53,7	
Handelsfaget	1696		7,3		939		7,3	
Butiks-, kontor- og handels- fag i alt		23202		100,0		12827		100,0
Samtlige		75512				29513		

Tabel 4. Fordeling af eleverne ved lærlingeskolerne efter alder i 1966 og 1968

Bestand 1966	Tekniske skoler		Handelsskoler		I alt	
	abs.	pet.	abs.	pet.	abs.	pet.
Alder ¹⁾						
14	102	0,2	120	0,3	222	0,2
15	1264	2,2	817	1,9	2081	2,1
16	5495	9,6	3628	8,6	9123	9,2
17	11332	19,8	8684	20,7	20016	20,1
18	14559	25,4	12090	28,7	26649	26,8
19	12131	21,2	10074	24,0	22205	22,3
20	6569	11,5	4906	11,7	11475	11,6
21	2577	4,7	1175	2,8	3852	3,9
22	936	1,6	307	0,7	1243	1,3
23	486	0,8	99	0,2	585	0,6
24	391	0,7	49	0,1	440	0,4
Andre . . .	1349	2,3	91	0,3	1440	1,5
I alt	57291	100,0	42040	100,0	99331	100,0
Bestand 1968						
Alder ²⁾						
14	55	0,1	7	0,0	62	0,1
15	792	1,5	146	0,6	938	1,2
16	4103	7,8	1192	5,2	5295	7,0
17	9709	18,6	5208	22,5	14917	19,8
18	13559	25,9	8416	36,3	21975	29,1
19	11212	21,4	5279	22,8	16491	21,8
20 . . .	6579	12,6	1898	8,2	8477	11,2
21	2777	5,3	571	2,5	3348	4,4
22	1118	2,1	213	0,9	1331	1,8
23	611	1,2	89	0,4	700	0,9
24	426	0,8	59	0,1	485	0,6
Andre	1369	2,6	124	0,5	1493	2,0
I alt	52310	99,9	23202	100,0	75512	99,9

1) Alder ultimo 1966.

2) Alder ultimo 1968.

Tabel 5. Bestand ved lærlingeskolerne i 1968 i større fag eller grupper af fag, procentvis fordelt efter skolemæssige forkundskaber

Lærefag eller gruppe af brancher og fag	7. kl.	8. kl.	9. kl.	10. kl.	1.-2. r.	3. r.	Andre + uoplyst	Teilt
Malerfaget	25,4	32,0	28,4	1,9	1,3	3,4	7,7	100,1
Murerfaget	24,4	19,0	18,3	2,8	2,1	15,5	17,9	100,0
Tømrerfaget	17,5	19,3	24,9	2,7	1,4	24,2	10,1	100,1
Snedkerfaget	22,0	24,8	27,9	2,3	2,0	12,7	8,2	99,9
Bogtrykfaget	6,6	15,8	40,4	5,4	3,9	24,3	3,7	100,1
Bagerfaget	38,6	33,3	15,2	0,6	1,3	1,2	1,7	99,9
Slagterfaget	33,0	32,7	19,8	0,7	1,6	3,0	9,3	100,1
Frisørfaget	18,0	31,5	28,4	2,3	3,2	4,5	12,1	100,0
Kokke og tjenere	15,3	28,5	31,9	2,7	3,8	12,3	5,5	100,0
Maskinarbejdere m.v. ..	15,2	21,7	29,7	3,4	1,4	20,0	8,6	100,0
Værktøj smagere	12,6	19,1	37,2	5,0	2,4	19,1	4,6	100,0
Automekanikere m.v. ..	23,6	28,3	26,2	1,4	1,9	9,5	9,1	100,0
Elektromekanikere . . .	3,8	9,2	37,6	8,7	1,2	36,7	2,8	100,0
Radiomekanikere m.v.	2,3	1,9	18,4	7,6	1,2	65,6	3,1	100,1
Kleinsmede m.v.	28,5	28,8	22,3	1,1	1,1	6,1	12,0	99,9
Rørsmede	32,0	27,0	25,6	2,6	1,0	5,8	6,0	100,0
Landbr.mask.smede . . .	40,0	25,0	17,1	0,3	0,3	9,3	7,3	100,0
Elektrikere	5,5	11,1	35,6	4,4	1,8	28,5	13,0	99,9
Bygn.blikkensl. m.v. . . .	25,7	35,4	27,2	1,5	1,7	3,5	5,0	100,0
Øvr. undervisningsgrupper	19,1	19,7	32,6	4,2	2,7	17,1	4,6	100,0
I alt	17,8	21,9	28,4	3,0	1,7	18,3	8,9	100,0
Øvrige håndværksfag	16,4	12,9	24,0	3,1	2,8	19,5	21,3	100,0
Håndværksfag i alt . .	19,0	22,6	27,1	2,8	1,9	16,4	10,1	99,9
Heraf kvinder.	16,7	26,0	29,5	3,2	3,1	9,6	11,9	100,0
Butiksfaget	12,2	22,6	43,7	3,6	2,1	15,3	0,6	100,1
Kontorfaget	1,6	2,6	22,7	7,9	0,8	63,4	1,0	100,0
Handelsfaget	7,1	10,3	36,3		1,1	35,5	0,9	100,0
Butiks-, kontor- og handelsfag i alt . .	5,9	10,6	31,5	6,4	1,3	43,5	0,9	100,0

Tabel 6. Antal elever, der har påbegyndt handelseksamen, højere handelseksamen og assistentuddannelserne i 1968—69

	1968-69
Handelseksamen	3889
Højere handelseksamen	1477
Laborantuddannelsen	690
Teknisk assistent uddannelsen	1024
Andre assistentuddannelser	95
I alt	7175

Redegørelse for det hidtidige arbejde

Udvalget udarbejdede i 1968 en redegørelse, hvor man dels gennemgik den kritik, som var rejst mod lærlingeuddannelserne, dels opstillede en erhvervsuddannelsesmodel. I modellen tog man i videst muligt omfang hensyn til kritikken af lærlingeuddannelserne, idet man ønskede at opbygge et uddannelsessystem, der tilgodeså ønsket om at udskyde elevernes erhvervsvalg længst muligt, og som samtidigt sikrede eleverne videreuddannelsesmuligheder og mulighed for overgang mellem de enkelte uddannelser.

Erhvervsuddannelsesmodellen dannede grundlaget for den opdeling i hovederhvervsområder, som i dag er det foreløbige grundlag for planlægningsarbejdet. I løbet af 1968 og 1969 nedsatte udvalget således arbejdsgrupper for hver af de 6 hovederhvervsområder samt et tværgående udvalg, der skulle overveje spørgsmålet om undervisning i almene fag. Senere er der blevet nedsat yderligere arbejdsgrupper, jf. nedenfor.

I eftersommeren 1969 påbegyndtes som resultat af dette arbejde et uddannelsesforsøg inden for jern- og metalindustrien, og på indeværende tidspunkt er man ved at udarbejde planer om iværksættelse af uddannelsesforsøg inden for servicefagene og handels- og kontorområdet.

A. Arbejdets praktiske tilrettelæggelse

1) Oversigt over udvalg, arbejdsgrupper m.v.

Nedenstående organisationsplan for planlægningen af de erhvervsgymnasiale uddannelser bygger på de for de 6 hovederhvervsområder nedsatte arbejdsgrupper.

Under de enkelte arbejdsgrupper er yderligere nedsat et antal teknisk faglige og teknisk pædagogiske grupper.

De teknisk faglige grupper dækker de enkelte erhvervs- eller uddannelsesområder, der er repræsenteret i arbejdsgruppen og sammensættes fortrinsvis af personer fra erhvervslivet. Grup-

perne har især til opgave at give en detaljeret beskrivelse af det kvalitative uddannelsesbehov inden for de respektive områder på grundlag af et principielt oplæg fra arbejdsgruppen. I forbindelse hermed skal de teknisk faglige grupper give en beskrivelse af arbejdsdisciplinerne (undervisningsselementerne) inden for de respektive områder omfattende en oversigt og målbeskrivelse af de enkelte arbejdsdiscipliner.

Når de teknisk faglige grupper har afsluttet deres arbejde, nedsættes teknisk pædagogiske grupper, fortrinsvis bestående af lærere. Disse grupper skal på grundlag af oplæg fra de teknisk faglige grupper foretage en pædagogisk behandling af materialet, d.v.s. udarbejde en detaljeret kursusplan og herunder beskrive de fagområder, emner etc., som skal indgå i undervisningen.

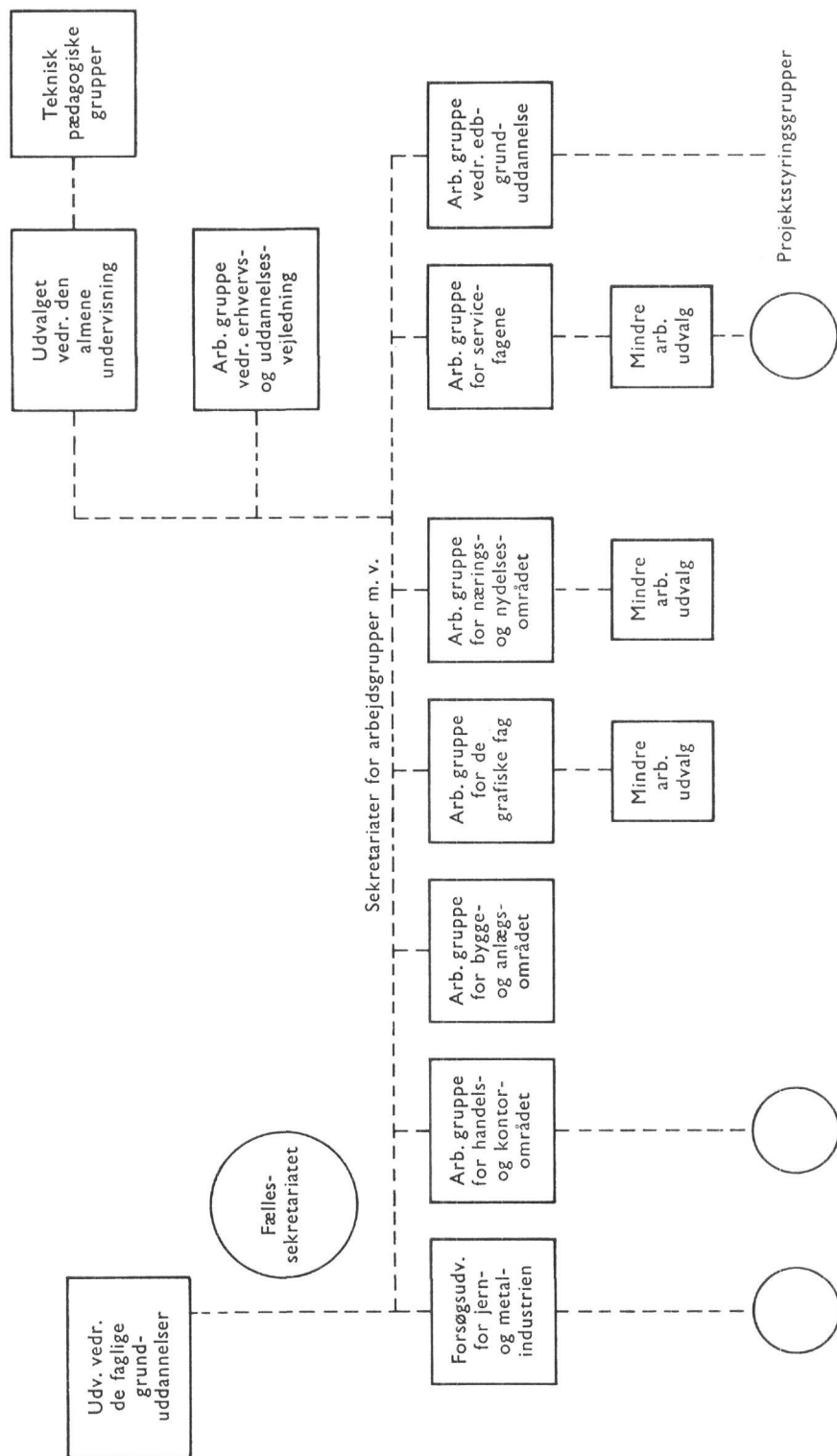
Samtidig hermed udarbejdes retningslinjer for praktik- eller virksomhedsuddannelsen på grundlag af oplæggene fra de teknisk faglige grupper. Udarbejdelsen sker i de teknisk faglige grupper i samråd med de teknisk pædagogiske grupper.

Efter behandling af gruppernes detailforslag i arbejdsgruppen skal det samlede forslag til forsøgsuddannelsen godkendes i de implicerede faglige udvalg og i udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, hvorefter lærlingerådet og undervisningsministeriet får forelagt forslaget.

Udover de 6 arbejdsgrupper er der nedsat en særlig arbejdsgruppe vedrørende en edb-grunduddannelse samt 2 tværgående udvalg med henblik dels på undervisningen i almene fag, dels på principielle overvejelser vedrørende gennemførelsen af erhvervs- og uddannelsesvejledning.

Som sekretariat for udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser og med henblik på koordinering af arbejdet i de enkelte arbejdsgrupper og udvalg blev der i efteråret 1970 oprettet et fælles sekretariat.

Oversigt pr. 1. februar 1971 over udvalg og arbejdsgrupper nedsat af udvalget
vedrørende de faglige grunduddannelser

Tekniske, faglige og pædagogiske grupper.

2) Generel arbejdsplan

Med henblik på en koordineret gennemførelse af planlægningsarbejdet under de enkelte arbejdsgrupper er udarbejdet følgende fortegnelse over væsentlige arbejdsfunktioner i planlægningen opdelt i større karakteristiske grupperinger. Fortegnelsen skal tillige danne grundlag for en funktionsfordeling mellem initiativtagende og godkendende organer, en tidsplanlægning, en intern organisationsplan og et internt registreringssystem.

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser (hovedudvalget)

(Samfundsniveau)

- 1.1. Hovedudv. nedsættelse
2. Hovedudv. kommissorium
3. Uddannelsesbehov
4. Præmisser for uddannelsesreform
5. Erhvervsuddannelsesmodel
6. Planlægning

Forsøgsudvalg/Arbejdsgruppe

(Hovederhvervsniveau)

- 2.1. Forsøgsudvalgets nedsættelse
2. Forsøgsudvalgets kommissorium
3. Uddannelsesbehov, (herunder beskrivelse af hovederhvervsområde)
4. Præmisser for uddannelsesreform inden for hovederhvervsområdet
5. Principmodel
6. Planlægning

Teknisk faglig gruppe

(Erhvervsniveau)

- 3.1. TF-gr.s nedsættelse
2. TF-gr.s arbejdsplan (kommissorium)
3. Jobbetegnelser i erhvervsområdet
4. Jobbeskrivelser i erhvervsområdet
5. Forsøgsuddannelsens forløb inden for erhvervsområdet
6. Forsøgsuddannelsens fagområder og hovedemner (skole og virksomhed - 1. og 2. del)
7. Detaillerede regler for den praktiske virksomhedsuddannelse (indhold og omfang)

Teknisk pædagogisk gruppe

(Fagniveau-underv.fag)

- 4.1. TP-gr.s nedsættelse
2. TP-gr.s arbejdsplan
3. Kursusbeskrivelse (fagområde)
4. Fagområdets målbeskrivelse

5. Emnemålbeskrivelse

6. Beskrivelse af underemne og nøgleord inden for de enkelte emner
7. Evalueringsregler
8. Inventarliste/udstyrsliste/lokalebehov
9. Materialelister/instruktionsblade/opgaveblade

Den detaljerede forsøgsplan

(Specificerede forsøgsvilkår)

- 5.1. Forsøgsuddannelsens dele og trin og disses varighed
2. Erhvervskompetence for hver gren og hvert trin
3. Uddannelseskompetence ved overgang til parallelle uddannelsesområder
4. Uddannelseskompetence ved overgang til eftergymnasiale uddannelsesområder
5. Forsøgsuddannelsens indhold og omfang, elevvurdering, beviser, (skole og virksomhed)
6. Forsøgets omfang (antal elever, antal faggrene og fagspecialer og antal skoler)
7. Kriterier for elevrekruttering, for lærerrekruttering, for valg af forsøgsskoler og for valg af virksomheder
8. Elevernes arbejds- og lønforhold
9. Forsøgsuddannelsens økonomi, administration og styring

Forberedelse af den konkrete forsøgsuddannelse

- 6.1. Terminer for gennemførelsen
2. Valg af skole(r)
3. Udpagelse af lærere, læreruddannelse
4. Elevrekrutteringsmåde og materialer
5. Aftaler med virksomheder, vejledende materiale
6. Anskaffelse af udstyr og inventar
7. Udarbejdelse af undervisningsmaterialer

Gennemførelse af den konkrete forsøgsuddannelse

- 7.1. Konsultativ bistand (faglig, pædagogisk, juridisk)
2. Ændring af elevers uddannelsesforløb (forlængelse, afbrydelse m.v.)
3. Udfærdigelse af beviser
4. Udfærdigelse af forsøgsrapport

8. Vurdering af forsøgsresultater

9. Uddannelsens formalisering

B. Arbejdet inden for de respektive hovederhvervsområder

1) Jern- og metalindustrien

I 1969 forelagde en arbejdsgruppe vedrørende jern- og metalindustriens grunduddannelser med direktør Svend Rasmussen, Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark, som formand et forslag til iværksættelse af et uddannelsesforsøg for smede- og maskinarbejderfaget. Dette blev påbegyndt i august/september 1969 på grundlag af undervisningsministeriets cirkulære af 23. maj 1969, der senere er blevet afløst af cirkulære af 13. juli 1970 om uddannelsesforsøget vedrørende jern- og metalindustriens grunduddannelser. I medfør af cirkulæret blev der nedsat et forsøgsudvalg til at forestå planlægningen samt indsamlingen og bearbejdningen af erfaringsmaterialet fra forsøget. Den nævnte arbejdsgruppe blev herefter nedlagt.

a. Formålet med forsøget

Formålet med uddannelsesforsøget er uden at være bundet til eksisterende uddannelsessystemer, fag- og brancheopdelinger at søge at tilvejebringe et system, der bedst muligt tager hensyn til behovet for uddannelse af arbejdskraft inden for jern- og metalindustrien. Uddannelsessystemet opbygges således, at der tilbydes alle kvalificerede unge en trindelt faglig uddannelse, hvor de enkelte trin giver en passende erhvervskompetence inden for jern- og metalindustrien, og således at der gives mulighed for overgang til andre erhverv på den i uddannelsesmæssig henseende mest hensigtsmæssige måde.

Forsøget tilsigter endvidere at skabe en hensigtsmæssig overgang fra folkeskolen til den faglige uddannelse, idet det endelige uddannelsesvalg udskydes til et tidspunkt, hvor den uddannelsessøgende har et rimeligt grundlag for at vurdere sine interesser og muligheder inden for erhvervslivet.

Man sigter herudover mod at skabe den bedst mulige integrering af undervisningen i fagteori, den praktiske undervisning på skole og oplæringen i virksomhederne og lægger samtidig vægt på, at der i undervisningen indgår et alment motiverende pensum.

b. Uddannelsesmodellen for jern- og metalindustrien for henholdsvis 1. og 2. del

Uddannelsesforsøget er udformet trindelt, idet uddannelsen begynder bredt, men efterhånd-

den indsnævres, således at eleven før hvert trin vælger et mere afgrænset område.

Uddannelsessystemet består af 2 dele - 1. del og 2. del - der begge er udformet som vekseluddannelse, hvorved forstås et uddannelsesforløb, der indeholder både skoleophold og praktikophold. Under skoleopholdene gives undervisning i faglige discipliner samt i almene fag, medens praktikopholdene dels tjener til en miljøorientering, dels til en rutinemæssig optræning.

Uddannelsesforsøgets 1. del

Uddannelsesforsøgets 1. del, der i sin nuværende form har en varighed af 1 år, indeholder 24 ugers værkstedsskole og 16 ugers praktik. 1. del er opdelt i 3 trin, hvoraf 1. trin omfatter præsentation af jern- og metalindustriens arbejdsområder, hvortil kommer færdighedsindlæring inden for et af følgende hovedområder:

- A. Maskin- og værktøjsteknik
- B. Smede-, svejse- og VVS-teknik
- C. El- og finmekanisk teknik
- D. Transportmiddelteknik.

I de følgende 2 trin fortsættes færdighedsindlæringen og orienteringen i værkstedsmiljøet med det målsigte at underbygge elevens sikkerhed i det endelige erhvervsvalg.

Uddannelsesforsøgets 2. del

Uddannelsesforsøgets 2. del, der vil få en varighed af maksimalt 3 år, er - som for 1. dels vedkommende - opbygget som en vekseluddannelse, men er i modsætning til 1. del langt mere virksomhedsorienteret.

Udgangspunktet for planlægningen og udarbejdelsen af 2. del er formuleret således:

1. Vekseluddannelse inden for en maksimal uddannelsesetid af 3 års varighed.
2. Uddannelsesforløbet deles i 3 trin, idet man sigter mod en nærmere specificeret erhvervskompetence på hvert trin.
3. Mulighed for omvalg inden for uddannelsessystemet med mindst muligt tab af tid.
4. Integration af teori- og praktikundervisning under skoleophold.
5. Gennemførelse af en fælles basisuddannelse i uddannelsessystemets 2. del i det omfang dette er muligt og ønskeligt.

2. del af uddannelsen begynder med en ca. 3 måneders prøvetid, hvis væsentligste formål er at give den uddannelsessøgende og virksomheden anledning til at »lære hinanden at kende«, idet

Branchebetegnelser og uddannelsestider i 2. del

De i parentes anførte tal angiver skoleopholdenes varighed i uger

	Trin 1	Trin 2	Trin 3	I alt
<i>Maskin- og Værktøjsteknik</i>				
Maskinarbejder	1 år (12+2)	1½ år (12+2)	—	2½ år (24 uger)
Værktøjsmager m. sn./st.	1 år (12+2)	1½ år (16+2)	—	2½ år (32 uger)
Værktøjsmager m. form	1 år (12+2)	1½ år (16+2)	—	2½ år (32 uger)
Trin 1 er fællesuddannelse for de 3 jobmuligheder				
<i>Smede-, Svejse- og VVS-teknik</i>				
Smed C.	1 år (12+2)	Mangler	Mangler	Uafklaret
Vand- og Varmemontør eller Sanitetsmontør . . .	1½ år (12+2)	—	—	1½ år (14 uger)
<i>El- og Finmekanisk teknik</i>				
Radio/TV-mekaniker	1½ år (12+2)	1½ år (12-16)	—	3 år (26-30 uger)
Måleudstyrmekaniker	1 år (12+2)	1 år (10-12)	1 år (10-12)	3 år (34-38 uger)
Automatikmekaniker	1 år (12+2)	1 år (10-12)	1 år (10-12)	3 år (34-38 uger)
Telekommunikationsmekaniker	1 år (12+2)	1 år (10-12)	1 år (10-12)	3 år (34-38 uger)
Regne/skrivemaskiner mekanisk linje *)	1½ år (12+6+2)	1½ år (12+6+2)	—	3 år (40 uger)
Regne/skrivemaskiner elektronisk linje *)	1½ år (12+6+2)	1½ år (12+6+2)	—	3 år (40 uger)
Måleinstrumenter	1½ år (12+6+2)	1 år (10+2)	1½ år (ca. 8)	3 år (ca. 40 uger)
Fremstilling af apparater og instrumenter *)	1¼ år (12+2)	¾ år (ca. 8)	1 år (ca. 12+2)	3 år (ca. 36 uger)
Kirurgiske instrumenter *)	1¼ år (12+2)	1¼ år (12+2)	1½ år (ca. 7)	3 år (ca. 35 uger)
Elektriker	3 år (35)			3 år (35 uger)
Elektromekaniker	2 år (12+6+2)	1 år (12+2)		3 år (34 uger)
Autoelektromekaniker ikke færdig				
*) Trin 1 er fællesuddannelse				
<i>Køretøjsmekaniker</i>				
Automekaniker	1¼ år (12+2)	1¾ år (ca. 20)	—	3 år (ca. 34 uger)

den uddannelsessøgendes faglige kvalifikationer allerede skulle foreligge kendt og være vurderet ved afslutningen af 1. del.

2. del af uddannelsen er opbygget trinvis i principielt ensartede moduler. Hvert trin danner et afrundet uddannelsesafsnit, som giver mulighed for relevant beskæftigelse i erhvervslivet på faglært niveau og bygger på vekselsprincippet, idet uddannelsen indledes med et virksomhedsophold, hvoraf de første 3 måneder som nævnt regnes som prøvetid i et aftaleforhold mellem elev og virksomhed. Fra 1 til 4 måneder efter ansættelsen gennemføres et skoleophold af ca. 3 måneders varighed som grundlag for en længere træningsperiode på virksomheden. Uddannelsesmodulet afsluttes med et ca. 2 ugers afrundende skoleophold, hvorunder elevens kvalifikationer vurderes i forhold til erhvervslivets krav.

Antallet af trin og varigheden heraf afhænger af den enkelte uddannelsesretnings indhold og mulighed for afgang på forskellige niveauer.

Af tidsmæssige grunde har det været nødvendigt at koncentrere planlægningsarbejdet om 1. trin for de uddannelsesretninger eleverne har vist interesse for. De i foranstående tabel anførte oplysninger om uddannelsens varighed samt omfang af undervisningen på teknisk skole er derfor angivet skønsmæssigt som grundlag for en forsøgsundervisning.

Den uddannelsessøgende kan enten forlade uddannelsen efter hvert trin og overgå til erhvervsarbejde eller fortsætte uddannelsen i et andet speciale. Ved afslutningen af trin 3 vil der ske overgang til erhvervsarbejde, men med mulighed for en senere efteruddannelse.

Modellen giver muligheder for udtræden af systemet i de angivne trin, men det bør understreges, at modellen i sin principielle opbygning tillige giver mulighed for indgang i systemet på betingelse af, at det uddannelsesmæssige indhold af de foregående trin er i behold.

c. Uddannelsens gennemførelse

Skolen vejleder under uddannelsen eleven med hensyn til dennes valg af uddannelsesområde.

Skolen foretager med passende mellemrum under uddannelsens 1. del - efter samråd med eleven og eventuelt tillige på grundlag af afholdte prøver eller lignende - bedømmelse af, om eleven hidtil har gennemført uddannelsen på tilfredsstillende måde.

Skolen kan træffe afgørelse om, hvorvidt eleven vil kunne fortsætte uddannelsen. Denne afgørelse kan dog indbringes for et ankeudvalg nedsat af direktoratet for erhvervsuddannelserne, der foruden formanden består af 5 medlemmer (2 fra Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark, 2 fra Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark og 1 medlem efter indstilling fra eleverne, der deltager i uddannelsesforsøget).

Det neden for omtalte forsøgsudvalg kan i samråd med Metalindustriens Lærlingeudvalg bestemme, at der skal afholdes en prøve eller lignende ved afslutningen af uddannelsens 2. del.

d. Forsøgets organisation

Der er nedsat et forsøgsudvalg bestående af:

- 2 medlemmer repræsenterende Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark,
- 2 medlemmer repræsenterende Dansk Smede- og Maskinarbejder Forbund,
- 2 medlemmer repræsenterende undervisningsministeriet,
- 1 medlem repræsenterende lærerne ved de tekniske skoler,
- 1 medlem repræsenterende skolelederne ved de tekniske skoler.

Herudover er der udpeget 1 medlem som repræsentant for elektrikerfagets organisationer, idet elektrikerfaget senere har sluttet sig til forsøget.

De elever, der omfattes af uddannelsesforsøget, vælger endvidere 1 medlem.

I forsøgsudvalgets møder deltager som tilfornordede en repræsentant for Metalindustriens Lærlingeudvalg, lederen af Metalindustriens Fagskole samt en repræsentant for uddannelsesafdelingen i Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark.

I forbindelse med udarbejdelse af pensumplanen for undervisningen i forsøgets 2. del, er der udpeget en række teknisk pædagogiske grupper, hvis arbejde koordineres af en projektstyringsgruppe.

Elevstatistik

Til forsøgsundervisningens 1. del var oprindeligt tilmeldt 250 elever fordelt på 2 hold, der har påbegyndt undervisningen henholdsvis 1. september 1969 og 13. oktober 1969.

I forsøgsperioden er 36 elever gået ud af forsøget med følgende begrundelser:

- 4 er gået i lære efter de almindelige regler.
- 4 har udmeldt sig af forsøget og søgt over i andre erhvervsområder.
- 4 har forladt forsøget på grund af manglende kvalifikationer.
- 7 er blevet bortvist på grund af manglende interesse for undervisning og/eller praktik,
- 7 har forladt forsøget for at søge anden skoleuddannelse, eksempelvis HF-uddannelse.
- 5 er ophørt på grund af trafikuheld/sygdom.
- 5 er aldrig mødt.

Elevernes fordeling efter erhverv sønker på 1. del

Maskinbearbejdningsteknik	8	elever
Værktøjsteknik	12	
Plade- og stålkonstruktioner.	2	-
Rørteknik	3	
Tyndpladearbejde	1	-
Elektronik	116	
Elektromekanik	13	-
Finmekanik	31	-
Køretøjsmekanik	33	-
Flyteknik	5	-
I alt	224	elever

198 af ovennævnte elever har fortsat uddannelsens 2. del. Disse fordelte sig som følger:

Maskin- og værktøjsteknik	18	elever
Smede- og svejseteknik	4	-
VVS teknik	1	
Karosseripladesmed	1	—
Svagstrømsteknik	67	-
hertil på særlig værkstedsskole	27	-
Elektroinstallation	10	-
Elektromekanik	5	-
Finmekanik	29	-
Automekanik	30	-
Flymekanik	6	-

2) Handels- og kontorområdet

I 1968 nedsatte udvalget en arbejdsgruppe for handels- og kontorområdet med kontorchef E. Tøttrup, Dansk Arbejdsgiverforening, som formand. Arbejdsgruppen forelagde i maj 1970 en rapport med forslag til en uddannelsesstruktur for handels- og kontorområdet.

Efter godkendelsen af dette principforslag i

udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser, er der iværksat en detailplanlægning af et uddannelsesforsøg i 1971.

a. Principmodel for handels- og kontorområdet

Uddannelsesmodellen for 1. del er udarbejdet ud fra ønsket om at tilrettelægge og gennemføre en undervisning

- 1) som skaber grundlag for en fortsat praktisk uddannelse inden for handels- og kontorfagene,
- 2) der giver den enkelte elev gode muligheder for direkte at fortsætte videregående teoretiske uddannelser inden for handels- og kontorfagene og
- 3) som giver den enkelte elev mulighed for uden urimelige omveje at fortsætte uddannelsen inden for andre dele af uddannelsessektoren.

Arbejdsgruppens forslag bygger på elevernes forkundskaber ved påbegyndelsen af den faglige grunduddannelse:

- A) Elever, der har forladt folkeskolen efter 10. klassetrin, herunder elever med realeksamen.
- B) Elever, der har forladt folkeskolens 9. klassetrin, herunder elever, der har forladt ungdomsskolen med statskontrolleret prøve efter 9. klasse.

Uddannelsesforløbet for de to kategorier er stort set identisk, idet det omfatter et præsentationskursus, et obligatorisk linjekursus samt kurser med sigte imod enten kontor- eller butiksgrenene.

b. Undervisningens indhold og gennemførelse

Med hensyn til undervisningens indhold adskiller denne sig for de to grupper (A og B) derved, at den obligatoriske undervisning for gruppe A omfatter to fremmede sprog, medens den for gruppe B kun omfatter et fremmed sprog samtidig med, at den almene undervisning i matematik og dansk for den sidstnævnte gruppes vedkommende har større vægt.

For begge gruppers vedkommende er 1. del tænkt gennemført i to semestre à 20 uger.

1. semester, der er obligatorisk for alle elever, omfatter:

- a: Præsentationskursus.
- b: Generelt faglige emner:
 - Virksomhedsøkonomi.
 - Administration.
 - Distribution.

- c: Undervisning i almene fag:
Edb-grundkursus.
Regning og matematik.
Dansk.
Samtidsorientering.
Fremmed sprog.
Maskinskrivning.

I 2. semester fortsætter den obligatoriske undervisning i de almene fag for samtlige elever samtidig med, at eleverne nu vælger en af grenene: Kontor eller butik samt at eleverne vælger 2 af nedennævnte tilvalgsfag, hvoraf ét skal være inden for egen gren.

Tilvalgsfag (faglige grenfag)

Kontor:

- Regnskabslære.
- Organisation.
- Edb, videregående.
- Matematik.
- Fransk.
- Stenografi.
- Maskinskrivning.
- Psykologi.

Butik:

- Salgslære.
- Virksomheden og dens publikum.
- Matematik.
- Fransk.
- Psykologi.
- Dekoration og skilteskrivning.

Arbejdsgruppen har ikke taget endelig stilling til timetallet i de enkelte fag og til det samlede timetal.

Man fremhæver, at det er væsentligt, at handelsskolen bliver en aktiviserende arbejdsplads. Man forestiller sig således, at den ugentlige arbejdstid i basisuddannelsen omfatter ca. 40 timer. Heraf omfatter den egentlige undervisningstid mellem 32-34 timer pr. uge — afhængig af de enkelte undervisningsfags karakter og den enkelte elevs tilvalg i 2. semester (sidste 20 uger af basisuddannelsen). Den resterende del af tiden reserveres til rådgivningsfunktion og studievejledning, når behov herfor opstår, samt til selvstændigt elevarbejde på skolen.

3) Bygge- og anlægsområdet

Udvalget nedsatte i efteråret 1969 en arbejdsgruppe for bygge- og anlægsområdet med sekretær Knud Christensen, Landsorganisationen i Danmark, som formand.

På grundlag af drøftelserne i arbejdsgruppen blev der udarbejdet en foreløbig principiel uddannelsesmodel for bygge- og anlægsområdet.

Efter at arbejdsgruppen og de faglige organisationer havde drøftet og godkendt modellen, påbegyndte man detailplanlægningen.

Principmodel for bygge- og anlægsområdet

Den foreløbige model er opbygget ud fra bygge- og anlægsområdets behov for uddannet arbejdskraft. Modellen afviger i visse af principperne fra det idé-oplæg, som er udarbejdet af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser.

Modellen omfatter foreløbig kun den 1-årige basisuddannelse (1. del), idet man, når indholdet nærmere er fastlagt, vil beskrive de uddannelsesområder, som eleverne, der har gennemgået 1. del, kan vælge imellem. Det er i modellen forudsat, at 1. del overvejende foregår på fagskole, medens 2. del forventes at blive en virksomhedsuddannelse med supplerende undervisning på fagskole. Varigheden af 2. del vil afhænge af de enkelte uddannelsesområder.

I den foreløbige uddannelsesmodel skelnes der mellem følgende undervisningsområder, som er *fælles for alle* elever inden for bygge- og anlægsområdet.

A) Faglig praktisk undervisning

Eleverne gennemgår i løbet af de ca. 600 timer, der er til rådighed, 5 forskellige faglige emneområder. Formålet med denne undervisning er for det første at give eleverne en orientering og et kendskab til de arbejdsfunktioner, der udføres, og de materialer der anvendes inden for bygge- og anlægsfagene, og for det andet at give eleverne en forståelse af sammenhængen mellem arbejdsfunktionerne, som indgår i byggeprocessen. Undervisningen skal være praktisk betonet, således at eleverne oplever de enkelte arbejdsfunktioner ved så vidt muligt selv at udføre dem.

B) Den tværfaglige-almene undervisning

Undervisningen i de tværfaglige-almene emner tænkes at omfatte ca. halvdelen af tiden under 1. del, d.v.s. ca. 700 timer. Undervisningen gives løbende under 1. del, således at der til stadighed veksles mellem praktisk og teoretisk undervisning. Formålet er at give eleverne en teoretisk grundviden med direkte sigte

på bygge- og anlægsgene samt i tilknytning hertil at give en undervisning i generelt kompetencegivende og samfundsorienterende fag.

C) Brobygningskursus (overgangskursus)

Efter at eleverne har gennemgået de faglige praktiske emneområder, som nævnt under A, tænkes i de sidste ca. 8 uger tilrettelagt et brobygningskursus af ca. 150 timers varighed.

Brobygningskurset har til formål at give eleverne lejlighed til på baggrund af den faglige praktiske undervisning at vælge det uddannelsesområde, den pågældende ønsker at uddanne sig i under 2. del, samt at give eleverne en supplerende faglig praktisk undervisning inden for det valgte uddannelsesområde. Brobygningskurset skal således give den enkelte elev en afrundet uddannelse inden for et nærmere afgrænset uddannelsesområde valgt af eleven selv.

4) Nærings- og nydelsesmiddelområdet

Arbejdsgruppen for nærings- og nydelsesmiddelområdet er nedsat i september måned 1969 med restauratør F. L. Viltøft som formand.

Arbejdsgruppen har iværksat en omfattende analyse af hovederhvervsområdet og er i samarbejde med et udvalg nedsat af undervisningsministeriet i færd med at undersøge uddannelsesbehovet inden for husholdnings- og rengøringsområdet.

Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke en endelig rapport fra udvalget, idet denne på grund af det ret omfattende planlægningsarbejde først forventes at kunne foreligge i løbet af foråret.

På grundlag af de analyser, der allerede på nuværende tidspunkt foreligger, kan der skitseres følgende model, der danner grundlag for udvalgets videre arbejde.

Foreløbig skitse til uddannelsesmodel for nærings- og nydelsesmiddelområdet samt husholdnings- og rengøringsområdet

Arbejdsgruppen har i opbygningen af en faglig grunduddannelse sigtet imod uddannelser til bestridelse af en lang række nærmere bestemte stillinger inden for nærings- og nydelsesmiddelbrancherne samt husholdnings- og rengøringsområdet.

En foreløbig oversigt er anført side 72.

Af oversigten fremgår det, at gruppen har opdelt de anførte stillinger i 5 hovedgrupper:

- I. Industriel produktion.
- II. Produktion og salg.
- III. Tilberedning og salg.
- IV. Salg og service.
- V. Husholdning og rengøring.

Ved vurderingen af placeringen i grupperne er der tillige taget hensyn til arbejdets karakter opdelt efter:

- A. Elementært arbejde.
- B. Håndværksarbejde.
- C. Driftsarbejde.
- D. Salgs-, service- og kontaktarbejde,

idet man har defineret arbejdsfunktionerne som følger:

A. Elementært arbejde:

Den pågældende udfører elementære muskelbevægelser. Disse tilrettelægges ud fra mere umiddelbare overvejelser.

B. Håndværksarbejde:

Med sine hænder eller med håndstyrede maskiner giver arbejderen sit materiale den rette form og de rette mål. Han planlægger arbejdet, udvælger materialet, vælger fremgangsmåden og operationernes rækkefølge.

C. Driftsarbejde:

Arbejderen kontrollerer, om maskinerne eller anlægget giver materialet den rette behandling, form, mål eller egenskaber.

Han forebygger driftsforstyrrelser, han lokaliserer fejl, og han skal skåne anlægget mest muligt.

D. Salgs-, service- og kontaktarbejde:

Medarbejderen skaber kontakt, vejleder kunden, modtager ordre, ekspederer, fakturerer og giver service.

Den faglige grunduddannelse foreslås opdelt i 2 dele, hvoraf 1. del (basisuddannelsen) gennemføres på en erhvervsskole, medens 2. del gennemføres som en praktisk og teoretisk faglig uddannelse på en eller flere virksomheder med kortere ophold på erhvervsskoler.

Efter de foreløbige skitser, der er udarbejdet af de faglige teoretiske grupper, påregnes undervisningens 1. del at have en varighed af ca. 42 uger.

Undervisningens 1. del inkluderer ca. 600 timers undervisning i almene fag.

Den faglige del af undervisningen tænkes opdelt i

præsentationskursus,
linjekursus,
grenkursus og
brobygningskursus (overgangskursus).

Præsentationskursus

er fælles for alle elever og omfatter en redegørelse for fag og branchers uddannelser (formål, indhold og forløb), gruppearbejde, notatteknik, samarbejdsøvelser og besøg på forskellige virksomheder.

Linjekursus

der ligeledes er fælles for alle elever, vil omfatte en lang række discipliner, herunder:

Personlig hygiejne, levnedsmiddelhygiejne, bakteriologi, ernæringslære, arbejdspsykologi, arbejderbeskyttelse, værktøjs- og maskinlære, næringsmiddellære, tilberedningsmetoder, konservering, materiallære m.v.

Grenkursus

forventes at komme til at omfatte en videregående undervisning i de under linjekursus anførte discipliner med henblik på erhvervelse af en viden, der sigter imod et niveau, der er nødvendigt for hver af de i oversigten anførte 5 hovedgrupper. Hertil kommer specialdiscipliner for de enkelte grupper.

Undervisningen vil dog for nogle grupper være fælles i en række discipliner.

Brobygningskursus (overgangskursus)

Dette kursus vil være af variabel længde for de forskellige grupper. For enkelte grupper vil det formentlig være nødvendigt at fortsætte undervisningen i 2. del, idet det er arbejdsgruppens indstilling, at eleverne, inden de påbegynder den praktiske virksomhedsuddannelse under 2. del, minimalt skal have faglige færdigheder, der svarer til de nuværende lærlingeuddannelsers niveau ved afslutningen af en eventuel forskole.

Praktikophold

I basisåret forudsættes det, at eleverne får mulighed for at deltage i en erhvervspraktik, der svarer til den enkeltes ønsker. Det forventes, at der tilbydes 2 praktikophold à 2-3 uger. For enkelte grupper vedkommende tilrettelægges der ikke egentlig erhvervspraktik, men kun ekskursioner i forbindelse med den aktuelle undervisning, idet det skønnes, at der på sko-

lerne er skabt et sådant miljø, arbejdsplads- og klimamæssigt, at egentlige ophold i virksomheder ikke er nødvendige i 1. del.

Erhvervsorientering

Det forudsættes, at eleverne får en grundig erhvervsorientering og -vejledning dels på præsentationskursus, men også i forbindelse med det enkelte kursus som grundlag for elevens valg af det videre uddannelsesforløb.

Arbejdsudvalget har i øvrigt i forbindelse med denne orientering tænkt sig i et vist omfang at arrangere forældrebesøg.

Oversigt over arbejdsfunktioner (stillinger):

I. Industriel produktion

Bryggeriarbejder
Mejerist
Mejeriarbejder
Margarinearbejder
Sprit-gær-frugtvin
Møller
Mølleriarbejder
Kafferister
Chokoladearbejder
Dropskoger
Konfekturarbejder
Rugbrødsbager
Frukt, grønt og vegetabil
Fisepakker
Fjerkræarbejder
Slakteriarbejder
Slagter
Pølsemaker
Tarmrener

II. Produktion og salg

Konditor
Bager
Butiksslagter
Viktualiehandler
Fiske- og vildthandler

III. Tilberedning og salg

Kok
Skibskok
Koksmath
Økonoma
Kantineleder
Smørbrødsjomfru
Kogejomfru

IV. Salg og service

Hotelportier
Piccolo

Steward
Stewardesse
Cafeteriapersonale
Tjener
Buffist

V. Husligt arbejde

Rengøringsassistenter
Husassistenter
Køkkenassistenter

5) De grafiske fag

Arbejdsgruppen for de grafiske fag blev nedsat i efteråret 1969 med direktør Leif Hartwell, nu formand for Dansk Arbejdsgiverforening, som formand. Arbejdsgruppen for de grafiske fag har endnu ikke afsluttet arbejdet med udarbejdelsen af en principmodel, men man er i gang med at foretage en analyse af uddannelsesområdet.

På grundlag af de undersøgelser, der er foretaget indtil nu, har man foreløbig opstillet følgende principper for opbygningen af en faglig grunduddannelse for de grafiske fag:

- 1) 1. års undervisningen (1. del) tilrettelægges som omfattende et præsentationskursus af 4–5 ugers varighed, en egentlig faglig undervisning af 600–700 timers varighed, eventuelt med et kortere praktikophold samt ca. 600 timers undervisning i almene fag.
- 2) Den faglige undervisning i det 1. år forventes tilrettelagt fælles for alle elever i de grafiske fag.
- 3) Som foreløbigt arbejdsgrundlag ved planlægningen anvendes følgende opdeling af en faglig grunduddannelse:
Foto og retouche,
formfremstilling,
trykning samt
indbinding og videreforarbejdning.
- 4) De elever, der forlader uddannelsen efter 1. del, skal senere have adgang til at fortsætte og afslutte den fulde uddannelse og dermed opnå fuld erhvervskompetence.
- 5) I tilslutning til den faglige grunduddannelse ønskes opbygget systematiske faglige efteruddannelseskursus til udbygning og ajourføring af grunduddannelsen samt muligheder for adgang til videregående teoretiske uddannelser.

6) Servicefagene

Arbejdsgruppen for servicefagene blev nedsat i september måned 1969. Som formand for arbejdsgruppen er udpeget oldermænd, skrådermester Holger Voigt-Petersen.

Arbejdsgruppen afgav i november 1970 en indstilling til udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser om en principmodel for en ny faglig grunduddannelse inden for servicefagene. Indstillingen blev tiltrådt, og arbejdsgruppen forelagde derefter et forslag om etablering af et uddannelsesforsøg på en uddannelseskonference i begyndelsen af december 1970, hvori deltog repræsentanter for de implicerede faglige organisationer. Herefter iværksattes en detaljplanlægning med henblik på iværksættelse af et uddannelsesforsøg i efteråret 1971.

a. Principmodel for servicefagenes uddannelse

Den foreslåede principmodel forudsætter opbygningen af en faglig grunduddannelse bl.a. omfattende følgende fag:

Buntmagere, buntmagersyersker, skræddere, hue- og kasketmagere, modister, sadelmagere, tapetsere, rejsetøjsmagere, handskemagere, bygningstapetsere, autosadelmagere, porteføljemagere, ortopædisadelmagere, skomagere, nådlere, tilskærere, glasmagere, glastrørblæsere, hulglasslibere, modellører og gipsere inden for de keramiske fag, fajance- og porcelænsdrejere samt støbere, overglasurmalere, pottemagere, tandteknikere, urmagere, optikere, frisører, kurvemagere, garderobefarvere, possementmagere, rebslagere og sejlmagere.

Den faglige grunduddannelse inden for servicefagene foreslås opdelt i to dele, hvoraf 1. del (basisuddannelsen) gennemføres på en erhvervsskole med kortere praktikophold, medens 2. del gennemføres som en praktisk og teoretisk faglig uddannelse på en eller flere virksomheder med kortere ophold på erhvervsskole.

1. del af undervisningen påregnes at have en varighed af 1 år (42 uger à ca. 36 timer), i alt ca. 1500 timer.

Undervisningen er opdelt i:

Præsentationskursus,
linjekursus,
grenkursus og
brobygningskursus (overgangskursus).

Præsentationskursus

Dette kursus er fælles for alle servicefagenes elever og skønnes at få en varighed på 6 uger. Formålet med præsentationskurset er at orien-

tere eleverne om servicefagernes uddannelser (formål, indhold og forløb), at indlære studieteknik og notat- og referateteknik samt at indøve gruppesamarbejde, at orientere om servicefagernes arbejdsområder, krav og muligheder og at give vejledning med hensyn til valg af fag.

Linjekursus

Efter præsentationskursus fortsætter alle eleverne i linjekursus, der omfatter discipliner fælles for alle servicefagene.

Linjekursets formål er at give eleverne en grundlæggende indføring i servicefagene.

Undervisningsdisciplinerne omfatter bl.a.: Anatomi, hygiejne, formål, faghistorie, materiallære, værkstedsudstyr samt materialebearbejdning.

Ved afslutningen af linjekurset sker en forgrening af uddannelserne i 3 grenkursus. Før valg af grenkursus finder der en erhvervsorientering og erhvervsvejledning sted.

Grenkursus

I denne forgrening opdeles servicefagene i 3 grene. Det første grenkursus (12 uger) omfatter skrædderfagene, modistfaget, buntmagerfaget, sadelmagerfaget, skomagerfaget. Undervisningsdisciplinerne vil for denne gruppe bl. a. omfatte: Symaskiner og specialmaskiner, sakse og andet håndværktøj, andre værktøjer, syteknik og tilskæring.

Det andet grenkursus (6 uger) omfatter frisørfaget. I denne gren undervises bl.a. i: Virksomhedslære, værktøjslære, arbejdsstillinger og faglig praktik.

Det tredje grenkursus (12 uger) omfatter glas- og keramikfagene, urmagerfaget, optikerfaget og tandteknikerfaget. Undervisningsdisciplinerne for denne gruppe vil bl.a. omfatte: Maskiner, værktøj og faglig praktik.

Inden afslutningen af dette 1. grenkursus gives der igen erhvervsorientering og erhvervsvejledning, hvorefter eleverne vælger praktisk virksomhed for i en kortere periode at få prak-

tisk indblik i arbejdspladsens miljø og herunder træne de faglige færdigheder, de har opnået.

Efter at eleverne har været i praktik, kan den første gruppe vælge imellem 2 mere retningsbestemte grenkurser (brobygningskurser):

- 1: Sigtende imod skrædderfagene, modistfaget og buntmagerfaget.
- 2: Sigtende mod sadelmagerfagene og skotøjsfagene.

For den anden gruppes vedkommende kan der vælges mellem 2 retningsbestemte grenkurser (6 uger):

- 1: Sigtende mod frisørfaget.
- 2: Sigtende mod handel og kosmetologi.

For frisørgruppens vedkommende er udarbejdet en skitse til yderligere 4 efterfølgende grenkurser (brobygningskurser) (6 uger) sigtende mod en af frisørbrancherne (special damefrisør, special herrefrisør, kombineret damefrisør og kombineret herrefrisør).

For den tredje gruppes vedkommende kan der vælges mellem 5 retningsbestemte grenkurser (brobygningskurser) (6 uger):

- 1: Sigtende mod glasfagene
- 2: Sigtende mod de keramiske fag
- 3: Sigtende mod urmagerfaget
- 4: Sigtende mod optikerfaget
- 5: Sigtende mod tandteknikerfaget.

Efter hvert grenkursus gives erhvervsorientering og erhvervsvejledning, hvorefter eleven vælger efterfølgende kursus (evt. omvalg).

Efter første grenkursus og før brobygningskurset vælger eleverne erhvervspraktikvirksomhed, der svarer til den enkeltes ønsker.

På mødet den 15. januar 1971 i udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser godkendtes et forslag fra arbejdsgruppen om, at forsøgsuddannelsen inden for servicefagene iværksattes i overensstemmelse med foranstående plan i august 1971 ved Håndværkerskolen i Sønderborg.

Indhold

	Side
I. Udvalgets nedsættelse, kommissorium og sammensætning samt nedsatte arbejdsgrupper.	76
II. Udvalgets overvejelser vedrørende tilrettelæggelsen af en almen undervisning i de faglige grunduddannelser.	77
1. Erhvervsuddannelsesmodellen.	77
2. Behovet for almen undervisning.	78
3. Begrebet »almen undervisning«.	80
4. Principielle synspunkter vedrørende forskellige arter af almen undervisning.	80
III. Udvalgets forslag til undervisning af almen karakter i de faglige grunduddannelser.	84
1. Forslag til vejledende timefor delingsplan.	84
2. Den almene undervisnings placering i uddannelsesforløbet.	84
3. Generelle bemærkninger til forslaget.	85
4. Afsluttende bemærkninger.	85
IV. Vejledende forslag til indholdet af de enkelte fag.	86
1. Generelle bemærkninger.	86

Nedenstående forslag fra de nedsatte arbejdsgrupper er ikke medtaget i betænkningen:

1. Forslag til undervisning i dansk.
2. Forslag til undervisning i regning og matematik.
3. Forslag til undervisning i engelsk.
4. Forslag til undervisning i samtidsorientering, virksomhedslære og arbejdspsykologi.
5. Forslag til orientering om edb.
6. Forslag til undervisning i samtidskundskab udarbejdet på foranledning af Foreningen af fastansatte lærere ved danske handelsskoler.

Indstilling om forslag om almen undervisning i de faglige grunduddannelser

I. Udvalgets nedsættelse, kommissorium og sammensætning samt nedsatte arbejdsgrupper

Med skrivelse af 8. januar 1969 nedsatte udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser dette udvalg, der fik til opgave at overveje og stille forslag om, hvilke undervisningsemner af almen karakter der burde indgå i den fremtidige faglige grunduddannelse, den tidsmæssige varighed af denne undervisning samt placeringen af undervisningen på uddannelsestrin inden for den faglige grunduddannelse.

Til formand for udvalget udpegedes undervisningsdirektør O. I. Mikkelsen, direktoratet for erhvervsuddannelserne, og udvalget fik i øvrigt følgende sammensætning:

Rektor Jens Ahm, Viby gymnasium, personligt medlem.

Undervisningsinspektør Jens Bach, direktoratet for folkeskolen og seminarierne, udpeget af den af undervisningspligtudvalget nedsatte arbejdsgruppe vedrørende det 10. skoleår.

Sekretær, nu forretningsfører Kaj Bentzen, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark, udpeget af den af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser nedsatte arbejdsgruppe for handels- og kontorområdet.

Faglærer Poul Hansen, Dansk teknisk Lærereforening, udpeget af Dansk teknisk Lærereforening.

Adjunkt, nu lektor Preben Holm, Foreningen af fastansatte lærere ved danske handelsskoler, udpeget af Foreningen af fastansatte lærere ved danske handelsskoler.

Rektor Ejvind Jensen, Statens kursus til højere forberedelseseksamen, udpeget af den af undervisningspligtudvalget nedsatte arbejdsgruppe vedrørende det 10. skoleår.

Undervisningsinspektør, nu rektor W. Marckmann, statens erhvervspædagogiske læreruddannelse, personligt medlem.

Rektor J. Egedal Poulsen, Statens pædagogiske forsøgscenter, personligt medlem.

Forstander Ove Schandorff, Metalindustriens Fagskole, udpeget af den af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser nedsatte arbejdsgruppe for jern- og metalindustrien.

Kontorchef Erik Tøttrup, Dansk Arbejdsgiverforening, udpeget af den af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser nedsatte arbejdsgruppe for handels- og kontorområdet.

Kontorchef Vald. Utke, Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark, udpeget af den af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser nedsatte arbejdsgruppe for jern- og metalindustrien.

Oldermænd, skræddermester Holger Voigt-Petersen, personligt medlem.

Forstander Schandorff udtrådte af udvalget i maj 1969, hvorefter forstander Vagn Bruun, Herning tekniske skole, indtrådte i udvalget som repræsentant for arbejdsgruppen vedrørende de faglige grunduddannelser inden for jern- og metalindustrien.

Rektor Jens Ahm udtrådte efter eget ønske af udvalget i juni 1969.

Fagkonsulent Arne Sloth Carlsen, Gladsaxe, fagkonsulent J. Lindeskov Hansen, Horsens, fagkonsulent H. Juul Madsen, Niels Brocks handelsskole, konsulent Erik Nielsen, Landsorganisationen i Danmark, fagkonsulent Chresten Skov, Lyngby, og inspektør Jørgen Schwartz, Esbjerg tekniske skole, har deltaget i nogle af udvalgets møder.

Tilsvarende har uddannelseskonsulent Carl Jørgensen, direktoratet for erhvervsuddannelserne, deltaget i udvalgets møder.

Udvalgets sekretariat har været varetaget af undervisningsinspektør Erik Dam-Jensen, sekretær, nu fg. uddannelseskonsulent Bo Frem-

ming og assistent Birgit Sørensen, alle direktoratet for erhvervsuddannelserne.

De i kapitel IV anførte forslag til undervisning i de enkelte fag er udarbejdet af en række arbejdsgrupper nedsat af udvalget. Arbejdsgrupperne har haft følgende sammensætning:

Arbejdsgruppen vedrørende dansk:

Lektor Hans Bang, København.

Fagkonsulent Henning Bjerg, Værløse.

Fagkonsulent H. Juul Madsen, Niels Brocks handelsskole.

Inspektør Jørgen Schwartz, Esbjerg tekniske skole.

Arbejdsgruppen vedrørende fremmed sprog (engelsk):

Lektor E. Bartholdy, Virum.

Faglærer Poul Bille Ikkær, Herning tekniske skole.

Forstander Th. Mortensen, Købmandsskolen i København.

Fagkonsulent Chresten Skov, Lyngby.

Arbejdsgruppen vedrørende regning og matematik:

Faglærer Kaj Aage Bruun, Thisted tekniske skole.

Fagkonsulent J. Lindeskov Hansen, Horsens.

Inspektør Kaj E. Jensen, Herning handelsskole.

Rektor Kaj Vetter, Odense.

Arbejdsgruppen vedrørende virksomhedslære:

Personalechef Ib Hjarlitz, Odense Staalskibsværft A/S.

Forstander Erling Jensen, LO-skolen.

Direktør Svend Kahr, Industrirådet.

Konsulent Erik Nielsen, Landsorganisationen i Danmark.

Arbejdsgruppen vedrørende samtidsorientering:

Fagkonsulent Arne Sloth Carlsen, Gladsaxe.

Personalechef Ib Hjarlitz, Odense Staalskibsværft A/S.

Fagkonsulent J. Holst-Jensen, København.

Forstander Erling Jensen, LO-skolen.

Direktør Svend Kahr, Industrirådet.

Konsulent Erik Nielsen, Landsorganisationen i Danmark.

Handelslærer Vagn Ry Nielsen, Horsens.

Kursusleder Sven-All an Steffensen, statens erhvervspædagogiske læreruddannelse.

Arbejdsgruppen vedrørende arbejdspsykologi:

Konsulent Erik Nielsen, Landsorganisationen i Danmark.

Konsulent Anders Westenholz, Dansk Arbejdsgiverforening.

Forslaget til *orientering om edb* er udarbejdet af direktoratets konsulent i edb-spørgsmål, afdelingsingeniør Uffe Brøndum.

Fagkonsulent Henning Bjerg er i sommeren 1970 afløst af fagkonsulent Arne Sloth Carlsen.

II. Udvalgets overvejelser vedrørende tilrettelæggelsen af en almen undervisning i de faglige grunduddannelser

1) Erhvervsuddannelsesmodellen

Udvalget har i sine drøftelser af spørgsmålet om tilrettelæggelsen af en almen undervisning i de fremtidige faglige grunduddannelser taget udgangspunkt i den principielle model for disse uddannelser, der er udarbejdet af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser.

Man har bl.a. bemærket, at det foreslås, at de fremtidige faglige grunduddannelser etableres i forlængelse af folkeskolens 9. skoleår. Man har endvidere bemærket, at det foreslås, at fremtidige faglige grunduddannelser bliver tilrettelagt som brede uddannelsesforløb inden for de forskellige hovederhvervsområder (jerm- og metalindustrien, handels- og kontorområdet, nærings- og nydelsesmiddelområdet, de grafiske fags område, de håndværksmæssige servicefags område og bygge- og anlægsområdet).

Det er over for udvalget blevet oplyst, at det har været drøftet i udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser at opbygge de kommende faglige grunduddannelser således, at uddannelsen indledes med en basisuddannelse af 1 års varighed (1. del) efterfulgt af en faglig udbydende praktisk og teoretisk uddannelse (2. del).

Uddannelserne vil få forskellig struktur og varighed afpasset efter de forskellige områders formål. Der synes dog på indværende tidspunkt at være en tendens til at tilrettelægge basisåret som en overvejende skoleuddannelse.

Det har været drøftet i udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser at lade basisåret blive indledt med et præsentationskursus fælles for alle hovedområdets elever, hvor disse oplever de forskellige faglige discipliner inden for området, efterfulgt af teoretisk og praktisk un-

dervisning fælles for alle områdets elever eller større grupper af disse, idet uddannelsen gradvist opdeles i linjer og grene af hensyn til elevernes muligheder for ved afslutningen af basisåret at vælge det snævre uddannelsesområde, inden for hvilket den efterfølgende fagligt udbydende uddannelse (2. del) skal gennemføres.

For så vidt angår spørgsmålet om den almene undervisning i de faglige grunduddannelser har udvalget i første række registreret, at der i oplægget til den opstillede erhvervsuddannelsesmodel er redegjort for en række punkter, hvorpå den eksisterende læringeuddannelse er blevet kritiseret, herunder at uddannelsen på skole i for ringe omfang indeholder undervisnings-elementer af almen karakter. I forbindelse hermed understreges det i oplægget, at der må etableres en større fleksibilitet mellem de faglige grunduddannelser inden for forskellige erhvervsområder.

I tilknytning hertil kan der være grund til at nævne, at det hyppigt i den almindelige debat om revisionen af læringeuddannelsen er blevet fremhævet som noget ønskeligt, at det burde tilstræbes, at undervisningen i de almene fag i de faglige grunduddannelser så vidt muligt burde tilrettelægges under hensyntagen til indhold og omfang i tilsvarende uddannelser uden for erhvervsuddannelsernes område, samt at der endvidere ved tilrettelæggelsen af denne undervisning burde tages hensyn til elevernes muligheder for at søge videreuddannelse på højere uddannelsesniveauer.

Udvalget har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med den undervisning af almen karakter, der i skoleåret 1969-70 er blevet meddelt i 1. del af det ved Metalindustriens Fagskole i København gennemførte uddannelsesforsøg inden for jern- og metalindustrien.

2) Behovet for almen undervisning

Der er flere årsager til, at udvalget finder det af største betydning, at man i forbindelse med reformen af de faglige grunduddannelser, foruden at få revideret den rent faglige undervisning, også får indlagt en undervisning af almen karakter i et ikke ubetydeligt omfang i disse uddannelser. Disse argumenter skal kort omtales i det følgende.

I første række kan det anføres, at det hyppigt vil være en forudsætning for at kunne tilægge sig den faglige undervisning, at eleverne er i besiddelse af nødvendige almene kund-

skaber. F.eks. forudsætter nogle fag matematiske kundskaber, ligesom kendskab til sprog vil være nødvendigt for at kunne forstå udenlandsk undervisningsmateriale og lign. Kendskab til sprog vil også øge den enkeltes muligheder for at søge uddannelse eller beskæftigelse i udlandet. Det må imidlertid forudsættes, at behovet for kendskab til fremmede sprog vil være forskelligt inden for de enkelte erhvervsområder.

Det er endvidere karakteristisk for det moderne samfund, at den enkelte principielt må påregne at skulle være under uddannelse hele livet. At gennemføre en uddannelse vil ikke længere være en engangsforeteelse, der som tidligere næsten udelukkende fandt sted i forlængelse af skoleårene. Fremtidens samfund vil formentlig i stadig højere grad blive præget af hastige teknologiske forandringer, strukturelle forskydninger i samfundets opbygning, ændringer af værdinormerne, etc. For den enkelte vil dette indebære, at han i voksende grad må være indstillet på omskiftelser, herunder også arbejdsmæssige forandringer. Efteruddannelse og forskellige former for omskoling må påregnes at få stadig større betydning og vil samtidig blive betragtet som helt naturlige led i den enkeltes livslange uddannelsesforløb.

Det må imidlertid generelt antages, at den enkelte vil have lettere ved at indstille sig på sådanne vedvarende omskiftelser, jo bedre en uddannelse af almen karakter han er i besiddelse af. Ikke blot vil hans almindelige viden om samfundet og dets forskellige erhverv, dets funktioner og mekanismer samt den enkeltes muligheder og vilkår inden for dette komplicerede spil være større, men ydermere vil han i kraft af sin almene uddannelse i højere grad være indstillet på at omstille sig til nye fordringer og løse problemer uden for hans almindelige snævre interessesfære. Vurderet på baggrund heraf må der lægges megen vægt på gennem en udvidet almen undervisning at forberede eleverne på at være medborgere i fremtidens dynamiske samfund.

Et andet argument til fordel for den almene undervisning tager udgangspunkt i kommunikationen mellem samfundsgrupperne. Det har således været karakteristisk, at udviklingen bl.a. har været karakteriseret ved en stadig nedbrydelse af fordomme og standsbetonede skel mellem de forskellige samfundsgrupper. Kommunikationen i samfundet går i dag i højere grad end tidligere på tværs af samfundets opdeling

i grupper, og med den voksende demokratiseringsproces må det forventes, at denne udvikling vil fortsætte. Denne indbyrdes kommunikation vil kunne lettes, hvilket igen vil kunne øge samfundets demokratiseringsgrad, ved at der hos hver enkelt opbygges en vis fælles grundfond af viden af overvejende almen karakter, herunder kendskab til det begrebsapparat og den terminologi, der anvendes i debatten.

I tilknytning hertil kan det anføres, at udviklingen herhjemme i de senere år er gået i retning af, at den enkelte medarbejder har fået en stadig større indflydelse på de vilkår, han er underkastet på sin arbejdsplads. Dette indebærer tilsvarende, at der stilles større krav med hensyn til medarbejdernes indsigt i og hans forståelse for virksomhedens funktioner og arbejdsgang. Det må påregnes, at den igangværende demokratisering af forholdene på arbejdspladserne vil fortsætte i de kommende år, og det må samtidig anses for rimeligt at antage, at en forbedring af medarbejdernes almene kundskaber vil virke i retning af at gøre denne proces så harmonisk som mulig.

Samtidig vil den enkelte medarbejder hyppigt opleve, at det forudsættes, at han i et vist omfang har kendskab til fremmede sprog, besidder evne til at udtrykke sig skriftligt og mundtligt, har evne til at samarbejde og forhandle med andre, etc. I tilknytning hertil kan det anføres, at stadig flere må påregne at skulle samarbejde med udlændinge (f.eks. ved Danmarks eventuelle indtræden i fællesmarkedet), hvilket yderligere understreger behovet for f.eks. undervisning i fremmede sprog.

Uanset de fremskridt, der er sket i de seneste år med hensyn til smidiggørelse af adgangsbetingelserne til de forskellige uddannelser, er det danske uddannelsessystem stadig præget af uddannelsesmæssige blindgyder, idet der for ofte som adgangsbetingelse stilles krav om bestemte eksaminer og lign. En række af disse formelle adgangskrav vil formentlig falde bort i de kommende år, således at betingelserne for adgang til en bestemt uddannelse vil være afhængig af de kundskaber og færdigheder, som den enkelte elev hidtil har erhvervet sig eventuelt suppleret med forskellige kurser i bestemte discipliner afhængig af den pågældende elevs behov. I den aktuelle situation, hvor der endnu fortrinsvis stilles krav om opfyldelse af formelle kriterier for adgang til bestemte uddannelser (teknisk forberedelseseksamen, realeksamen, højere forberedelseseksamen, etc.) må det være

en samfundsmæssig forpligtelse at søge at give de elever, der har de fornødne evner og anlæg, mulighed for at tage disse eksaminer af hensyn til elevernes senere uddannelsesforløb. Da flere af disse adgangsgivende eksaminer kan tages for enkelte fag ad gangen, er det en nærliggende tanke, at der - i det omfang dette rent praktisk kan lade sig gøre - gives eleverne muligheder inden for de faglige grunduddannelsers rammer at supplere deres uddannelse i folkeskolen ved at modtage bestemte fag med henblik på således at stykke en af disse adgangsgivende eksaminer sammen. En sådan supplerende undervisning vil, hvis den ikke falder ind under den almene undervisnings rammer, i hvert fald kunne meddeles i tilknytning hertil.

På længere sigt, hvor det må forventes, at der lægges mindre vægt på formelle adgangskriterier til fordel for en mere nuanceret vurdering af den enkeltes viden og færdigheder, vil det være naturligt, at også eleverne i de faglige grunduddannelser — i lighed med elever i gymnasiet og HF - får mulighed for at supplere deres hidtil indhøstede viden i almene fagområder med undervisning i emner af betydning for deres videreuddannelsesmuligheder.

I det hele taget finder man grund til at understrege, at såfremt man i de kommende år ønsker at vurdere de 16—19 åriges uddannelser (d.v.s. gymnasiet, HF og de faglige grunduddannelser) under en fælles synsvinkel, indebærer dette, at der må tilrettelægges en almen undervisning for eleverne i de faglige grunduddannelser af et ikke ubetydeligt omfang. Ved at etablere en i hovedtræk ensartet undervisning af almen karakter for eleverne i de faglige grunduddannelsers forskellige hovederhvervsområder kan man opnå en øget fleksibilitet mellem disse, og herigennem vil man kunne imødekomme et af de væsentligste kritikpunkter mod den nuværende lærlingeuddannelse. Såfremt overgangen fra et uddannelsesforløb inden for de kommende faglige grunduddannelser til et andet kan smidiggøres dels ved en gradvis faglig specialisering og dels ved at indlægge en i hovedtræk ensartet undervisning af almen karakter i uddannelserne, vil man bibringe uddannelsessystemet en grad af fleksibilitet, der i dag savnes alvorligt.

I tilknytning hertil kunne det principielt være ønskeligt at udstrække denne fleksibilitet til også at omfatte de øvrige uddannelser for de 16—19 årige. Imidlertid er det nødvendigt, at eleverne efter deres afsluttende folkeskoleuddan-

neise træffer et valg mellem en overvejende teoretisk uddannelse (gymnasiet eller HF) og en overvejende praktisk uddannelse (de faglige grunduddannelser). I det omfang, som det skønnes praktisk muligt, bør man dog koordinere undervisningen i de fælles almene fag i de forskellige uddannelser for de 16-19 årige. Det siger sig selv, at der fag for fag må være forskel på niveauet i undervisningen, men det bør generelt tilstræbes, at der i de faglige grunduddannelser indlægges en undervisning af almen karakter med et indhold og i et omfang, der gør det muligt også for disse elever - i lighed med eleverne i de øvrige uddannelser for de 16-19 årige - at få tilvejebragt et grundlag, som de senere vil kunne bygge videre på.

Men som anført ovenfor vil dette mål kun kunne opfyldes i det omfang, det er foreneligt med det primære målsigte med uddannelsen. Hovedformålet med de faglige grunduddannelser bør fortsat være at uddanne eleverne til at bestride bestemte funktioner inden for erhvervslevet. Sideløbende hermed bør der imidlertid meddeles eleverne en sådan undervisning af almen karakter, at man dels giver dem bedre muligheder for at kunne virke som borgere i fremtidens omskiftelige samfund, og dels giver dem mulighed for at tilegne sig en sådan viden og sådanne færdigheder i visse centrale almene fag, at der åbnes mulighed for at gennemføre skift til andre uddannelser for jævnaldrende elever med det mindst mulige tab af tid. Herigennem vil man uden at tabe det primære sigte med de faglige grunduddannelser have mulighed for at tilrettelægge uddannelserne for de 16-19 årige så fleksibelt som muligt.

I tilknytning hertil kan der være grund til at nævne, at ovenstående betragtning tillige indebærer, at der inden for rammerne af de faglige grunduddannelser bør være muligheder for tilvalg, hvor dette tilvalg helt naturligt bør omfatte såvel almene fag som teoretiske og praktiske faglige discipliner.

3) Begrebet »almen undervisning«

I det foregående har man talt om almen undervisning uden nærmere at præcisere, hvad man forstår ved dette begreb. Udvalget har imidlertid ikke søgt at opstille en definition af begrebet »almen undervisning«, idet man finder, at den almene undervisning vil omfatte undervisning med så forskelligt formål og indhold, at det ikke vil være formålstjenligt at

forsøge at sammenfatte disse i en enkelt formel.

I det hele taget er det udvalgets opfattelse, at grænserne mellem det, der i daglig tale kaldes almene uddannelseselementer og det, der kaldes faglige uddannelseselementer, hyppigt er flydende. Eksempelvis vil maskinskrivning være decideret fagligt for en kontorlærling, medens undervisning heri for en maskinarbejderlærling eventuelt vil kunne få karakter af almen undervisning. Tilsvarende vil fremmede sprog i nogle tilfælde være rent fagligt (f.eks. inden for handels- og kontorområdet), medens det i de fleste øvrige faglige uddannelser vil være et støttefag af almen karakter.

Udvalget har i stedet for at forsøge at opstille en definition på begrebet »almen undervisning« og derigennem søge at afgrænse denne undervisning over for den faglige undervisning gået den modsatte vej i sine overvejelser. Man finder det som nævnt ikke formålstjenligt rent begrebsmæssigt at søge at etablere en nøje adskillelse mellem på den ene side den faglige undervisning og på den anden side den almene undervisning, og man vil for så vidt angår selve undervisningsformen finde det direkte uheldigt, såfremt undervisningen blev opdelt i to skarpt adskilte fagområder. I stedet finder man, at man i undervisningen bør tilstræbe, at den almene undervisning på en harmonisk måde så vidt muligt tilpasses til og integreres i den faglige undervisning. Herigennem opnås, at undervisningen fremtræder som en samlet helhed, samtidig med at eleverne gennem deres interesse for det faglige motiveres for det almene.

4) Principielle synspunkter vedrørende forskellige arter af almen undervisning

Uanset at man ikke har opstillet en definition på begrebet almen undervisning, har udvalget fundet det hensigtsmæssigt at vurdere, hvilke arter af undervisning der kunne falde ind under det almene undervisningsområde.

I tilknytning hertil har man rent principielt overvejet, hvilke formål der måtte opstilles for de forskellige arter af almen undervisning samt denne undervisnings indhold, omfang og tidsmæssige placering.

Man har i denne sammenhæng ud fra såvel uddannelsesmæssige som pædagogiske synspunkter fundet det hensigtsmæssigt at opdele det almene uddannelsesområde i tre fagområder på grundlag af arten af de enkelte discipliner, der naturligt vil falde inden for dette områdes

rammer. De tre fagområder er benævnt således:

- A. Det »alment-faglige« fagområde.
- B. Det »alment samtids-motiverede« fagområde.
- C. Tilvalgsfag.

I det følgende har man beskrevet hvert af disse tre fagområder efter følgende disposition:

- 1) Undervisningens formål.
- 2) Undervisningens indhold.
- 3) Undervisningens omfang såvel tidsmæssigt som indlæringsmæssigt.
- 4) Undervisningens tidsmæssige placering inden for uddannelsen.
- 5) Andre bemærkninger.

- A. Det »alment-faglige« fagområde

1) Undervisningens formål

Undervisningen skal give eleverne de nødvendige forudsætninger for og virke som støtte til den faglige undervisning.

2) Undervisningens indhold

Indholdet i dette fagområde vil variere med de faglige behov, der kan opstilles for de enkelte uddannelser. Der kan eksempelvis være tale om emner som fremmede sprog, dansk, maskinskrivning, regning og matematik, værkstedstekniske beregninger m.v., idet en nærmere afgrænsning i øvrigt vil afhænge af det konkrete uddannelsesområde. Denne afgrænsning vil således være forskellig fra fagområde til fagområde.

3) Undervisningens omfang såvel tidsmæssigt som indlæringsmæssigt

Da undervisningen vil omfatte emner, der enten må anses som forudsætningsgivende for faglige emner eller som støttefag til disse emner, vil det ikke være muligt at behandle spørgsmålet om undervisningens tidsmæssige og indlæringsmæssige omfang generelt.

Spørgsmålet om fastsættelsen af undervisningens varighed og den ønskede indlæringsdybde må i stedet finde sted i forbindelse med planlægningen af den faglige del af uddannelsen.

Det er dog udvalgets principielle opfattelse, at man ved beskrivelsen af de enkelte alment-faglige emner i visse fag burde søge at etablere undervisningen niveaudelt, således at elever, der tidligere har gennemgået et emne eller dele af dette i stedet for at få dette repeteret, kan

modtage undervisning i emnet på et højere niveau. Såfremt dette ikke kan realiseres foreslås det, at der gives de elever, der som anført tidligere har gennemgået det pågældende emne, mulighed for i stedet at vælge undervisning inden for gruppen af tilvalgsfag.

4) Undervisningens tidsmæssige placering inden for uddannelsen

Den tidsmæssige placering af stoffet må foretages ud fra faglige hensyn og ud fra hensynet til elevernes motivation for de enkelte fag. Det må dog forventes, at det forudsætningsgivende stof fortrinsvis må placeres i de indledende stadier af undervisningen.

5) Andre bemærkninger

Den nærmere udarbejdelse af undervisningens indhold, varighed, tidsmæssige fordeling, etc. overlades således til de enkelte fagområder. Man har dog ladet vejledende forslag til undervisning i fagene dansk, engelsk samt regning og matematik udarbejde ud fra den betragtning, at disse tre fag er så generelle, at de med rimelighed i større eller mindre omfang vil kunne inkorporeres i undervisningen inden for samtlige erhvervsområder. I forslaget til undervisningen i dansk er inkorporeret undervisning i studieteknik.

Undervisningen inden for dette område bør næppe være valgfri, men det bør dog for visse fag som f.eks. regning og matematik overvejes, om dette fag burde være valgfrit. I forbindelse med undervisningen i de enkelte emner bør det overvejes, om der skal foretages bedømmelser af de af eleverne opnåede resultater.

- B. Det »alment samtids-motiverede« fagområde

1) Undervisningens formål

Den »alment samtids-motiverede« undervisning foreslås tilrettelagt så vidt muligt efter ensartede retningslinjer for samtlige elever inden for den faglige grunduddannelse. Undervisningen bør tage udgangspunkt i elevernes opfattelse af samfundet og problemer i forbindelse hermed og bør tilrettelægges således, at der skabes en indstilling hos eleverne, således at de kan udnytte de muligheder, der tilbydes dem.

Undervisningen bør tilrettelægges således, at eleverne udvikler en kritisk og konstruktiv holdning over for det indlærte stof, en holdning i retning af at fremme ansvarligheden og en holdning i retning af at være villig til at gå ind i samarbejde på grundlag af gensidig respekt.

Undervisningen skal derfor indeholde sådanne fællestræk, at eleverne og de senere færdiguddannede kan kommunikere bedre dels indbyrdes og dels med andre.

2) Undervisningens indhold

Inden for dette fagområde kan man pege på i hvert fald følgende emner:

Erhvervs- og uddannelsesorientering samt eventuel personlig vejledning.
Virksomhedslære og samtdsorientering (samtdskundskab).
Arbejdspsykologi.
Orientering om edb.

3) Undervisningens omfang såvel tidsmæssigt som indlæringsmæssigt

En fastlæggelse af denne undervisnings omfang må i første række ske ud fra en vurdering af behovet for at meddele en sådan undervisning for eleverne, idet man dog ved den endelige fastlæggelse heraf nødvendigvis må tage hensyn til den disponible tidsramme for undervisningen.

Formålet med erhvervsorientering bør være at forbedre elevernes muligheder for at træffe beslutning om næste fase i erhvervsvalget sigtende mod det endelige erhvervsvalg. Erhvervsorientering vil være en væsentlig faktor i den tilvalgsperiode, der ei indeholdt i basisåret, og må på dette stadium af uddannelsen forventes at blive forholdsvis tidskrævende, idet undervisningen også bør omfatte personlig vejledning.

Formålet med undervisning i samtdsorientering (samtdskundskab) bør være at give eleverne et kendskab til den nuværende samfundsstruktur i bred forstand samt udvikle elevernes forståelse af den enkelte borgers placering i det fremtidige samfund.

Undervisningen i emnerne samtdsorientering (samtdskundskab) og erhvervsorientering bør så vidt muligt koordineres med og videreføre folkeskolens undervisning i de pågældende områder, således at undervisningen af eleverne opfattes som sammenhørende med denne.

Undervisningen i samtdsorientering (samtdskundskab) bør være ensartet i alle erhvervsområder og tilrettelagt i størst mulig samklang med tilsvarende 10. klasses undervisning.

Formålet med undervisningen i virksomhedslære bør være at gøre eleverne fortrolige med virksomhedernes organisatoriske og funktionelle

opbygning samt de økonomiske, tekniske og menneskelige betingelser, der ligger til grund for virksomhederne og de i virksomhederne ansatte. Emnebehandlingen vil her være betinget af det pågældende erhvervsområde.

I tilknytning hertil kommer undervisning i arbejdspsykologi, hvis formål vil være at bibringe eleverne forståelse af de psykologiske kræfter og omstændigheder, der øver indflydelse på mennesket og dets arbejdsforhold.

En af årsagerne til ønsket om undervisning i emnerne samtdsorientering (samtdskundskab) og virksomhedslære er (som anført i afsnit 1), at det må forventes, at arbejdsmarkedet i de kommende årtier vil gennemgå væsentlige ændringer, hvorfor en betydelig del af de unge, der i øjeblikket gennemgår en erhvervsmæssig grunduddannelse, vil komme til at tilbringe dele af deres voksne tilværelse med at udføre arbejdsprocesser, der ikke var medtaget i deres grunduddannelse. Eleverne må derfor have en forståelse for virksomhedernes samlede problematik for at kunne finde sig til rette i og acceptere de stadige ændringer, som vil finde sted. Samarbejdet på de enkelte virksomheder vil givetvis også forbedres i takt med, at medarbejdernes generelle indsigt i produktionsforhold og -sammenhænge udbygges. Eleverne bør endvidere bibringes grundlaget for i hovedtræk at forstå de tilsvarende sammenhænge på nationalt og internationalt plan.

Det må påregnes, at edb vil finde stadig større anvendelse i fremtiden, og det vil derfor være naturligt at medtage en orientering om edb i denne faggruppe. Formålet med en sådan orientering vil være at bibringe eleverne en almen forståelse af principperne i edb, en forståelse for edb's anvendelsesmuligheder samt en forståelse for betydningen af samarbejdet mellem edb-afdelingen og databrugerne.

4) Undervisningens tidsmæssige placering inden for uddannelsen

Dette fagområde bør principielt forefindes gennem hele uddannelsesforløbet, medens placeringen af de enkelte emner vil afhænge af deres indhold. Undervisningen i virksomhedslære og arbejdspsykologi vil sandsynligvis få en stigende vægt i takt med de unges indhøstede erfaringer i erhvervslivet, medens erhvervsorienteringens og den personlige vejlednings hovedvægt omvendt må forventes at ligge i uddannelsens indledende stadier.

5) Andre bemærkninger

Undervisningen inden for dette område bør ikke være valgfri. For så vidt angår undervisning i emnerne virksomhedslære og arbejdspsykologi er det nødvendigt, at undervisningen er erhvervsnær og realistisk, og det må generelt påregnes, at der må stilles meget store krav til de i undervisningen anvendte pædagogiske metoder, idet emnerne bør være meget klart motiverede for eleverne. Hensigtsmæssigheden i at gennemføre bedømmelse af de af eleverne opnåede resultater bør nøje overvejes for hvert enkelt fag.

Da det må påregnes, at samtlige elever skal gennemgå undervisningen i emner samtidsorientering (samtidskundskab), virksomhedslære, arbejdspsykologi og edb-orientering har man ladet vejledende forslag til undervisning i disse emner udarbejde.

C. Tilvalgsfag

1) Undervisningens formål

Formålet med denne undervisning bør være ud over den faglige, alment-faglige og alment samtids-motiverede undervisning at give eleverne yderligere mulighed for eller stimulere dem til at udvikle deres personlige evner og interesser efter eget ønske samt for så vidt angår de nedenfor omtalte videreuddannelsesfag at give dem mulighed for en eventuel videreuddannelse.

2) Undervisningens indhold

Ud over de i ovennævnte fagområder A og B anførte emner er der fra flere sider fremsat ønske om, at de unge under deres faglige uddannelse i lighed med eleverne på kursus til højere forberedelseseksamen og i gymnasieskolen får mulighed for at dyrke særlige interesseområder samt bygge videre på almene emner fra folkeskolen. Såfremt uddannelserne for de 16-19 årige skal vurderes under en fælles synsvinkel, må dette nødvendigvis indebære, at der ved siden af den egentlige faglige undervisning, men inden for rammerne af en faglig grunduddannelse, må placeres undervisning inden for emneområder, som godt kan være fremmede for uddannelsens hovedformål.

Af praktiske grunde har man nedenfor opdelt dette område i henholdsvis alment-musiske fag og videreuddannelsesfag af hensyn til disse fagområders forskelligartede karakter.

a. Alment-musiske fag

Her tænkes på valgfri undervisning i emner af »musisk« karakter, som f.eks. litteratur, dramatik, kunstforståelse, maling, formning m.v.

b. Videreuddannelsesfag

Ved siden af disse musiske emner kan der være tale om at tilbyde de unge valgfri undervisning i fag, der mere sigter mod videreuddannelse, som f.eks. engelsk, tysk, regning og matematik, naturlære og dansk, idet en del af eleverne formentlig vil være interesseret i allerede i løbet af den faglige grunduddannelse at lægge grunden til en videreuddannelse. Det bør derfor tilstræbes, at der inden for visse rammer gives dem mulighed hertil.

For så vidt angår videreuddannelsesfagene, bør man her være opmærksom på, at eleverne i denne del af undervisningen kan ønske at vælge en emnekombination, der fører frem til en eksamen, der er adgangsgivende til en videregående uddannelse af faglig eller anden karakter. Undervisning bør derfor så vidt muligt tilrettelægges niveaudelt for således at give den enkelte elev udfoldelsesmuligheder i overensstemmelse med hans evner, energi, interesse, etc.

3) Undervisningens omfang såvel tidsmæssigt som indlæringsmæssigt

For så vidt angår spørgsmålet om en fastsættelse af denne undervisnings tidsmæssige omfang vil det være afgørende, hvor meget tid der inden for de enkelte erhvervsområders grunduddannelser allerede er afsat til den faglige og de øvrige former for almen undervisning. Det bør dog tilstræbes, at der inden for alle områder skabes mulighed for undervisning i tilvalgsfag.

Hvis dette område indføres i uddannelsessystemet, bør der være pligt til at vælge emner med frihed til at vælge hvilke. Det vil således være eleven selv, der vælger, om han vil deltage i undervisning, der indeholder bedømmelseskrav, eller i undervisning, hvor sådanne ikke vil være nødvendige.

4) Undervisningens tidsmæssige placering inden for uddannelsen

Hvis man beslutter sig til inden for den faglige uddannelse at give plads for undervisningen i dette fagområde, bør der være afsat timer her til gennem hele uddannelsesforløbet, idet dette vil være nødvendigt, hvad enten eleverne skal

have mulighed for at leve sig ind i et emne af musisk karakter, eller hvis de skal opnå et mere kontant udbytte af undervisningen inden for et videreuddannelsesfag.

5) Andre bemærkninger

Af hensyn til spændvidden i den emnekreds, der vil kunne komme på tale som tilvalgsfag, har man ikke anset det for hensigtsmæssigt at udarbejde vejledende forslag til undervisning i bestemte emner.

III. Udvalgets forslag til undervisning af almen karakter i de faglige grunduddannelser

1) Forslag til vejledende timefordelingsplan

På grundlag af de ovenfor refererede overvejelser har udvalget opstillet et forslag til indholdet af en undervisning af almen karakter i de faglige grunduddannelser samt ladet nogle grupper af sagkyndige udarbejde en nærmere vejledende beskrivelse af indholdet af de enkelte fag.

Som anført i kapitel II finder man det ikke hensigtsmæssigt at søge at opstille en nøje son- dring mellem på den ene side den faglige under- visning og på den anden side den almene under- visning, idet man er af den opfattelse, at det i undervisningen bør tilstræbes, at den almene undervisning på en harmonisk måde så vidt muligt tilpasses til og integreres med den fag- lige undervisning. På grundlag heraf er det ud- valgets opfattelse, at det her udarbejdede for- slag til den almene undervisning blot må be- tragtes som vejledende, og man skal derfor hen- stille, at det videresendes til de enkelte fagom- råder med henblik på, at den foreslåede almene undervisning i større eller mindre grad søges inkorporeret i områdets faglige undervisning.

Nedenfor er anført udvalgets forslag til en vejledende timefordelingsplan for den almene undervisning:

Vejledende timefordelingsplan	Timer
Dansk	120
Regning og matematik	120
Fremmedsprog	120
Samtidsorientering	120
Virksomhedslære	60
Arbejdspsykologi	40
Edb-orientering	60
I alt	640

2) Den almene undervisnings placering i uddannelsesforløbet

Under hensyntagen til at 1. delen af de frem- tidige faglige grunduddannelser (basisåret) i overvejende grad forventes at blive skolestyret, medens den efterfølgende fagligt uddybende 2. dels uddannelse forventes at blive en veksel- uddannelse, vil det være nærliggende at udar- bejde forslag til almen undervisning, der i det væsentlige eller udelukkende sigter mod ind- læggelse i basisåret. En sådan koncentration om basisåret vil dels kunne begrundes i ønsket om muligheden for overgang til en anden uddan- nelse for de 16-19 årige efter det første års ud- dannelse, og dels være en konsekvens af, at ba- sisåret fortrinsvis ventes at blive skolestyret, hvorfor undervisning i almene emner lettere vil kunne gennemføres i denne uddannelses- fase.

Det må umiddelbart erkendes, at en sådan ordning med koncentration af undervisning i de »almene« fag i basisåret fuldt ud tilgodeser de unge, der ønsker at skifte uddannelsesretning efter basisåret. Ordningen tager imidlertid min- dre hensyn til de unge, der ønsker at fortsætte i de faglige uddannelser.

De unge, der fortsætter i de faglige grund- uddannelsers 2. del, vil i det 2., 3. og eventuelt 4. år, som den resterende uddannelse varer, ikke som fast led i deres uddannelse kunne vedlige- holde deres kundskaber inden for væsentlige områder, som f.eks. regning og matematik, dansk, et fremmed sprog, samtidsorientering m.v. Skævheden imellem på den ene side de faglige grunduddannelser og på den anden side gymnasiet og HF vil under en sådan ordning næppe blive modvirket i tilstrækkelig grad.

Som resultatet af disse overvejelser, herunder om forholdet mellem »fagligt« og »alment« stof, kan som en alternativ ordning foreslås, at 1. og 2. del af de faglige grunduddannelser be- tragtes som en helhed, og at emneområderne systematiseres på følgende måde:

A. Generelle obligatoriske emneområder:

Disse omfatter:

Samtidsorientering.
Dansk med studieteknik.
Arbejdspsykologi.
Virksomhedslære.
Almindelig edb-orientering.

B. Obligatoriske emneområder fælles for alle eller for grupper af elever inden for del enkelte hovedområde:

Disse emneområder må nærmere defineres ud fra de uddannelsesmål, der inden for hvert område fastlægges for de trin, hvoraf uddannelserne opbygges. Emneområderne må formentlig opbygges i forskellige kombinationer - afhængig af de forskellige konkrete uddannelsesmål (linje, gren og trin).

De forskellige kombinationer af emneområder vil formentlig i samtlige faglige grunduddannelser omfatte flere eller færre elementer fra følgende fag:

Regning og matematik.
Fremmedsprog.
Naturlære (fysik, kemi).

C. Obligatorisk - tilvalg:

Det er af hensyn til en øget jævnbyrdighed imellem de gymnasiale uddannelser af afgørende betydning, at eleverne i de faglige grunduddannelser vedligeholder de kundskaber, de har erhvervet under tidligere uddannelse, og at der derudover gives dem mulighed for at videreudvikle sig inden for særlige styrkeområder. Ligeledes vil det ud fra pædagogiske hensyn være ønskeligt, at eleverne får mulighed for at modtage supplerende undervisning i fag, hvor de skønnes at have behov herfor.

Kravet om vedligeholdelse af tidligere indlærte kundskaber kan som minimum omfatte 1 fremmedsprog samt eventuelt regning og matematik. Vedligeholdelsen af disse kundskaber vil i en række tilfælde blive sikret under de foran under B omhandlede emneområder. I det omfang dette ikke sker, kan eleverne som minimum have undervisning i 1 fremmedsprog samt eventuelt i regning og matematik i et nærmere fastsat timetal pr. år. Tilsvarende bestemmelser kan inden for et hovederhvervsområde fastsættes for emneområderne fysik og/eller kemi.

Såfremt de anførte minimumskrav er opfyldt for en elevgruppes vedkommende gennem den tilrettelagte obligatoriske fællesundervisning, jf. foran B, skal et nærmere fastsat timetal overføres som tilvalgstilbud, jf. nedenfor ad D.

D. Tilvalgstilbud

Til samtlige elever skal der som minimum gives tilbud om valg af undervisning i neden-

stående valgfrie emner inden for et nærmere fastsat timetal pr. uddannelsesår:

1. Formning, tegning, musik, kunstforståelse, idræt m.v.
2. 1., 2. og 3. fremmedsprog, regning og matematik, fysik, kemi, edb m.v.

3) Generelle bemærkninger til forslaget

Som anført ovenfor er det anførte forslag kun vejledende, idet det henstilles, at det overlades til de enkelte erhvervsområder selv at afgøre om, hvorvidt man ønsker en almen undervisning som den her foreslåede placeret med hovedvægten i basisåret eller fordelt mere jævnt over hele uddannelsesforløbet. I det omfang man måtte foretrække den første løsning, bør der dog gives muligheder for valgfri undervisning i almene fag i uddannelsens 2. del.

De anførte timetal er ligeledes vejledende, og det er mere af praktiske grunde, at man har opstillet forslaget forsynet med konkrete timetal. Man skal dog her pege på, at der allerede i den nuværende lærlingeuddannelse i vekslende omfang indgår undervisning i almene fag samt i alment-faglige støttefag, hvorfor der ikke generelt vil være tale om en forøgelse af undervisningen med 600-700 timers almen undervisning. I tilknytning hertil vil man af pædagogiske grunde finde det hensigtsmæssigt, at undervisningen i de almene fag så vidt muligt bliver inkorporeret i undervisningen af de faglige discipliner, således at den almene undervisning på en hensigtsmæssig måde kan virke som støtte for den faglige undervisning.

Man skal samtidig henlede opmærksomheden på, at der bør afsættes timer i løbet af uddannelsen til emner som orientering om narkotika, seksuelle spørgsmål og elevernes personlige hygiejne. (For så vidt angår disse emner skal man henlede opmærksomheden på spørgsmålet om tilvejebringelse af de nødvendige lærerkræfter, undervisningsmaterialer m.v.). Ligeledes vil man finde det rigtigt, såfremt der også kunne afsættes timer til undervisning i legemsøvelser.

4) Afsluttende bemærkninger

Udvalget er fuldt ud opmærksom på, at man nogle steder vil være af den umiddelbare opfattelse, at det vil være i overkanten af det tidsmæssigt mulige at indlægge en undervisning af almen karakter på omkring 600 timer i de fag-

lige grunduddannelser, uden at det vil gå ud over den faglige del af uddannelsen.

Dette spørgsmål kan naturligvis ikke besvares generelt, idet det må afhænge af den målsætning, der inden for hvert erhvervsområde vil blive opstillet for uddannelsen. Man skal dog som nævnt pege på, at der i den nuværende lærlingeuddannelse også indgår undervisning i almene fag samt i alment-faglige støttefag - omend i en mindre størrelsesorden end den her foreslåede. Samtidig skal man erindre om, at man bl.a. af pædagogiske grunde vil finde det hensigtsmæssigt, at undervisningen i de almene fag så vidt muligt bliver inkorporeret i undervisningen i de faglige discipliner. Herved vil det formentlig vise sig, at det kan lykkes at gennemføre en betydelig integration af den almene og faglige undervisning, samt at det på denne måde bliver muligt at medtage mere undervisning af almen karakter i uddannelsen end umiddelbart antaget.

I sidste instans vil det imidlertid være ved planlægningen af den undervisning, der skal gennemføres på de enkelte trin af uddannelsen inden for de enkelte større erhvervsområder, at dette spørgsmål vil blive afgjort. Man skal derfor - som anført i kapitel III, afsnit 1 - henstille, at udvalgets forslag bliver videresendt til de enkelte erhvervsområder, således at det kan indgå i de overvejelser om de pågældende uddannelsers tilrettelæggelse, der finder sted inden for disse områder.

Da man imidlertid anser det for en meget væsentlig side af reformen af de faglige grunduddannelser, at der tilbydes eleverne en almen undervisning af et ikke ubetydeligt omfang, skal man - uanset at udvalgets forslag har karakter af et idé-oplæg - samtidig henstille, at forslaget med de afvigelser, man må finde ønskelige, imødekommes derved, at den del af den almene undervisning, der af pædagogiske og andre årsager ikke kan medtages i basisåret, i stedet medtages i 2. dels uddannelsen.

Samtidig skal udvalget dog generelt understrege betydningen af, at der i 2. dels uddannelsen i tilknytning til den uddybende faglige undervisning skabes muligheder for at videreføre i alt fald dele af den almene undervisning, som er påbegyndt under basisåret. Af hensyn til elevernes større modenhed, øgede faglige og almene indsigt samt til deres eventuelle ønsker om videreuddannelse skal man derfor anbefale, at der inden for rammerne af en almen undervisning i 2. del foruden obligatorisk undervis-

ning skabes muligheder for undervisning i tilvalgsfag.

IV. Vejledende forslag til indholdet af de enkelte fag

1) Generelle bemærkninger

I tilknytning til udvalgets overvejelser har man ladet udarbejde vejledende forslag til indholdet af de enkelte fag, der er anført i timefordelingsplanen.

Forslagene til undervisningen i dansk, fremmedsprog (engelsk) samt regning og matematik er udarbejdet af sagkyndige, repræsenterende folkeskolen, gymnasiet og HF, handelsskolerne og de tekniske skoler, idet man herved mener at have sikret, at forslagene er udarbejdet under hensyntagen til den seneste udvikling inden for de øvrige skoleformer og i forlængelse af folkeskolens undervisning. Forslaget til samtidsorientering er udarbejdet af repræsentanter for såvel ovennævnte skoleformer som erhvervslivets organisationer i forening. Forslagene til undervisning i virksomhedslære og arbejdspsykologi er udelukkende udarbejdet af erhvervsrepræsentanter, medens forslaget til edb-orientering er udarbejdet af direktoratets konsulent i edb-spørgsmål. (Vedrørende den nærmere sammensætning af grupper henvises til kapitel I).

Samtlige forslag er opstillet under forudsætning af, at eleverne har forladt folkeskolen efter mindst 9 års undervisning.

Udvalget har ikke ment at kunne tage endelig stilling til det konkrete indhold af disse forslag, men foreslår, at dette spørgsmål overlades til de enkelte erhvervsområder, idet disse vil kunne vurdere, i hvilket omfang man mener at kunne imødekomme forslagene.

Det er i øvrigt udvalgets opfattelse, at der i fortsættelse af arbejdet i disse grupper med jævne mellemrum - f.eks. hvert 4. år - burde nedsættes udvalg med stort set samme repræsentative sammensætning som arbejdsgrupperne med den opgave at ajourføre uddannelsens indhold ved til stadighed at følge udviklingen i samfundet i bred almindelighed, i erhvervene og i de forskellige skoleformer.

Et mindretal (V. Utke) har ønsket at afgive følgende udtalelse:

»Betænkningen fremhæver stort set udelukkende synspunkter, der taler for en så omfattende almen uddannelse, at det nærmer sig en

10. folkeskoleklasse. Yderligere anbefales i betænkningen, at den overvejende del af undervisningen placeres tidligt i uddannelsen, uanset at der er advaret herimod bl.a. med bemærkninger om de mange problemer, de unge netop i en så afgørende erhvervsvalgsfase står overfor, og om det ønskelige i en fordeling over hele uddannelsesforløbet.

Med rette er fremhævet den store enighed om, at hensigtsmæssig almen uddannelse vil lette skift af erhverv og dermed tjene fleksibiliteten. Dette begrundes dog ikke så dominerende timetal til almene fag som foreslået. Erhvervskendskab og erhvervskompetence opnås ikke ad almen vej, selv om velovervejede almen uddannelse må indgå i forsøget.

I øvrigt bør det erindres, at et af de resultater, man forventer af erhvervsuddannelsesforsøgene, er erfaringer fra almene og faglige emnekombinationer til brug ved kommende undervisning i den forud for basisåret liggende folkeskoleuddannelse og erhvervsorientering.

Et ønske om at undgå boglig uddannelse er efter min mening lige så berettiget som at søge en sådan uddannelse, når *lysten, behovet* e.a.

melder sig. Der findes uden tvivl unge, som ikke kan, ikke vil eller hverken kan eller vil gennemgå en omfattende almen undervisning for at opnå ret til at udføre manuelt arbejde i det erhvervsliv, de har lyst til at arbejde i, og som kan anvende deres arbejdskraft. Hermed er ikke betvivlet, at det er elevens *ret* at opnå mulighed for at modtage almen undervisning ud over det for den faglige uddannelse nødvendige, f.eks. som valgfri fag.

Betænkningen synes at være udtryk for, at man sigter mere mod videreuddannelsesmulighederne, end det — efter min opfattelse — bør være tilfældet i et erhvervsuddannelsesforsøg. Erhvervsuddannelse må primært gå ud på at fremstille erhvervslivets mange forskellige grene så sagligt og redeligt som muligt for de unge og derefter give dem de bedst tænkelige betingelser for erhvervsvalg, uddannelse og udvikling.

Da betænkningen har karakter af vejledning for forsøgsudvalgene og antagelig også for den politiske behandling, lægger jeg vægt på, at også de ovenfor anførte synspunkter kommer til udtryk.«

København, den 12. februar 1971.

sign. Valdemar Uike.

København, i februar 1971.

Jens Bach

Vagn Bruun

Preben Holm

W. Marckmann

J. Egedal Poulsen

Erik Tøttrup

Kaj Bentzen

Poul Hansen

Ejvind Jensen

O. I. Mikkelsen
(formand)

Vald. Utke

Holger Voigt-Petersen

Erik Dam-Jensen

Bo Fremming

Cirkulære om uddannelsesforsøget vedrørende jern- og metalindustriens grunduddannelser

1 henhold til § 31 i lov nr. 261 af 2. oktober 1956 om lærlingeforhold bestemmes herved følgende om et uddannelsesforsøg vedrørende jern- og metalindustriens grunduddannelser.

I. Formålet med uddannelsesforsøget

§ 1. Formålet med uddannelsesforsøget er uden at være bundet til eksisterende uddannelsessystemer, fag- og brancheopdelinger at søge at tilvejebringe et system, der bedst muligt tager hensyn til behovet for uddannelse af arbejdskraft inden for jern- og metalindustrien. Uddannelsessystemet opbygges således, at der tilbydes alle kvalificerede unge en trindeligt faglig uddannelse, hvor de enkelte trin giver en passende erhvervskompetence inden for jern- og metalindustrien, og således at der gives mulighed for overgang til andre erhverv på den i uddannelsesmæssig henseende mest hensigtsmæssige måde.

Stk. 2. Forsøget tilsigter endvidere at skabe en hensigtsmæssig overgang fra folkeskolen til den faglige uddannelse, idet det endelige uddannelsesvalg udskydes til et tidspunkt, hvor den uddannelsessøgende har et rimeligt grundlag for at vurdere sine interesser og muligheder inden for erhvervslivet.

Stk. 3. Man sigter herudover mod at skabe den bedst mulige integrering af undervisningen i fagteori, den praktiske undervisning på skole og oplæringen i virksomhederne og lægger samtidig vægt på, at der i undervisningen indgår et alment motiverende pensum.

II. Regler for begyndelse af uddannelsen m.v.

§ 2. For at kunne begynde uddannelsen skal eleven have gennemgået folkeskolens 9. klasse eller tilsvarende eller højere uddannelse.

Stk. 2. Forinden uddannelsens begyndelse skal eleven fremlægge en lægeerklæring. Udgiften hertil afholdes af Metalindustriens Fagskole.

§ 3. Ansøgning om begyndelse af uddannelsens 1. del indsendes til Metalindustriens Fagskole. Ansøgningen underskrives af ansøgeren selv samt - hvis denne er under 18 år - af forældremyndighedens indehavere.

Stk. 2. Ansøgningen affattes på en formular, der godkendes af direktoratet for erhvervsuddannelserne efter indstilling fra forsøgsudvalget, jf. § 21.

§ 4. Efter afslutningen af 1. del ansættes eleven på et godkendt uddannelsessted til gennemgang af uddannelsens 2. del.

Stk. 2. Ansættelsen sker ved en aftale mellem eleven og uddannelsesstedet. Aftalen affattes på en formular, der godkendes af direktoratet for erhvervsuddannelserne efter indstilling fra Metalindustriens Lærlingeudvalg. Aftalen skal underskrives af eleven selv samt - hvis denne er under 18 år - af forældremyndighedens indehavere.

Stk. 3. Ændringer i eller tilføjelser til den godkendte formular skal for at være gyldige godkendes af Metalindustriens Lærlingeudvalg.

Stk. 4. Aftalen skal angive, inden for hvilke arbejdsområder og -discipliner eleven skal uddannes, samt uddannelsens varighed og fastsætte elevens løn- og arbejdsforhold og reglerne for parternes gensidige forpligtelser, jf. kap. V.

Stk. 5. Metalindustriens Lærlingeudvalg sikrer, at alle de elever, der omfattes af forsøget, opnår ansættelse på et godkendt uddannelsessted, jf. dog § 9, stk. 2.

III. Uddannelsens indhold.

§ 5. Uddannelsens 1. del har normalt en varighed af 1 år og 2. del en varighed, der er afhængig af, hvilket område eleven ønsker at uddanne sig i. Uddannelsens 1. del foregår på Metalindustriens Fagskole suppleret med periodevis uddannelse på godkendte praktiksteder. Uddannelsens 2. del foregår på godkendte uddannelsessteder samt ved undervisning på en teknisk skole.

Stk. 2. Den samlede uddannelsestid må normalt ikke overstige den i henhold til lærlinge-loven fastsatte læretid inden for de tilsvarende områder.

Stk. 3. For elever, der under uddannelsens 1. del foretager omvalg af uddannelsesområde, forlænges uddannelsestiden med et tidsrum, der fastsættes af Metalindustriens Lærlingeudvalg efter indstilling fra Metalindustriens Fagskole. Afgørelsen kan indbringes for direktoratet for erhvervsuddannelserne.

Uddannelsens 1. del.

§ 6. Uddannelsens 1. del tilsigter at give eleven en bred orientering om jern- og metalindustrien og en grundlæggende indlæring inden for de i stk. 2 angivne emnegrupper.

Stk. 2. Uddannelsen omfatter følgende emnegrupper:

- Plastisk bearbejdningsteknik.
- Spånløs bearbejdningsteknik.
- Spåntagende bearbejdningsteknik.
- El-teknik og el-mekanisk teknik.
- Finmekanisk teknik.
- Måle- og kontrolteknik.
- Monterings-, vedligeholdelses- og reparationsteknik.
- Transportmiddelteknik.
- Svejs-, lodde- og skæreteknik.

Stk. 3. Uddannelsen opdeles i 2 eller flere trin, således at eleven efter afslutningen af de enkelte trin vælger et snævrere uddannelsesområde. Efter afslutningen af hvert trin skal eleven have mulighed for at afbryde uddannelsen.

Stk. 4. Udover de i stk. 2 nævnte emnegrupper indgår undervisning af almen karakter.

Stk. 5. De nærmere regler om indholdet af den skolemæssige uddannelse og uddannelsen på praktikstederne fastsættes af det i § 21 omtalte forsøgsudvalg. Undervisningsplanerne for den skolemæssige undervisning skal godkendes

af direktoratet for erhvervsuddannelserne og reglerne for uddannelsen på praktikstederne af Metalindustriens Lærlingeudvalg.

Stk. 6. De i stk. 2 nævnte emnegrupper kan fraviges af direktoratet for erhvervsuddannelserne efter indstilling fra forsøgsudvalget.

Uddannelsens 2. del.

§ 7. Uddannelsens 2. del tilsigter i fortsættelse af 1. del at give eleven en grundig praktisk og teoretisk uddannelse inden for et afgrænset område af jern- og metalindustrien.

Stk. 2. Uddannelsen kan inden for de enkelte områder opdeles i 2 eller flere trin eventuelt således, at eleven ved afslutningen af et trin kan vælge et snævrere uddannelsesområde. Efter afslutningen af hvert trin skal eleven have mulighed for at afbryde uddannelsen.

Stk. 3. Undervisningsplanerne for den skolemæssige undervisning godkendes af direktoratet for erhvervsuddannelserne efter indstilling fra forsøgsudvalget og efter forhandling med Metalindustriens Lærlingeudvalg. Reglerne om uddannelsen på uddannelsesstederne godkendes af Metalindustriens Lærlingeudvalg efter indstilling fra forsøgsudvalget.

IV. Regler om uddannelsens gennemførelse.

§ 8. Metalindustriens Fagskole vejleder under uddannelsen eleven med hensyn til dennes valg af uddannelsesområde.

§ 9. Metalindustriens Fagskole foretager med passende mellemrum under uddannelsens 1. del - efter samråd med eleven og eventuelt tillige på grundlag af afholdte prøver el.lign. - bedømmelse af, om eleven hidtil har gennemført uddannelsen på tilfredsstillende måde.

Stk. 2. Skolen kan træffe afgørelse om, hvorvidt eleven vil kunne fortsætte uddannelsen.

§ 10. Det i § 21 omtalte forsøgsudvalg kan i samråd med Metalindustriens Lærlingeudvalg bestemme, at der skal afholdes en prøve el.lign. ved afslutningen af uddannelsens 2. del.

§ 11. Afgørelse i henhold til § 9, stk. 2 kan indbringes for det i § 25 omtalte ankeudvalg. Efter nærmere bestemmelse af direktoratet for erhvervsuddannelserne kan der ligeledes for ankeudvalget indbringes klager vedrørende uddannelsens 2. del.

V. Elevernes retlige og økonomiske forhold under uddannelsen.

Uddannelsens 1. del.

§ 12. Under uddannelsens 1. del har Metalindustriens Fagskole ansvaret for, at uddannelsen finder sted i overensstemmelse med de fastsatte uddannelsesbestemmelser. Metalindustriens Fagskole sikrer, at eleven gennemgår den fastsatte praktikuddannelse på godkendte praktiksteder.

Stk. 2. Reglerne om elevernes løn- og arbejdsforhold under uddannelsens 1. del — herunder bestemmelser om ferie - fastsættes ved aftale mellem jern- og metalindustriens organisationer. Ved fastsættelse af tidspunktet for elevernes ferie skal der tages hensyn til skolens tilrettelæggelse af undervisningen.

Stk. 3. Eleven skal være medlem af en offentlig sygeforsikring og afholder udgifterne herved. Skolen skal holde eleven forsikret i overensstemmelse med bestemmelserne i lovbekendtgørelse nr. 259 af 18. august 1964 om forsikring mod følger af ulykkestilfælde.

Uddannelsens 2. del.

§ 13. Under uddannelsens 2. del påhviler det uddannelsesstedet at sørge for, at eleverne modtager en uddannelse i overensstemmelse med de fastsatte uddannelsesbestemmelser, og at påse, at eleverne følger den foreskrevne undervisning på teknisk skole. Lærlingelovens § 12, stk. 7, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Reglerne om elevernes løn- og arbejdsforhold under uddannelsens 2. del — herunder bestemmelser om ferie — fastsættes ved aftale mellem jern- og metalindustriens organisationer. Lærlingelovens § 14, stk. 1 og 2 om arbejdstiden finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Uddannelsesstedet skal påse, at eleven er medlem af en offentlig sygeforsikring og udrede omkostningerne herved samt holde eleven forsikret i henhold til lovbekendtgørelse nr. 259 af 18. august 1964 om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. Lærlingelovens § 13, stk. 7 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Uddannelsesstedet yder tilskud til undervisningen på teknisk skole i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 191 af 4. juni 1964, § 5, stk. 1.

Stk. 5. Lærlingelovens § 11 om anden beskæftigelse under læretiden finder tilsvarende anvendelse.

§ 14. Under uddannelsens 2. del gælder de i lærlingelovens §§ 20-23 fastsatte regler om læreforholdets ophør med de fornødne afvigelser, jf. dog § 7, stk. 2 i dette cirkulære.

Stk. 2. Inden for de 3 første måneder af den del af uddannelsesperioden, hvor eleven er beskæftiget på uddannelsesstedet, kan hver af parterne ophæve aftalen. Metalindustriens Lærlingeudvalg sikrer, at eleven, senest 4 uger efter at udvalget er blevet bekendt med ophævelsen, får mulighed for at indgå aftale med et andet uddannelsessted.

Stk. 3. Dersom uddannelsesforholdet ophører i medfør af stk. 1 eller stk. 2, skal uddannelsesstedet snarest give meddelelse herom til arbejdsformidlingskontoret i København, der underretter Metalindustriens Lærlingeudvalg.

§ 15. Såfremt eleven på grund af sygdom forsømmer mere end i alt 1 måned pr. uddannelsesår, kan såvel uddannelsesstedet som eleven forlange uddannelsesperioden forlænget med et af Metalindustriens Lærlingeudvalg fastsat tidsrum. Med forsømmelse på grund af sygdom sidestilles den tid, som hengår ved, at eleven må gå en del af undervisningen på teknisk skole om.

Stk. 2. Lærlingeudvalgets afgørelse i henhold til stk. 1 kan indbringes for direktoratet for erhvervsuddannelserne.

Stk. 3. I tilfælde af sygdom er eleven omfattet af reglerne om dagpenge til lønarbejdere, jf. lovbekendtgørelse nr. 160 af 4. april 1963 om den offentlige sygeforsikring.

Stk. 4. Såfremt parterne er enige herom, kan Metalindustriens Lærlingeudvalg tillade, at der sker en midlertidig afbrydelse af uddannelsen, jf. dog lærlingelovens § 10 om midlertidig afbrydelse af læreforholdet på grund af graviditet.

§ 16. Arbejdsformidlingskontoret i København forsyner aftalen om uddannelsens 2. del med en påtegning om, at aftalen er i overensstemmelse med reglerne i dette cirkulære, og at uddannelsesstedet er godkendt af Metalindustriens Lærlingeudvalg.

§ 17. Reglerne i lærlingelovens §§ 27, 28 og 29 finder tilsvarende anvendelse med de fornødne afvigelser.

Fælles bestemmelser

§18. Reglerne i bekendtgørelse nr. 214 af 20. juni 1961 om statstilskud til lærlinges rejse- og opholdsudgifter under oplæring uden for

hjemstedet samt i bekendtgørelse nr. 361 af 17. oktober 1966 om godtgørelse af udgifter til lærlinges befordring i forbindelse med deltagelse i undervisningen på handelskoler og tekniske skoler finder tilsvarende anvendelse for de elever, der omfattes af forsøget.

§ 19. Hvis uddannelsen afbrydes, træffer Metalindustriens Lærlingeudvalg efter anmodning fra eleven afgørelse om, i hvilket omfang der vil kunne ske en afkortning af læretiden ved indgåelse af et læreforhold i medfør af lærlingeovens almindelige regler.

VI. Uddannelsesbeviser.

§ 20. Ved afslutningen af 1. del udsteder Metalindustriens Fagskole et bevis for den uddannelse, eleven har gennemgået. Afbrydes uddannelsen under gennemgangen af 1. del, udsteder skolen et bevis for den del af uddannelsen, eleven har gennemgået.

Stk. 2. Ved afslutningen af 2. del udsteder Metalindustriens Lærlingeudvalg ligeledes et bevis for den uddannelse, eleven har gennemgået. Afbrydes uddannelsen under 2. del, udsteder uddannelsesstedet et bevis for den del af uddannelsen, eleven har gennemgået.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 omtalte beviser affattes på formularer godkendt af direktoratet for erhvervsuddannelserne efter forhandling med Metalindustriens Lærlingeudvalg.

VII. Uddannelsesforsøgets organisation.

§ 21. Der nedsættes et forsøgsudvalg bestående af:

- 2 medlemmer repræsenterende Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark,
- 2 medlemmer repræsenterende Dansk Smede- og Maskinarbejder Forbund,
- 2 medlemmer repræsenterende undervisningsministeriet,
- 1 medlem repræsenterende skolelederne ved de tekniske skoler og
- 1 medlem repræsenterende lærerne ved de tekniske skoler.

De elever, der omfattes af uddannelsesforsøget, vælger endvidere 1 medlem. I forsøgsudvalgets møder deltager som tilforordnede en repræsentant for Metalindustriens Lærlingeudvalg, lederen af Metalindustriens Fagskole samt en re-

præsentant for uddannelsesafdelingen i Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark.

Stk. 2. Direktoratet for erhvervsuddannelserne kan udvide forsøgsudvalget med medlemmer repræsenterende andre organisationer inden for fagområder, der inddrages i forsøget.

Stk. 3. Forsøgsudvalget sørger for udarbejdelse af reglerne om uddannelsens indhold i overensstemmelse med reglerne i §§ 6 og 7 og træffer i samråd med Metalindustriens Lærlingeudvalg bestemmelse om, hvorvidt der ved afslutningen af 2. del skal aflægges en prøve el. lign. jf. § 10.

Stk. 4. Udvalget sørger for indsamling og behandling af det under forsøget indkomne erfaringsmateriale og holder direktoratet for erhvervsuddannelserne og Metalindustriens Lærlingeudvalg orienteret om forløbet af uddannelsesforsøget.

§ 22. Metalindustriens Fagskole varetager undervisningen m.v. under 1. del. jf. §§ 3, 5, 8, 9, 12, stk. 1 og 3 samt § 20 stk. 1. Skolen fører endvidere tilsyn med uddannelsen på praktikstederne.

Stk. 2. Det påhviler skolen at holde forsøgsudvalget orienteret om forløbet af uddannelsesforsøgets 1. del.

§ 23. Metalindustriens Lærlingeudvalg godkender reglerne om uddannelsen på uddannelsesstederne under forsøgets 2. del, jf. § 7. Lærlingeudvalget træffer aftale med praktiksteder og uddannelsessteder om deltagelse i forsøget og fører under 2. del tilsyn med uddannelsen på uddannelsesstederne. Udvalget afgiver endvidere indstilling til direktoratet for erhvervsuddannelserne om udformningen af de i § 4, stk. 2 og § 20, stk. 3 nævnte formularer og udsteder beviser ved afslutningen af 2. del, jf. § 20, stk. 2.

Stk. 2. Lærlingeudvalget træffer afgørelse i de i § 4, stk. 3, § 15, stk. 1 og 4 og § 19 omhandlede tilfælde.

Stk. 3. Det påhviler lærlingeudvalget at holde forsøgsudvalget orienteret om forløbet af uddannelsesforsøgets 2. del.

§ 24. Arbejdsformidlingskontoret i København påser, at aftalerne om uddannelsens 2. del er i overensstemmelse med reglerne i cirkulæret, jf. § 16. I forbindelse hermed foretager kontoret en registrering af de indgåede aftaler. Kontoret underretter Metalindustriens Lærlingeudvalg, når et uddannelsesforhold ophører i medfør af § 14, stk. 1 og 2, jf. § 14, stk. 3.

§ 25. Direktoratet for erhvervsuddannelserne nedsætter et ankeudvalg til behandling af de i § 11 nævnte sager.

Stk. 2. Ankeudvalget består foruden af formanden af 5 medlemmer, hvoraf 2 medlemmer beskikkes efter indstilling fra Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark, 2 medlemmer efter indstilling fra Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark og 1 medlem efter indstilling fra de elever, der omfattes af uddannelsesforsøget. Som formand for udvalget beskikkes den af Københavns Magistrat valgte formand

for lærlingevoldgiftsretten, jf. lærlingelovens § 27, stk. 2.

Stk. 3. De nærmere regler om sagernes indbringelse for og behandling i udvalget fastsættes af direktoratet for erhvervsuddannelserne.

§ 26. Cirkulæret træder i kraft den 1. august 1970.

Stk. 2. Ved cirkulærets ikrafttræden ophæves undervisningsministeriets cirkulære nr. 94 af 23. maj 1969. Bestemmelserne vedrørende 1. del vil dog fortsat være gældende for de elever, der har påbegyndt forsøgsundervisningen før 1. august 1970.

Undervisningsministeriet,

Direktoratet for erhvervsuddannelserne, den 13. juli 1970.

O. I. Mikkelsen.

/ Ida Dybdal.

*Finansieringen af undervisningen af lærlinge på handelsskoler og tekniske skoler
efter de mugældende regler*

Faktisk afholdte udgifter vedr. finansåret 1969-70 i mill. kr.	Stat			Kommuner			Skolepenge			Lærlingebidrag			I alt		
	H	T	I alt	H	T	I alt	H	T	I alt	H	T	I alt	H	T	I alt
Tilskudsberettigende driftsudgifter, der fordeles mellem stat, kommune og læremestre	52 pct. 22,1	65 pct. 72,6	117,7 94,7	15,6 pct. 6,6	19,5 pct. 21,8	35,1 28,4	32,4 pct. 13,8	15,5 pct. 17,3	31,1	42,5	111,7	154,2			
Tilskudsberettigende driftsudgifter til censur på H samt til metal- forsøget på T	100 pct. 2,3	80,5 pct. 1,9	180,5 4,2		19,5 pct. 0,5	0,5							2,3	2,4	4,7
Ikke-tilskudsberettigende driftsudgifter							1,2	6,4	7,6				1,2	6,4	7,6
Befordring til og fra skole	2,6	5,9	8,5										2,6	5,9	8,5
Ophold/befordring til og fra lærersted	0,7	1,4	2,1										0,7	1,4	2,1
Skolehjemdrift	2,5	17,6	20,1				0,4	3,7	4,1				2,9	21,3	24,2
Udstyr	85 pct. 1,5	85 pct. 7,4	170 8,9	15 pct. 0,2	15 pct. 0,2	30 1,1							1,7	8,5	10,2
Om- og tilbygning af lokaler	0,2	2,2	2,4										0,2	2,2	2,4
Inventar og kontormaskiner	0,5	2,1	2,6										0,5	2,1	2,6
	32,4	111,1	143,5	6,6	22,3	28,9	15,2	24,8	40,0	0,4	3,7	4,1	54,6	161,9	216,5

De gennemsnitlige udgifter pr. år til byggeri til handelsskoler, tekniske skoler og skolehjem, beregnet på grundlag af lånetilsagn for finansårene 1966-67 til 1969-70 udgør 88,4 mill. kr. Heraf dækkes 44,2 mill. kr. (50 pet.) ved tilskud fra staten og 14,7 mill. kr. (ca. 16,6 pet.) ved skolernes eget indskud. De resterende udgifter på 29,5 mill. kr. (ca. 33,4 pet.) dækkes gennem offentlige lån¹⁾. Bruttoudgiften på 88,4 mill. kr. udgør fordelt på lærlingskolerne efter klassetimetallet:

	H: 12,8 mill. kr.	
	T: 49,3 mill. kr.	
Klassetimer		Elevtimer
H:	0,5 mill.	9,2 mill.
T:	1,6 mill.	18,6 mill.

Udgifterne til om- og tilbygning af lokaler samt udgifterne til inventar og kontormaskiner er fordelt på lærlingskolerne efter klassetimetallet. Se skemaet.

H — handelsskoler
T = tekniske skoler

¹⁾ I følge § 13 i lov nr. 191 af 4. juni 1964 om godkendelse af og tilskud til handelsskoler og tekniske skoler m.v. kan der af statskassen ydes rente- og afdragsfrie lån til opførelse, til- og ombygninger eller køb af bygninger med indtil $\frac{5}{6}$ af bygningernes opførelsesværdi eller købesum. I praksis yder staten $\frac{5}{6}$, skolen selv bidrager med $\frac{1}{6}$ og de resterende $\frac{2}{6}$ dækkes gennem offentlige lån, hvor renter og afdrag bliver driftsudgift. I medfør af lovens § 14 kan der i visse tilfælde ydes tilskud til fuld dækning af til- og ombygninger.

Kapacitetsbehov og omkostninger i forbindelse med uddannelsesreformen

(Beregninger foretaget af sekretariatet)

Den foreslåede uddannelsesreform vil medføre en væsentlig forøgelse af udgifterne til undervisningen inden for det erhvervsfaglige uddannelsesområde, ligesom der vil blive behov for en væsentlig udbygning af skole- og skolehjemskapaciteten¹⁾. I perspektivplanlægning 1970-85 er der forudsat en udbygning af uddannelserne i det 10.-12. uddannelsesår²⁾.

En nærmere beregning af kapacitetsbehovet og omkostningerne i forbindelse med uddannelsesreformen må bygge på en række forudsætninger, som ikke på nuværende tidspunkt er klarlagt. Uddannelsesstrukturen, herunder omfanget af den skolemæssige del af uddannelserne og indholdet heraf, afhænger bl.a. af resultaterne af uddannelsesforsøgene. Hertil kommer, at det vil være vanskeligt at beregne, hvilke besparelser som vil fremkomme som følge af en nedgang i lærlingetilgangen. Det forudsættes derfor, at nedenstående beregninger ajourføres løbende i forsøgsperioden.

A) Udbygningstakten.

Udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser har foreslået nedenstående udbygningstakt for de erhvervsfaglige grunduddannelser³⁾. Udbygningstakten er fastsat under hensyn til folketingets beslutning af 30. maj 1969 om en reform af de grundlæggende skoleuddannelser, hvorefter der fra 1975 skal være tilbud til de unge om et 10. skoleår i folkeskolen eller tilsvarende skoleformer eller en bred faglig grunduddannelse.

⁰ Side 42 (bilag 1).

²⁾ Perspektivplanlægning 1970-85, anden del, side 19-25 og 45-46.

³⁾ Side 42 (bilag 1).

Tabel 1. Udbygningstakt

	Uddannelseslinier:				I alt
	Handel og kontor	Jern og metal	Bygge og anlæg	Andre linjer ⁴⁾	
1969-70 ⁵⁾		250			250
1970-71 ⁵⁾		220			220
1971-72	240	240		120	600
1972-73	240	500	240	360	1340
1973-74	1000	1000	500	750	3250
1974-75	2000	2000	1000	1400	6400
1975-76	4000	4000	2000	2800	12800
1976-77	13000	9000	5000	3200	30200

Der er ikke i denne udbygningstakt taget hensyn til kursus til handelseksamen og assistentuddannelserne samt de værkstedsskoler, der er etableret med henblik på optagelse på teknikum. Disse uddannelser havde i 1969-70 tilgang på henholdsvis ca. 4800, 2000 og 500 elever (i 1968-69 henholdsvis ca. 3900, 1800 og 460 elever)⁶⁾.

Med den foreslåede udbygningstakt forventes tilgangen til lærlinguddannelserne i 1976-77 stort set at ophøre.

Der har i de senere år været en nedgang i lærlingetilgangen, hvilket formentlig især skyldes relativt små årgange i de relevante aldersgrupper, øget tilgang til de almen gymnasiale uddannelser (studentereksamen og højere forberedelseksamen) samt en øget tilgang til an-

⁴⁾ Nærings- og nydelsesmiddel, grafiske fag og håndværksmæssige servicefag.

⁵⁾ Konstateret tilgang til uddannelsesforsøget indenfor jern- og metalindustrien.

⁶⁾ Side 55 (bilag 1). Uddannelserne forventes senere integreret i de erhvervsfaglige grunduddannelser.

dre erhvervsmæssige uddannelser, f.eks. handelseksamen og assistentuddannelserne.

I tabel 2 er det anslået, hvor mange 16-årige

der kan forventes at ville påbegynde en erhvervsmæssig uddannelse i perioden indtil 1976-77.

Tabel 2. Tilgangen til de erhvervsmæssige uddannelser for 16-19-årige

	Antal 16-årige	Lærlingeudd. og erhvervs- faglige ud- dannelser	Andre er- hvervsud- dannelser for 16-19-årige	I alt	Pct. af 16-årige
1966-67 til 1968-69 (gennemsnit)	74800	31700	4700	36400	48,7
1971-72 til 1975-76 (gennemsnit)	72900	30000	7000	37000	50,8
1976-77	73000	30000	8000 ⁷⁾	38000	52,1

B) Uddannelsesstrukturen og behovet for elevpladser i skole.

For at kunne beregne behovet for elevpladser inden for det erhvervsfaglige uddannelsesområde må der gøres visse forudsætninger om den fremtidige uddannelsesstruktur, herunder det typiske uddannelsesforløb og omfanget af skoleundervisning.

Tabel 3. Forløbsmodel for 100 elever og omfanget af uddannelsen på skole

	Uddannelsesforløbet for 100 elever	Gennemsnitlig varighed af skole- uddannelsen ⁸⁾ (uger)		
1. udd. år (basisudd.)	100	40		
2. udd. år	90	Alt. 1 10	Alt. 2 15	Alt. 3 20
3. udd. år	80	10	15	20
4. udd. år	30	10	15	20

I forsøgsperioden forventes flere af uddannelserne at få en varighed af op til 4 år under hensyn til, at en række af de nuværende lærlingeuddannelser er 4-årige. Ved forsøgsperiodens afslutning forudsættes det dog, at uddannelsestiden normalt vil være 3-årig. Der er i modellen kun taget hensyn til det normale uddannelsesforløb, og der er således ikke taget hensyn til etablering af værkstedsskoler eller lignende⁹⁾.

På grundlag af tabel 3 og den foreslåede udbygningstakt i tabel 1 er herefter i tabel 4 foretaget beregninger af antal helårselever (behovet for elevpladser).

I 1979-80 forventes der at være behov for ca. 55.000 elevpladser med en årlig tilgang på 30.000 elever, og dersom skoleundervisningen på 2. og 3. uddannelsesår gennemsnitlig har en varighed af 20 uger pr. år (tabel 3, alternativ 3), og det 4. uddannelsesår er bortfaldet.

Tabel 4. Bestand og antal helårselever.

Skoleår (august- juli)	Bestand			Antal helårselever		
	1. udd. år (basisudd.)	2.-4. udd. år	I alt	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3
1971-72	600	400¹⁰⁾	1000	700	750	800
1972-73	1340	860¹⁰⁾	2200	1560	1670	1770
1973-74	3250	1750	5000	3690	3910	4130
1974-75	6400	4200	10600	7450	7980	8500
1975-76	12800	8800	21600	15000	16100	17200
1976-77	30200	17800	48000	34650	36880	39100

⁷⁾ Uddannelserne forventes helt eller delvis at være integreret i de erhvervsfaglige grunduddannelser.

⁸⁾ 1 skoleår = 40 uger à 35 timer.

⁹⁾ Side 15.

¹⁰⁾ Inkl. tilgangen til uddannelsesforsøget inden for jern- og metalindustrien i 1969-70 og 1970-71.

C) Driftsomkostningerne.

I 1969-70 udgjorde de tilskudsberettigende driftsudgifter (omfattende især lærerløn, administration) til lærlingeundervisningen samt udgifterne til læremidler skønsmæssigt 7.000 kr. pr. helårselev ved handelsskolerne og 8.900 kr. ved de tekniske skoler, eller gennemsnitlig 8.300 kr.

I første halvdel af forsøgsperioden forventes de tilsvarende udgifter pr. helårselev at blive væsentlig større. I løbet af forsøgsperioden forventes udgiften pr. helårselev dog at falde, men næppe til det nuværende niveau. Dette skyldes

bl.a. indførelse af tilvalgsfag, en mere specialiseret undervisning på de sidste trin af uddannelserne samt udgifter til erhvervs- og uddannelsesvejledningen. Herudover må der i forsøgsperioden som helhed forventes noget lavere klassekvotienter, ligesom lærerne i den første del af forsøgsperioden skal forberede den enkelte lektion mere end normalt samt udarbejde rapporter om undervisningen.

Nedenfor i tabel 5 er foretaget beregninger af driftsomkostningerne under forudsætning af en given udgift pr. helårselev¹¹⁾ ¹²⁾).

Tabel 5. Driftsomkostninger i forbindelse med de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser (lærerløn, administration, læremidler, etc.).

Finansår	Omkostning pr. helårselev (1970-priser) (kr.)	Samlede omkostninger til drift (mill. kr.)	Heraf kommunalt bidrag (40 pct.) ¹³⁾ (mill. kr.)
1971-72	13.000	8-10	3-4
1972-73	13.000	17-20	7-8
1973-74	12.000	38-43	15-17
1974-75	10.000	67-76	27-30,5
1975-76	10.000	131-150	52-60
1976-77	alt. a 9.000	271-307	108-123
	alt. b 10.000	297-336	119-134,5

Tabel 6. Elevtimetallet ved lærlingeundervisningen og besparelser ved fald i undervisningsaktiviteten (1970-priser)

Finansår	Skønnet elevtimetal ved lærlingeundervisningen ¹⁴⁾ (mill.)	Besparelser ¹⁵⁾ (mill. kr.)				Merudgift for ¹⁶⁾	
		Stat	Kommuner	Private	lait	Stat (mill. kr.)	Kommuner (mill. kr.)
1971-72	27,6	0,7	0,2	0,3	1,2	4-5	3-4
1972-73	27,1	2,4	0,7	1,0	4,1	8-9,5	6-7
1973-74	26	6,3	1,8	2,5	10,6	16,5-19,5	13,5-15,5
1974-75	24	13,2	3,9	5,3	22,4	27-32,5	23-26,5
1975-76	20	27	8	11	46	51,5-63	44,5-52
1976-77	10	62	18	25	105	alt. a:	
						101-122	90-105
						alt. b:	
						116-140	101-116

¹¹⁾ Antallet af helårselever er i modsætning til tabel 4 beregnet pr. finansår.

¹²⁾ Side 43 (bilag 1) er der af udvalget vedrørende de faglige grunduddannelser foretaget beregninger af driftsudgifterne. Disse beregninger omfatter for det første ikke udgifter til læremidler. For det andet er der i 1975-76 og 1976-77 regnet med samme pris pr. elevtime som i 1969-70 og der er således ikke medregnet en forhøjelse af den gennemsnitlige pris pr. helårselev som forudsat i tabel 5.

¹³⁾ Forudsat at driftsomkostningerne fordeles mellem stat og kommune med henholdsvis 60 og 40 pct.

¹⁴⁾ Elevtimetallet ved læringskolerne var i 1969-70 27,8 mill.

¹⁵⁾ Øer er ved beregningen anvendt en pris på 5,90 kr. pr. elevtime.

¹⁶⁾ Besparelserne er fratrasket de beregnede driftsomkostninger i tabel 5. Merudgiften for det offentlige fremkommer som resultat af den ændrede byrdefordeling, øget undervisningsaktivitet og øget udgift pr. helårselev.

Under forudsætning af en årlig tilgang på 30.000 skønnes driftsomkostningerne i 1979-80 maksimalt at ville andrage 500-550 mill. kr. (3-årigt uddannelsesforløb og gennemsnitligt 20 ugers skoleundervisning pr. år på 2. og 3. uddannelsesår, tabel 3, alternativ 3).

Tilgangen til lærlingeuddannelserne forventes at falde gradvis i takt med udbygningen af forsøgsuddannelserne, hvorfor der vil kunne påregnes visse besparelser. Det er imidlertid vanskeligt at beregne besparelserne, da der ikke foreligger nogen prognose for lærlingetilgangen.

I tabel 6 er der dog skønsmæssigt anslået en nedgang i elevtimetallet ved lærlingeskolerne og på grundlag heraf foretaget beregninger af den årlige besparelse for det offentlige samt læremestrene¹⁷⁾.

D) Lærerbehovet.

Det undervisningspligtige timetal for lærere, der underviser på lærlingeskolerne, er pr. 1. jan. 1971 ved tekniske skoler 36 (praktik) og 32 (teori) og ved handelsskoler 27 (handelsmedhjælpereksamen). Der føres forhandlinger bl.a. om det pligtige timetal.

Klassekvotienterne har i de senere år inden for handelsskolerne ligget på omkring 20 og ved lærlingeundervisningen på tekniske skoler

på omkring 12, idet kvotienterne varierer meget fra fag til fag.

I tabel 7 er behovet for lærere i 1976-77 til de erhvervsfaglige grunduddannelser beregnet på grundlag af alternativer om løntimeforbrug pr. helårselev og lærernes undervisningspligtige timetal, idet der ikke er taget hensyn til overtimer og timereduktioner på grund af opgaveretning og lignende.

Tabel 7. Lærer behov i 1976-77

Lærertilførsel- forbrug pr. helårselev ¹⁸⁾	Undervisningspligtigt timetal			
	10	28	20	25
100	3100	3300	3550	3700
90	2800	3000	3200	3350
80	2500	2700	2900	3000

Herudover skønnes der i 1976-77 at være ca. 700 lærere beskæftiget med undervisning inden for lærlingeuddannelserne. Dersom der regnes med ca. 2900 lærere til de erhvervsfaglige grunduddannelser i 1976-77, vil der således i alt være behov for ca. 3600 lærere, hvilket skønnes at medføre behov for en udvidelse af den nuværende stab på 1300 lærere indtil 1976-77¹⁹⁾.

I 1979-80 skønnes lærerbehovet med en årlig tilgang på 30.000 elever at være ca. 5.000²⁰⁾, hvilket vil medføre behov for en forøgelse i forhold til 1976-77 på ca. 1.400 lærere.

E) Lokalebehovet.

Tabel 8. Den nuværende skolekapacitet (lærlingeundervisning og kursus til handelseksamen)²¹⁾

	Tekniske skoler (lærlinge- undervisning)	Handelsskoler (lærlingeunderv. og handelseksamen)	I alt
Bruttoetageareal	365000 m ²	128000 m ²	493000 m ²
Antal lokaler:			
Teori	860	1070 ²²⁾	1930
Værksteder, laboratorier	940		940
I alt	1800	1070	2870

¹⁷⁾ Det er ikke muligt nøjere at beregne de samfundsmæssige besparelser.

¹⁸⁾ I perspektivplanlægning 1970-85 regnes med et løntimeforbrug pr. helårselev på 100 og et pligtigt timetal på 25.

¹⁹⁾ Hertil kommer lærere til den nuværende undervisning ved kursus til handelseksamen og assi-

stentuddannelserne, der skønsmæssigt anslås til 600.

²⁰⁾ Ekskl. de nuværende kurser til handelseksamen og assistentuddannelserne.

²¹⁾ Undersøgelse foretaget i 1971.

²²⁾ Omfatter både normalklasser og faglokaler.

Klassekvotienten og udnyttelsesgraden af de enkelte lokaler vil variere meget mellem de forskellige uddannelser. I forbindelse med værkstedsundervisningen ved de tekniske skoler vil der ofte være en relativ lav udnyttelsesgrad af de enkelte lokaler på grund af den specialiserede undervisning samt relativt lave klassekvotienter.

Under forudsætning af en hensigtsmæssig udnyttelse af lokalerne²³⁾ og en gennemsnitlig klassekvotient på 15-16 skønnes den nuværende kapacitet at kunne dække lokalebehovet for maksimalt 30.000 helårselever (gennemsnitlig 10,5 helårselev pr. lokale)²⁴⁾.

I 1976-77 skønnes der at være behov for 37.000 til 39.000 elevpladser i forbindelse med de erhvervsfaglige grunduddannelser samt ca. 7.000 elevpladser til lærlingeundervisningen og 5.000 til den nuværende handelseksamen. Der forventes således i 1976-77 at være behov for omkring 50.000 elevpladser (incl. handelseksamen) hvilket vil medføre behov for en forøgelse på omkring 20.000 elevpladser.

I 1979-80 skønnes behovet for elevpladser at være øget til 60.000 (incl. handelseksamen), svarende til en forøgelse i forhold til 1976-77 på 10.000²⁵⁾.

Der er ikke taget hensyn til udnyttelse af eventuel ledig kapacitet inden for andre skoleområder.

Byggeudgifterne pr. elevplads skønnes gennemsnitlig at udgøre 30.000-35.000 kr. (1970-priser) excl. udgifter til udstyr²⁶⁾. På grundlag heraf er anlægsudgifterne anslået i tabel 9.

Herudover må der tages hensyn til erstatningsbyggeri, om- og tilbygninger samt udstyr og inventar ved de nuværende handelsskoler og

Tabel 9. Anlægsudgifter incl. udstyr og inventar til de erhvervsfaglige grunduddannelser og lærlingeuddannelserne (1970-priser)

(mill. kr.)	Samlede udgifter til byggeri, ²⁷⁾ udstyr og inventar	Udgifter for staten med nuværende finansieringsregler ²⁸⁾
1970-71 til		
1972-73	170	105
1973-74 og		
1974-75	300	170
1975-76 og		
1976-77	550-650	325-375
I alt	1020-1120	600-650

tekniske skoler. Indtil 1973-74 er der på 3-års-budgetterne afsat ca. 44 mill. kr. til byggeri på handelsskoler og tekniske skoler. Dette omfatter imidlertid også eksamensundervisning, (assistentuddannelser og andre tekniske uddannelser, handelseksamen, højere handelseksamen m.v.). Skønsmæssigt antages der at være ca. 21 mill. kr. til rådighed for lærlingeundervisningen pr. år, hvilket med den nuværende finansieringsform skønnes at dække et byggeri på ca. 42 mill. kr. om året²⁹⁾.

Udgifterne til om- og tilbygninger samt udstyr og inventar androg i 1969-70 15,2 mill. kr., hvoraf 1,3 mill. kr. dækkedes gennem skolepenge (til udstyr)²⁸⁾. I forbindelse med forsøgsuddannelserne må det forventes, at disse udgifter vil øges noget, idet skolerne skal tilpasse sig den nye undervisning. Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt, hvor kursusplanerne for de enkelte forsøgsuddannelser med undertagelse af jern- og metalindustrien ikke foreligger, at anslå merudgiften. Det skønnes, at der

syntagen til fastprissystemet er byggeudgifterne fremregnet således, at de i 1970-priser udgør henholdsvis 1.400 kr. og 1.500 kr. pr. m² for tekniske skoler og handelsskoler eller gennemsnitlig 1.450 kr. pr. m². Bruttoarealet pr. elevplads er sat til ca. 25 m² og 15 m² ved hhv. tekniske skoler og handelsskoler. I perspektivplanlægning 1970-85, anden del side 24, regnes med 45.000 kr. pr. elevplads.

²⁷⁾ Side 93 (bilag 3).

²⁸⁾ Side 93 (bilag 3).

²⁹⁾ Inkl. erstatningsbyggeri, om- og tilbygninger.

³⁰⁾ Der er regnet med statstilskud på 50 pct. af den samlede udgift til nybyggeri og 85 pct. af udgiften til udstyr. Der er således taget hensyn til den nuværende finansieringsform, hvorefter 2/3 af byggeudgiften dækkes af offentlige lån (se side 94, bilag 3).

²³⁾ Spørgsmålet om etablering af hensigtsmæssige skoleenheder, hvor der sker en rimelig udnyttelse af lokaler, udstyr og lærere, vil blive undersøgt i forbindelse med de enkelte kursusplaner og udbygningen af skolerne.

²⁴⁾ Der er her forudsat samme fordeling af eleverne på de enkelte uddannelsesområder som i dag. En eventuel ændret fordeling kan delvis udliges i forbindelse med nybygning, hvor man også kan tage hensyn til ændrede krav til lokalernes indretning og størrelse.

²⁵⁾ En fordobling i forhold til den nuværende kapacitet.

²⁶⁾ De 30-35.000 kr. pr. elevplads fremkommer på grundlag af en undersøgelse af håndværksudgifterne (bygningsarbejde, installationer) ved skolebyggeri i perioden fra 1964 til 1968. Med et byggeindeks på 230 (gennemsnit for 1970) og under hen-

fra 1972-73 og indtil 1974-75 vil være behov for ca. 20 mill. kr. om året, men i forbindelse med den videre planlægning kan der vise sig et yderligere behov, især med hensyn til uddannelsen inden for fagspecialerne. Der er ikke i dette beløb medregnet udstyr og inventar i forbindelse med nybyggeri.

I perioden fra 1977-78 til 1979-80 forventes der med en årlig tilgang på 30.000 elever og med gennemsnitlig 20 ugers skoleundervisning pr. år på 2. og 3. uddannelsesår, at være behov for en investering i byggeri samt udstyr og inventar på i alt 450-500 mill. kr. (1970-priser). Med den nuværende finansieringsform vil dette medføre en udgift for staten på 275-300 mill. kr.

F) Skolehjem og befordring.

På nuværende tidspunkt er der ved handels-skolerne og de tekniske skoler ca. 4600 skolehjemspadser, heraf 4125 ved de tekniske skoler.

Det fremtidige behov for skolehjemspadser afhænger af den geografiske placering af de enkelte dele af skoleuddannelsen. Det forventes, at basisuddannelsen i videst muligt omfang vil blive placeret landsdelsdækkende, således at det især vil være på de mindre linjer, at der vil være et større behov for skolehjemspadser³¹⁾. I den efterfølgende uddannelse vil det formentlig være nødvendigt, ligesom det er tilfældet i dag på de tekniske skoler, at placere en stor del af undervisningen på centralskoler, hvor der kan opnås en rimelig udnyttelse af lokaler, udstyr og lærerkræfter³²⁾.

Dersom skolehjemskapaciteten kan sættes i et fast forhold til undervisningsaktiviteten, skønnes der i 1976-77 at være behov for ca. 9.000 skolehjemspadser og i 1979-80 11.000 pladser. Med en anlægsudgift på 40.000 kr. pr. skolehjemspads vil der indtil 1976-77 være behov for en investering på 180 mill. kr. og yderligere 80 mill. kr. indtil 1979-80. Med de nuværende finansieringsregler vil dette medføre en udgift for staten på hhv. 90 og 40 mill. kr.

Driftsomkostningerne udgjorde i 1969-70 24,2 mill. kr. incl. lærlingenes bidrag på 4,1 mill. kr.³³⁾ eller ca. 5300 kr. pr. skolehjem-

plads. I tabel 10 er omkostningerne på grundlag heraf udregnet.

Udgifterne til befordring til og fra uddannelsesstedet udgjorde i 1969-70 10,6 mill. kr.³⁴⁾. Udregnet pr. helsårselev antages udgiften at andrage skønsmæssigt 550 kr. om året.

Tabel 10. Skolehjemsskole og udgifter til befordring incl. lærlingeuddannelserne (1970-priser)

Finansår	Skolehjem:		Befordringsudgifter (mill. kr.)	I alt
	Antal pladser	Driftsudgifter (mill. kr.)		
1971-72	4.700	25	11	36
1972-73	4.800	25,5	11,5	37
1973-74	5.200	27,5	12,5	40
1974-75	5.800	31	14	45
1975-76	7.000	37	17	54
1976-77	9.000	48	25	73

G) Udgifter til planlægning, herunder til forsøgsråd og forsøgsudvalg.

For 1971-72 er udgifterne til planlægning og tilrettelæggelse af forsøgsuddannelserne opgjort til 3,8 mill. kr. Heraf forventes 3 mill. kr. at medgå til faglig og pædagogisk bistand samt sekretariat og 800.000 kr. til kontorhold, møder og tjenesterejser. Herudover er der i undervisningsministeriet 8 heltidsbeskæftigede og 7 deltidbeskæftigede (gennemsnitlig halv tid) med sekretariats- og planlægningsarbejde i forbindelse med uddannelsesforsøgene³⁵⁾. Dette anslås til en værdi af 800.000 kr. De samlede udgifter kan herefter i 1971-72 skønsmæssigt opgøres til 4,6 mill. kr.

I forbindelse med det videre planlægningsarbejde må påregnes en forøgelse af disse udgifter.

1) Forsøgsrådet.

Udgiften til forsøgsrådets sekretariat anslås til 450.000 kr. om året³⁶⁾.

2) Forsøgsudvalgene.

Til hvert af forsøgsudvalgene forudsættes ansat konsulenter til at styre planlægningsarbejdet inden for forsøgsområdet. Til at planlægge

³¹⁾ Nærings- og nydelsesmiddel, grafiske fag og håndværksmæssige servicefag.

³²⁾ Side 99, note 23.

³³⁾ Bidraget omfatter 5 kr. pr. dag for kost og logi for ikke-forsørgere.

³⁴⁾ Side 93 (bilag 3).

³⁵⁾ Hertil er der ved skolerne m.v. 3 heltidsbeskæftigede sekretariatsmedarbejdere (lønudgift ca. 170.000 kr. pr. år). Udgiften hertil er medregnet i de omtalte 3 mill. kr.

og tilrettelægge uddannelserne forudsættes stillet faglig og pædagogisk bistand til rådighed for forsøgsudvalgene i form af rådighedsuger, således at man vil kunne inddrage de nødvendige sagkyndige i arbejdet. Ud fra de hidtidige erfaringer skønnes der at være behov for ca. 2.500 rådighedsuger om året til planlægning og tilrettelæggelse af uddannelserne. Udgiften hertil anslås til 1.200 kr. pr. uge, hvilket svarer til honorarerne til de nuværende fagkonsulenter ved lærlingeundervisningen.

Herudover vil det være nødvendigt med anden medhjælp i forbindelse med det daglige arbejde. Dette anslås til 200.000 kr. om året.

3) Kontorhold, møder og tjenesterejser.

Udgifterne hertil anslås til 800.000 kr.

Der er ikke i de nævnte beløb medregnet udgifter til f.eks. tilsyn og kontakt med skolerne og praktikstederne samt fremskaffelse og godkendelse af praktiksteder. Dette spørgsmål må overvejes i forbindelse med de enkelte uddannelsesforsøg.

Tabel 11. Årlige udgifter til forsøgsråd, forsøgsudvalg og planlægning indtil 1974—75

Forsøgsrådets sekretariat	450.000 kr.
Forsøgsudvalgene:	
konsulenter	540.000 kr.
medhjælp (assistenter)	200.000 kr.
faglig og pædagogisk bistand (2500 uger à 1200 kr.)	3.000.000 kr.
Kontorhold, møder og tjenesterejser	800.000 kr.
I alt	ca. 5 mill. kr.

H) Læreruddannelse.

I forbindelse med udbygningen af de erhvervsfaglige grunduddannelser vil det være nødvendigt at forøge den nuværende læreruddannelsesaktivitet.

For de nuværende lærere vil det være nødvendigt at tilrettelægge kurser omfattende faglige emner, dersom de skal varetage den faglige undervisning efter de nye kursusplaner.

For de nye lærere, der skal ansættes, vil det oftest være nødvendigt, at de gennemgår et pædagogisk lærerkursus. Ved ansættelse af nye lærere forudsættes det, at det ikke i højere grad vil være nødvendigt at give en supplerende faglig uddannelse, således at de nødvendige faglige kvalifikationer med henblik på undervisning må være opfyldt ved ansættelsen.

Statens erhvervspædagogiske læreruddannelse afholder allerede pædagogiske lærerkurser for lærere ved handelsskoler og tekniske skoler. De faglige kurser tænkes tilrettelagt på de lokale skoler (herunder bl.a. de nuværende værkstedsskoler), hvor man har lokalerne og udstyret. Det vil formentlig være hensigtsmæssigt at afholde en del af disse kurser, således at det eventuelle nye udstyr som anskaffes til de erhvervsfaglige grunduddannelser, kan indgå i undervisningen.

Udgifterne til faglige og pædagogiske lærerkurser, som følge af udbygningen af de erhvervsfaglige grunduddannelser, anslås indtil 1976-77 at ville andrage i alt 7-8 mill. kr. En del af disse udgifter skulle dog alligevel have været afholdt som led i efteruddannelse af lærerne ved lærlingeundervisningen.

³⁶⁾ Det nuværende fælles sekretariat, der forestår koordineringen af planlægningsarbejdet m.v., forudsættes udvidet med 1 undervisningsinspektør og 1 assistent, således at det kommer til at bestå af 1 sekretariatsleder
1 undervisningsinspektør
2 sekretærer
3 assistenter

